

PERTSONA NAGUSIEKIKO GOBERNANTZARAKO EUSKAL ESTRATEGIA (2019-2022)

Parte-hartze publiko-sozialeko eredua

EUSKO JAURLARITZA



GOBIERNO VASCO

ENPLEGUKO ETA GIZARTE
POLITIKETAKO SAILA

DEPARTAMENTO DE EMPLEO
Y POLÍTICAS SOCIALES

PERTSONA NAGUSIEKIKO GOBERNANTZARAKO EUSKAL ESTRATEGIA (2019-2022)

Parte-hartze publiko-sozialeko eredua

EUSKO JAURLARITZA



GOBIERNO VASCO

ENPLEGUKO ETA GIZARTE
POLITIKETAKO SAILA

DEPARTAMENTO DE EMPLEO
Y POLÍTICAS SOCIALES

Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia

Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco

Vitoria-Gasteiz, 2019

Lan honen bibliografia-erregistroa Eusko Jaurlaritzaren Bibliotekak sarearen katalogoan aurki daiteke: <http://www.bibliotekak.euskadi.eus/WebOpac>

Argitaraldia:

1.a, 2019ko urria

Ale-kopurua: :

1.000 ale

© Euskal Autonomia Erkidegoko administrazioa.
Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila

Internet:

www.euskadi.eus

Argitaratzailea:

Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzu Nagusia
Servicio Central de Publicaciones del Gobierno Vasco
Donostia-San Sebastián, 1. 01010 Vitoria-Gasteiz

Diseinua eta maquetazioa:

Kabinete eta Komunikazio Zuzendaritza. Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila

Inprimaketa:

Gráficas Irudi, S.L.

L.G.:

VI 794-2019

AURKIBIDEA

AGURRA.....	5
1. SARRERA	7
1.1. Biztanleriaren zahartzearen datuen inguruko analisia	9
1.2. Balio publikoa sortzeko erantzukizun partekatua	11
1.3. Pertsona nagusien betekizun berria balio publikoa eratzean	12
2. PRESTATZE-PROZESUA.....	23
2.1. Aurrekariak	25
2.2. Prozesuaren alderdi metodologikoak	34
3. ESPARRU KONTZEPTUALA	39
3.1. Zer hartzen dugu gobernamentuzat?	41
3.2. Lidergoaren zuzendaritza	42
4. BALIOAK ETA PRINTZPIOAK	43
4.1. Estrategiaren balioak.....	45
4.2. Jarduteko printzipioak	48
5. ESTRATEGIAREN HELBURUAK	51
5.1. Komunikazioa, informazioa eta gardentasuna.....	54
5.2. Zeharkakotasuna, inklusibitatea eta generoa.....	58
5.3. Gaikuntza eta prestakuntza.....	61
5.4. Parte hartzeko kanalak	64
5.5. Ezagutza kolektiboa sistematizatzea	67
5.6. Ebaluazioa eta etengabeko hobekuntza	69
6. AGENDA Nagusi EREDUA	71
6.1. Mugak eta ezaugarriak	74
6.2. Ereduen beraren helburuak	75
6.3. Kanalen eta egituren egungo testuingurua.....	76
7. ESKERRAK	79
8. BIBLIOGRAFIA ETA ERREFERENTZIAK.....	87
1. ERANSKINA: Estatistika-datuak	93

AGURRA



Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politika Sailean lanean ari gara eta aurrerapausoak eman nahi ditugu guztiontzat izango den gizarte bateraikitzeke, gizarte horretan guztiok izan dezagun lekua, nork bere espezifikotasuna eta duintasuna duela, elkar errespetatuz eta aktiboki parte hartuz guztioi eragiten diguten jarduera eta erabaki publikoetan.

Gizarteak beste gobernantza-eredu batzuk eskatzen ditu, parte-hartzean gehiago oinarritutako ereduak, **gobernantza onaren** aldekoak. Aldaketak eskatzen ditu, gure administrazioen funtzionamendu demokratikoa eta kudeaketa publikoaren prozesuak hobetzen dituzten aldaketak, aukera emango digutenak saretzeko, entzuteko, erantzuteko eta herritarrekin partekatzeke, horrela lortuko baitugu gure lana eraginkorragoa, gardenagoa eta erantzukideagoa izatea.

Eredu hori premia bat da, gobernuok jada ezin baitiegu bakarrik aurre egin eraldaketa sozial berriei, ez baitugu horrelakorik egin behar. Gero eta beharrezkoagoa da gobernuaren eta komunitatearen arteko inplikazioa eta lan koordinatua.

Herritarrek bizitza publiko eta politikoan parte hartzea konpromiso kolektiboaren eragilea da, eta adimen kolektiboa bideratzeko modurik egokiena, guztion onerako. Arlo publikoaren erantzukizuna partekatu egin behar da, erantzukizun publiko-soziala izateko.

Gizarteak benetan eta eraginkortasunez parte hartuta eta parte-hartze hori erraztuko duen kudeaketa politiko bat baliatuta soilik lortuko dugu Euskadi lurralde kohesionatua, integratzailea eta berritzailea izatea, gai izango dena eraldatzeko, aberastasuna sortzeko, aniztasunetik abiatuta, eta aurrerabide iraunkorren eragile izatea.

Partaidetza txertatzeak balioak aldatzea eskatzen dio administrazioari; hasteko, **gardentasun handiagoa**. Eta behartu egiten gaitu egiteko moduak aldatzera eta lanerako eskemak birplanteatzera, autokritikarako gaitasuna garatzera. Beraz,

aukera bat da **gauzak beste modu batera egiteko, herritarrekiko zerbitzuaren funtsa lehenetsita.**

Jarraitu egin behar dugu aldaketa integrala ekarriko duten politikak garatzen, zahartzen ari diren biztanleen taldeak dagokion tokia hartu ahal izateko, ez bakarrik gero eta gehiago izango direlako, baita euskal gizarte moderno eta garatua eraikitzeke lanean ari direlako ere; izan ere, gizarte moderno horrek aberastasuna sortzen du zahartzarotik, eta ezinbestekoak diren balioak sustraitzen ditu.

Aurrerantzean ere urratsak eman behar ditugu adinekoek parte hartzeko moduak eta instantziak hobetzeko. Adinekoen parte hartzeari esker, entzun egingo diegu, eta zer behar, eskaera eta ikuskera dituzten jakingo dugu, eta halaber ziurtatuko dugu nola aurrera egin daitekeen adinekoen bizi-kalitatea hobetzen eta eraldatzen.

Adinekoen parte-hartzeak ahalmen handia dauka, baina garrantzitsua da ulertzea parte hartzea ez dela soilik hitz egitea eta eztabaidatzea, hori guztia oso garrantzitsua izanik ere. Parte hartzeak aurrerabide zehatzak ekarri behar ditu adinekoen errealitate soziala hobetzeari eta eraldatzeari dagokionez. Eta horretarako, beharrezkoa da oraingo parte-hartze organoak, sendotu eta indartu beharrezkoak izango baitira ziurrenik, informatuta egotea, hau da, informazioa eman behar zaie botere publikoek egin nahi dutenari buruz, baina, orobat da garrantzitsua adinekoek, beren antolakundeen eta ordezkariak aukera izatea zer arazo dituzten adierazteko eta irtenbideak edo hobetzeko aukerak bilatzen elkarlanean aritzeko.

Kolektibo horrek duen balioa eta ahalmena oinarri hartuta, argitalpen honen bidez aurkezten ditugun **Pertsona Nagusiekiko Gobernantzarako Euskal Estrategia** (2019-2022) eta horren aplikazio praktikorako **Nagusi Agenda** egiterakoan, aktiboki parte hartu dute adinekoek, eta horregatik, uste osoa dugu lagungarri izango direla bai adinekoak ahalduztzeko, bai haien bizi-kalitatea hobetzeko.

Beatriz Artolazabal Albeniz
Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako sailburua



1 SARRERA

Estrategia hau Europako gizarte garaikideetan gertatzen ari diren hiru fenomeno orokorri erantzuteko beharretik jaio da; egin-eginean ere, oso era esanguratsuan eragiten ari dira fenomeno horiek Euskadin:

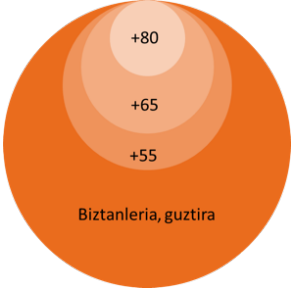
- Alde batetik, gizartea zahartuta dago; izan ere, biztanleriaren % 21ek 65 urteetako atalasea gainditu du. Gainera, etorkizuneko aurreikuspenen arabera, biztanleria osoaren % 32 eta EAEko biztanleriaren ia erdia 55 urtetik gorakoa izango da 15 urte barru.
- Bestalde, gizarte konplexu eta aldakor horrek berekin dakartzan erronkei aurre egin ahal izateko, administrazio publikoak eta agintariek ahalik eta oinarririk zabalena izango duen gaitasun berritzailea izan behar dute eskura modu eraginkorrean, erabaki hobeak hartu eta pertsonekin eta pertsonentzat lan egin ahal izateko.
- Hirugarrenik, pertsona nagusien kolektibo esanguratsu baten aurrean gaude. Esanguratsuak dira, ez bakarrik kuantitatiboki; kolektibo horretako kideek bizitza publikoan funtzio aktiboa izatea aldarrikatzen dute, baita erabaki sozial eta politikoetan eskubide osoko norbanako gisa integratzea ere.

1.1. Biztanleriaren zahartzearen datuen inguruko analisia

Estatistikako Institutu Nazionalaren (EIN)¹ datuen arabera, 2017an EAEko biztanleriaren % 35,4k 55 urte edo gehiago zituen, % 21,7k 65 urteko atalasea gainditua zuen eta biztanleria osoaren % 7,2 (65 urte baino gehiagoko biztanleriaren ia herena) gain-zahartutako biztanleria zen, edo, beste era batera esanda, 80 urtetik gorakoak dira.

Emakumeak ziren 65 urtetik gorakoen % 57,6, eta laurogei urtetik gorako pertsonen kasuan % 64,8.

¹ EIN. Populazio-datuak (<http://www.ine.es/>)

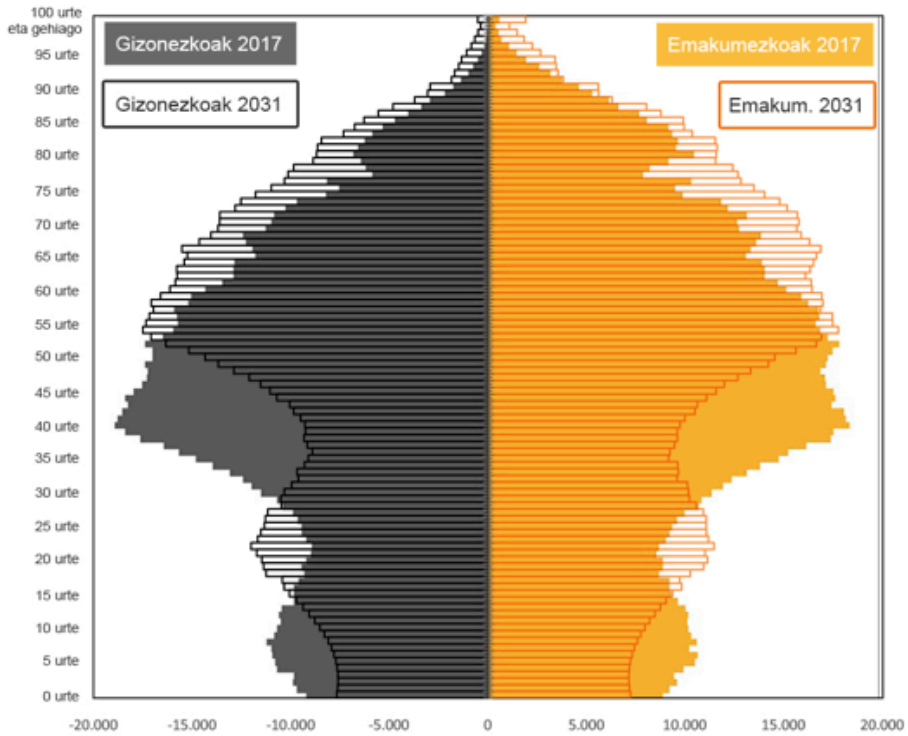
		Bi sexuak	Gizonezkoak	Emakumeak
	Biztanleria, guztira	2.194.158	1.066.905	1.127.253
	+55	776.987	347.698	429.289
	% + 55	% 35,4	% 32,6	% 38,1
	+ 65	476.115	201.779	274.336
	% +65	% 21,7	% 18,9	% 24,3
	+80	158.112	55.729	102.383
	% + 80	% 7,2	% 5,2	% 9,1

Iturria: EIN. 2017ko biztanleriaren datuak, guk landuak

Gainera, EINen estimazioei jarraikiz, 65 urtetik gorakoa izango da 2031n Euskadiko biztanleriaren % 32. Bestalde, estimazio horiek erakusten dutenez, Euskadiko biztanleriaren ia erdiak 55 urte baino gehiago izango ditu, eta 80 urte eta gehiagoko pertsonak biztanleria guztiaren % 10 eta biztanleria nagusiaren % 43 izango dira.

Joera horiek oso era grafikoan adierazita daude **Biztanleriaren Piramidean (2017ko datuen eta 2031rako proiektzioaren artean konparatuta)** aurreikusitako bilakaeran; izan ere, haren goiko aldean hazkunde-joera dagoela ikusten da, baby-boom belaunaldia iritsiko delako, eta oinarria txikituko da jaiotza-tasak murriztearen ondorioz; izan ere, jaiotza-tasa apur bat baino ez da hobetu azken 10 urteotan.

Euskadi 2017-2031 Biztanleria Piramidea



Iturria: EIN. 2013 eta 2017ko biztanleriaren datuak, guk landuak

1. ERANSKINEAN informazio gehiago aurki daiteke Euskadiko zahartzearen inguruko datu demografikoei buruz.

1.2. Balio publikoa sortzeko erantzukizun partekatua

Bi ezaugarri nagusi ditu egun bizi dugun garaiak: alde batetik, erakundeek nahiz herritarrek aurre egin behar dieten arazoek konplexutasuna, eta, bestetik, desafekzio demokratikoa eta herritarrek politikarekiko, eremu publikoekiko eta erakundeekiko duten mesfidantza gero eta handiagoa.

Egoera horrek zaildu egiten du euskal gizarte osoak egun dituen erronkei arrakastaz aurre egitea ahalbidetuko duten kultura eta mekanismoak sortzea. Horrez gain, publikoa dena partekatutako erantzukizun gisa ikustea eta dena dena politikari eta erakundeen eskuetan ez ustea ere zailtzen du.

Euskadiko Demokrasiari eta Herritarren Parte-hartzeari buruzko Liburu Zurian jasota dago: "...aldaketa horrek erantzunkidetasuna ahalbidetzen duten guneak errazten, sustatzen eta garatzen duen administrazio bat eskatzen du, subsidiariorotasuna bezalako printzipioetan oinarrituz".

Testuinguru horretan, Eusko Jaurlaritzak burutzen ari den beste estrategia eta jarduketaren barruan sartzen da **AGENDA Nagusi**, erronka horiei aurre egiteko; gainera, hainbat erakunderen politikarekin eta aginduekin baliagarriak dira, hala nola Europar Batasuna, Osasunaren Mundu Erakundea eta Nazio Batuak.

1.3. Pertsona nagusien betekizun berria balio publikoa eratzean

Biztanleriaren zahartzearen testuingurua dela medio, funtsezko faktorea da kolektibo horren parte-hartze handiagoa eta hobea sustatzea eta bultzatzea, hala arrakastaz lantzeko gobernamendu publikoko eredueta paradigma aldatzeko premia.

Pertsona nagusiek eskubidea eta erantzukizuna dute haien ikuspuntua emateko kudeaketa-eredu horizontal eta kolaboratzaileen eraketan, helburu hauekin:

- Aldaketa demografiko eta sozialen ondoriozko egoera konplexuari heltzea.
- Esparru publikoarekin gero eta zorrotzagoa den gizarte baten premiei erantzutea.
- Gizarte honek konfiantza berreskuratzea kudeatzaile publikoengan.

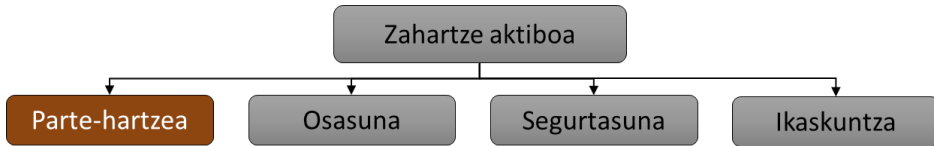
• Zahartze aktiboa: premia eta aukera

Gaur egun, industria-gizartean pertsonen bizitza-zikloaren ezaugarri ziren etapak (prestakuntza, lana, atsedena) jada ez daude hain argi mugatuta, eta, horrenbestez, 55-60 urterekin, ibilbide luze bat hasi ohi da, ezaugarri hauek dituen: egoeren aniztasuna eta, askotan, erretiroa hartuz geroztik, gizarteak haiengandik espero duenaren zentzu argia galtzea.

Bestalde, gizarteratze-espazio eta -esfera tradizionalenak, hala nola familia, hauskorrako agertzen dira, horrenbesteko jarraitutasunik gabe, eta horrek ekarri du era tradizionalen antolatutako politikek, hau da, sektoreko antolatutakoek eraginkortasuna galtzea (osasuna, etxebizitza, hezkuntza, gizarte-lanak, etab.). Gizarte-dibertsifikazioa eta arazoaren heterogeneotasuna direla eta, beharrezkoa da etengabe egokitzea gizarte eta gizarteko erakundeak, baita pertsona nagusiei protagonismo handiagoa emango dieten espazio eta tresna berriak sortzea ere.

Osasunaren Mundu Erakundeak (OME), zahartze aktiboa definitzerakoan, oinarritzko lau zutabe ezarri ditu, pertsonak, zahartu ahala, bizitza-kalitatea hobetu dezaten: parte-hartzea, osasuna, segurtasuna eta ikaskuntza. Horrexegatik, **oinarritzko baldintza da pertsona nagusien parte-**

hartzea sustatzea eta bultzatzea gizarte modernoak garatu eta eraikitzeko; izan ere, gizarte horiek ezin dute alde batera utzi beren biztanleriaren ia heren baten ezagutza eta esperientzia.



- **Pertsona nagusien parte-hartzeari buruzko zenbait datu estatistiko:**

Pertsona nagusien kolektiboari buruzko ikuspegia osatzeko, datu eta iturri estatistiko batzuk jaso ditugu, bereziki pertsona nagusien parte-hartzeari dagozkionak.

Apartatu honetan sartutako erreferentziek adin-kohorte ezberdinei dagozkien datuak identifikatzea ahalbidetzen dute. Gainera, erretiroaren batez besteko adinaren aurreko tartearen hartzen dute barnean, belaunaldi helduen jarrera eta jokabideak ezagutzeko, **etorkizuneko zahartze-joerak** aztertzeari begira.

Bestalde, parte-hartzearen tipologiari dagokionez, aztertu egin dira pertsona nagusiek inguruarekiko eta bizitza-proiektuekiko **inplikazioarekin eta erantzunkidetasunarekin erlazionatutako datu eta informazio-iturriak**. Hori eginez, posible da ideia kuantitatibo bat izatea, pertsona nagusiek zer borondate duten inplikatzeko eta komunitatearekin harremanetan egoteko.

Zentzu horretan, xedea ez da izan espezifikoki aztertzea aisialdian edo jarduera ludikoetan duten parte-hartzea irudikatzen duten adierazleak, nahiz eta horri buruzko erreferentzia batzuk ere sartu diren, pertsona nagusien profila ezartzen edo sakontzen lagun dezaketelako.

Dokumentu honen 1. ERANSKINEAN, bigarren mailako informazio-iturrien azterketa xehe bat aurki daiteke, pertsona nagusien parte-hartze publiko-soziala dela eta. Eranskin horretan jasotako informazioaren eremu nagusiak honako hauek dira:

- Afiliazio-datuak, Euskadiko pertsona nagusien elkarte formalei buruzkoak.
- Parte-hartze sozialari, komunitateari emandako laguntzari eta zentzu zabalean ulertutako boluntariorzari buruzko datuak.
- Zentzu hertsian ulertutako boluntariorzari buruzko datu espezifikoak, EAEko Boluntariorzari buruzko azterlanari jarraikiz.

- Parte-hartze soziopolitikoari buruzko datuak, estatu- eta erkidego-mailakoak.
- Pertsona nagusien iritzi eta jarrerak beren bizi-kalitateari eta gizarte-gai garrantzitsuei buruz.
- Zahartze Aktiboaren Indizea: Euskadiko datuak eta alderaketak.
- **Euskadiko pertsona nagusien elkarte formaletako afiliazioa**

Pertsona nagusien asoziazio formal espezifikokoak Euskadin garrantzi nabarmena duten kolektibo egituratuak dira, ez bakarrik jarraian ikusiko ditugun datuek erakusten duten dimentsio kualitatiboa dela eta, baizik eta ordezkaritza instituzionaleko hainbat organotan duten funtzioagatik, besteak beste, Adinekoen Kontseilu Sektorialean, erkidego-mailako Elkarrietzeta Zibilerako Mahaian, foru-mailako Adinekoen Kontseiluetan eta udal-mailako organo eta kontseiluetan. Gainera, pertsona nagusiak kolektibo horietan sartzeari sustatu eta aprobetxatu beharreko indargunea da; izan ere, adin-tarte horretan parte-hartzearen kultura zabaltzeko biderik garrantzitsuenetako bat da.

Gutxi gorabeherako kalkulu bat eginda esan dezakegu 65 urte baino gehiagoko pertsonen % 25 EUSKOFEDERPEN (Araba, Gipuzkoa eta Bizkaiko Pentsiodun eta Erretiratuen Elkartearen Lurralde Federazioa) osatzen duten pertsona nagusien hiru elkarte nagusietako bateko kide dela. Izan ere, elkarte horiek emandako datuei jarraikiz, guztira 231 elkarte eta 117.833 bazkide dituzte:

- *Las Cuatro Torres*. Arabako Pentsiodun, Erretiratu eta Alargunen Probintzia Elkarte (Araba): 35.530 bazkide.
- Nagusiak. Bizkaiko Jubilatu eta Pentsionisten Elkarte (Bizkaia): 48.720 bazkide.
- Agijupens. Gipuzkoako Erretiratu eta Pentsiodunen Probintzia Elkarte (Gipuzkoa): 33.583 bazkide.
- **Parte-hartze soziala, komunitateari emandako laguntza eta zentzu zabalean ulertutako boluntarioria**

Jarraian datorren informazioa ondo mugatu eta testuinguru egokian jartzeko, ezinbestekoa da aintzat hartzea, alde batetik, boluntarioria terminoaren konplexutasuna, eta, bestetik, parte-hartze sozialarekin duen harremana, zentzu zabalean. Hala, barnean hartuko lituzke bai antolatutako boluntarioria, esaterako hurbilekoak ez diren pertsonen eta/edo beste etxe batzuetako pertsonen laguntza, bai parte-hartze sozialaren beste forma batzuk ere.

Boluntariotzak (dituen esanahietan ulertuta) eta lankidetzak sozialak herritarren parte-hartzearen ardatz nagusietako bat osatzen dute, eta are pertsona nagusientzako balio erantsia sortzeko funtsezko bide bat ere. Belaunaldien arteko kohesio soziala mantentzen laguntzen dute, baita erretirora hurbiltzen edo sartzen doazen belaunaldiak ahalduztzen eta gizarte-kapitala eta biztanleen garapenaren forma berriak sortzen ere; betiere, zahartuz doazen pertsonen kolektiboa osatzen duten taldeen aniztasunaren aitorpenetik abiatuta. Horregatik da hain garrantzitsua adinekoen kolektiboen oraingo boluntariotza-datuak eta etorkizuneko joerak aztertzea.

Jarraian **hiru informazio-iturri nagusitatik** ateratako datuak aztertuko dira, dokumentu honetako 1. ERANSKINEAN osatuko direnak.

a) *EAEko 55 urteko edo gehiagoko pertsonen bizi-baldintzei buruzko azterlana. 2014 lanaren arabera*² (*Eusko Jaurlaritzaren Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailaren enkarguz egina*):

- 55 urte eta gehiagoko pertsonen % 18,7k zentzu zabalean ulertutako boluntariotza-lanak eginez hartzen dute parte hainbat motatako elkartetan; besteak beste, honako hauek: gizarte-zerbitzuak eta komunitaterako zerbitzuak; hezkuntzari, kulturari, kirolari, lanbideei, gastronomiari, abesbatzei eta literaturari buruzko elkarteak; gizarte-mugimenduak edo ongintza-mugimenduak; alderdi politikoak, sindikatuak; auzo-elkarteak eta parrokia-elkarteak.
- Gizonei dagokien parte-hartzerik handiena alderdi politiko, sindikatu eta aisialdiko eremuko elkarteetako kide izateari dagokio; emakumeei dagokiena, aldiz, gizarte-zerbitzuei, komunitaterako zerbitzuei eta parrokia-taldee.
- Adin-tarteen arabera ikusten da adin gutxiagoko zein taldek duen joera elkarte formalean eta, eremu soziopolitiko eta aisialdikoan parte hartzeko; adinez nagusiak diren taldeetan, berriz, gizarte-zerbitzuetan, komunitaterako zerbitzuetan eta erlijiosoetan parte hartzeko joera handiagoa dute.
- Horrez gain, ikus daiteke parte-hartzea handiagoa dela pertsonaren osasun-baldintzek eta autonomiak ahalbidetzen duten neurrian. Gainera, agerian geratzen da ikasketa-maila altuagoa duten pertsonen ere gehiago hartzen dutela parte.

² EUSKO JAURLARITZA (2015): "EAEko 55 urteko edo gehiagoko pertsonen bizi-baldintzei buruzko azterlana. 2014". Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila / Matia Fundazioa. Vitoria-Gasteiz.

b) 64. *Euskal Soziometroaren*³ arabera (Eusko Jaurlaritzak argitaratu zuen 2017ko uztailan eta pertsona nagusiegan zentratuta dago):

- Zentzu zabalean ulertutako boluntarioria-jardueretan parte hartzeko joera ikusten da egungo eta etorkizuneko pertsona nagusiengan: 65 urte edo gehiagoko pertsonen % 28 prest egongo lirarteke komunitate-edo boluntarioria-lanetan parte hartzeko. Ehuneko hori % 55era igozen da 46 eta 64 urte bitarteko adin-tartean. Bestalde, era orokorrean eta adin-tarte guztientzat, emakumeen % 54 agertzen dira prest, eta gizonetan, aldiz, % 45.

c) *Las personas mayores que vienen: Autonomía, Solidaridad y Participación Social*⁴azterlanaren arabera (2012an estatuan aztertutako datuetan oinarritzen bada ere, joera batzuk erakusten ditu, pertsona nagusien parte-hartzerako eredu bat garatzean aintzat hartzeko modukoak):

- 50 eta 65 urte bitarteko pertsonen parte-hartzea % 50 ingurukoa da GKE, kultura-elkarte, auzo-elkarte, kirol-talde edo -elkarte, sindikatu, pertsona nagusien elkarte, emakumeen elkarte eta alderdi politikoetan. Parte-hartzearen ehunekoak apur bat altuagoa da gizonezkoen kasuan emakumezkoen kasuan baino, zehazki, gizonak gehiago zentratzen dira eremu politikoan edo aisialdikoan, laguntza-eremuan baino. Emakumeak, oster, gehiago dabilta laguntza- eta erlijio-eremuetan.

• Boluntarioak:

*“Boluntarioria eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2017”*⁵ txostena erreferentziako iturri gisa erabili da zentzu hertsiko boluntarioria dagozkion datuak analizatzeko, hots: pertsona fisikoek interes orokorreko jarduera gisa boluntarioki egiten dituzten jarduerak, betiere baldintza hauetan egiten badira:

- Eskuzabaltasunez eta elkartasunez.
- Borondatez eta askatasun osoz; arrazoia izan gabe lan-, funtzionarioria-edo merkataritza-harremana, ez eta obligazio pertsonala edo betebeharr juridikoa ere.

³ EUSKO JAURLARITZA (2017): *“64. Euskal Soziometroa - Pertsona nagusiak- 2017ko uztaila”*. Lehendakaritza. Vitoria-Gasteiz.

⁴ RODRÍGUEZ CABRERO, GREGORIO; RODRÍGUEZ RODRÍGUEZ, PILAR; CASTEJÓN VILLAREJO, PENÉLOPE; MORÁN ALÁEZ, ENRIQUE (2013). *“Las personas mayores que vienen. Autonomía, Solidaridad y Participación”* Fundación Pilares para la Autonomía Personal.

⁵ EUSKO JAURLARITZA (2017): *“Boluntarioria eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2017”*, Eusko Jaurlaritza, Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila. Vitoria Gasteiz.

- Irabazi-asmorik gabeko erakundeen bidez eta programa edo egitasmo zehatzei jarraikiz eginak izatea.
- Ordainsaririk gabeak izatea.
- Ordaindutako zerbitzu profesionalak inolaz ere ez ordezkatzeta.

Ikerketa horren arabera, boluntarioak dira EAEn 50 urtetik gorako **47.414** pertsona, EAEko boluntarioen % 37,2 izanik; hala ere, 50 eta 64 urte bitartekoek gazteenen taldea da nagusia.

Egungo boluntarioen ehunekoa adinaren arabera, 2012-2017

		2017	2012
Hirugarren sektoreko erakundeetako boluntarioak guztira		13,4	8,6
Sexua	Gizonezkoa	13,6	7,4
	Emakumezkoa	13,1	9,7
Adina	18-29 urte	29,9	17,2
	30-39 urte	10,7	7
	40-49 urte	14,4	6,8
	50-64 urte	11,9	8,9
	65 +	7,7	5,5

Iturria: Boluntariotza eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2017

Orekarako joera ikusten da boluntario maskulino eta femeninoen artean, ikerketak horri buruzko datu espezifikorik ekartzen ez baditu ere adin-tarte guztiei dagokienez.

Egungo boluntarioen banaketa, sexuaren arabera. 2012-2017

Egungo boluntarioak	2017	2012
Gizonezkoak	49,0	35,5
Emakumezkoak	51,0	64,5

Iturria: Boluntariotza eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2017

Ikerketaren ikuspuntu kualitatibo batetik, ondoriozta daiteke ezaugarri hauek dituztela Euskadiko boluntarioek:

- Batez ere, lankidetzan daude gizarte-ekintzari eta arlo hiritarri lotutako erakundeekin.

- **65 urtetik gorakoak etengabeko boluntario-tasarik altuena dutenak dira noizbehinkakoaren aldera (% 66 eta % 33).**
- 50 urtetik gorakoek eta, bereziki, 65 urtetik gorakoek, 10etik 8,85rekin, hoberen balioztatzen dute haien jarduera boluntario gisa, batezbestekoaren eta gainerako adin-tarteen gainetik.
- **Denbora falta aipatzen dute 50 eta 64 urteetako pertsonak** (askotan familia eremuko ardurengatik; sendien, biloben... zaintzagatik), adina ere aipatzen dute parte hartzeko eragozpen gisa. Batez ere, **adina aipatzen dute 65 urtekoek edo hortik gorakoek parte hartzeko eragozpen nagusi gisa** (haietako askok uste dute haien burua nagusiegia dela), denbora falta ere aipatzen du % 28,9k familia eremuko ardurengatik, batez ere sendien, biloben... zaintzagatik.
- 50 eta 64 urteetako % 84,2 eta 65 urtetik gorakoek % 87,7 **boluntario izateko jardueran jarraitzeko asmoa adierazi dute.**

Bestalde, partaidetza sozialeko beste modu batzuk aztertzen ditu ikerketak, eta ez diote erantzuten, zentzu hertsian, lehenago adierazitako boluntariotzaren definizioari; izan ere, taula honetan laburbildu daitezke, adinez nagusiagoak diren taldeen datuak banakatuz gero, 50 eta 65 urte bitarteko pertsonen parte hartzea handiagoa da, eremu batzuetan ikertutako populazio osoa baino gehiago, eta 65 urtetik gorakoek kasuan txikiagoa da partaidetza.

EAEko boluntarioekin eta partaidetza sozialarekin lotutako emaitza nagusiak, 2017an

		Guztira	Adina	
			50-64	65+
HIRUGARREN SEKTOREKO ERAKUNDEETAKO BOLUNTARIOAK		13,4	11,9	7,5
PARTAIDETZA SOZIALERAKO BESTE MODU BATZUK	A. Erakunderen bateko ki-dea da (bazkideak eta/edo afiliatuak)	38,9	47,4	29,2
	B. Borondatezko lana egiten du bestelako erakunde pribatuetan	5,6	7,1	3,7
	C. Erakunderen bati dohaintza ekonomikoak ematen dizkio	63,6	75,3	62,0
	D. Jarduera sozial eta/edo politikoetan parte hartzen du	69,9	70,2	43,1
	E. Jarduera ludikoak, kirole-takoak, kulturalak eta/edo hiritarrak antolatzen parte hartzea	24,3	20,9	10,8
	F. Ohikotasunez, beste etxe batzuei laguntza ematen die (edozein laguntza mota)	13,4	12,1	14,5

Iturria: Boluntarioak eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2017an eta norberak egina

- **Estatuko eta erkidegoko parte-hartze soziopolitikoari buruzko datuak**

a) Estatuan, 2017ko apirileko *CISen Barometroak*⁶ parte-hartze sozialaren adierazleen inguruko Estatuko azterlan estatistikoetatik eta inkestetatik aterako datuak jasotzen ditu, zehazki, parte-hartze sozialari eta politikoari buruzkoak (alde batera utzita boluntarioen eta zerbitzu komunitarioak ematearen alorra). Lortutako datu orokorrak pertsona nagusiei buruzko datu espezifikoeekin

⁶ SOZIOLOGIA IKERKETEN ZENTROA. CISen Barometroa. Apirila 2017 (http://www.cis.es/cis/opencm/ES/1_encuestas/estudios/ver.jsp?estudio=14338).

alderatu dira, bai erretiroaren hasierarekin bat datorren kohortearen datuekin (65 urteko taldea), bai aurre-aurretik datozen taldeekin; izan ere, horiek irudikatzen dituzte etorkizuneko pertsona nagusien ezaugarri potentzialak.

Hauxe ikusi da:

- Eguneroko bizitzako gaiekiko inplikazio politikoaren maila, izaera politiko edo sozialeko ekintzetan oraintsuko parte-hartzea edo hedabideetan parte hartzea, oro har, hala oraingo benetakoa nola iraganekoa, bai eta inoiz parte hartzeko asmoa ere, **askoz txikiagoa da 65 urtetik gorakoetan biztanleria osoaren batezbestekoak baino; hala ere, handiagoa da 55-64 adin-tarteko kasuan**. Datu horiek adieraz dezakete datozen pertsona nagusien hurrengo bi belaunaldiak parte hartzeko joera handiagoa izan dezaketela, hala jarreragatik eta interesagatik nola horretarako teknologia berriak erabiltzeko gaitasunagatik.
- Bestalde, zuzeneko parte-hartze politikoaren adierazgarri da 55 eta 64 urte bitarteko inkestatuen % 87,4 **eta 65 urte edo gehiagoko inkestatuen % 83,9 joan zirela** 2016ko ekaineko 26ko hauteskunde orokorretan bozkatzera; adin-tarte guztien parte-hartze orokorra, aldiz, % 81,1ekoa izan zen.

b) Erkidegoan, *galdera hau txertatu zen 64. Euskal Soziometroan: "Oro har, nolako interesa duzu politikaz?"* 65 urteko eta gehiagoko inkestatuen % 21ek erantzun zuen interes handia edo nahikoa zuela. Erantzun bera eman zion galderari biztanleriaren guztizkoaren % 27k, eta 46-64 adin-tarteko % 30ek.

- **Belaunaldien arteko solidaritatea eta erantzunkidetasun partekatua**

Nahiz eta eremu soziogeografikoa eta denbora-eremua desberdinak izan, bildutako datuek agerian uzten dute zeharkakotasunaren kontzientzia, kontzeptuen zentzurik zabalenean, eta erantzunkidetasuna, arazoei aurre egiterakoan.

- Arazo kolektiboak konpontzean gehienbat nork inplikatu behar duen galderari emandako erantzunak. Gehien gehienek erantzun dute **"denon artean", % 79** (*Las personas mayores que vienen. Autonomía, solidaridad y participación social -2012*).
- Pertsona nagusien edo/eta laguntza behar duten pertsonen premien ardurak nork hartu behar dituen galderari dagokionez, honako hau izan zen emaitza: aipatutako 64. *Euskal Soziometroan* jasotako

datuen arabera, **inkestatuen % 80k, gutxi gorabehera, erantzun zuen erantzukizun hori familiek edo ingurukoek hartu behar dutela administrazioaren laguntzarekin edo alderantziz**, familiak bakarrik edo administrazioak bakarrik ardura hartzeko aukeraren aldera, desberdintasun nabarmenik ikusi gabe adin-tarte batetik bestera.

- **Pertsona nagusien iritzia eta jarrera beste gai batzuei buruz**

1. ERANSKINEAN jasota daude aipatutako 64. *Euskal Soziometroan jasotako emaitzak, bai biztanleria osoaren batezbestekoak, bai 45-64 urte bitarteko eta 65 urte eta gehiagoko adin-tarteei dagozkienak. Zehazki, gai hauekin erlazionatutako galderei erantzun diete:*

- Zahartze aktiboari lotutako zenbait faktore, ohitura eta/edo jarduerari ematen zaien garrantzia; besteak beste: zaletasunak edukitzea, kultura-jarduerak egitea edo informatuta egotea.
- Bizi-kalitatearekin erlazionatutako jardueretan inplikatzeko interesa.
- Pertsona nagusiengan eta pertsona nagusiei buruz kezka handiena eragiten duten alderdiak.
- Hiri lagunkoiei eta pertsona nagusien arazoen beste alderdi garrantzitsu batzuei buruzko iritzia.

- **Zahartze aktiboaren indizea (AAI)**

Zahartze aktiboaren indizea (Active Aging Index) Europako Batzordeak eta Nazio Batuen Europarako Batzorde Ekonomikoak elkarlanean egindako ikerketa-proiektu baten emaitza da; zehazki, adierazle-sistema bat. Proiektu horren xedea da datu enpirikoak ematea politika publikoak garatzeko, pertsona nagusien ongizatera ez ezik, gizarteari ekarpenak egiteko potentzialera bideratuta ere.

Sistemak 22 adierazle biltzen ditu, 4 eremutan sailkatuta:

- Ordaindutako jardueren bitarteko ekarpena: enplegua
- Ordaindu gabeko jardueren bitarteko ekarpena: parte-hartze soziala, aldi berean lau aldagai dituenak: boluntarioria, seme-alabak zaintzea, pertsona nagusiak eta desgaituak zaintzea, eta politikan parte hartzea.

- Bizitza autonomia eta independentea.
- Zahartze aktibo eta osasuntsurako gaitasuna / ingurune egokia.

Euskadiko 55 urteko edo gehiagoko adinekoen bizi-baldintzei buruzko azterlanean (2014), adierazle horrek Euskadin duen eragina kalkulatu zuen eta Europan lortutako emaitzekin alderatu zuen. Eta horren arabera, Euskadi Europako batezbestekoaren gainetik egongo litzateke indize orokorrari dagokionez eta parte-hartzearen azpiindizearen barruan aintzat hartutako lau eremuetatik hirutan: boluntarioria, seme-alabak zaintzea eta parte-hartze politikoa. Batezbestekoaren azpitik egongo litzateke soilik pertsona nagusien eta pertsona desgaituen zaintzari dagokionez.

1. ERANSKINEAN aurki daitezke horren guztiaren inguruko xehetasun gehiago.



2

PRESTATZE-PROZESUA

Orrialde hauetan aurkezten dugun dokumentua parte-hartzean eta lankidetzan oinarritutako lan-prozesu baten emaitza da. Esperientzia partekatua izan da, zeinean askotariko eragileek ekarpen baliotsuak egin baitituzte egungo gobernantza-eredua hobetze aldera.

Dokumentu hau ez da abiapuntua, baizik eta Eusko Jaurlaritzak lehenago abian jarritako beste proposamen batzuen jarraipena eta garapena emateko ekimen bat; horrez gain, proposamen horiek guztiak baliagarriak izan dira prozesuaren barnean zehazteko zer funtsezko elementu behar den zahartzen ari diren pertsonen ezagutza eta esperientzia kontuan hartzeko, Euskadin balio publiko arduratsua sortze aldera.

2.1. Aurrekariak

- **XI. Legegintzaldiko Gobernu Programa 2020ko Euskadi**

*XI. Legegintzaldiko Gobernu Programan*⁷ dago jasota Jaurlaritzak zer konpromiso hartu duen euskal gizartearekin, datozen lau urteetarako, 2020ko Euskadiri begira.

Giza Garapen Jasangarrian aurrera egitea da Gobernu Programaren ardatz nagusia, eta konpromisoen artean barne hartzen ditu **AGENDA Nagusi** Gobernantzarako Euskal Estrategia honek sustatzen dituen helburuetako batzuk.

⁷ EAE, 2020. Gobernu Programa. XI. legegintzaldia.
<https://www.irekia.euskadi.eus/es/debates/1105-programa-gobierno-euskadi-2020?stage=presentation>

XI. Legegintzaldiko Gobernu Programa 2020ko Euskadirako.

Giza Garapen Jasangarria

61. konpromisoa:	- Euskal Sektore Publikoaren Gardentasuna, Herri Partaidetza eta Gobernu Oneko Legea onar dadin bultzatzea. Hala bermatuko da informazio publikoa herritarren artean zabaltzeko dela eta herritarrek erabili dutela, eta ulergarria, argia, irisgarria eta egiazkoa dela. Administrazioaren eta herritarren arteko noranzko biko harremana ere sustatuko da, batetik, herritarren parte hartzeko eskubidea norainokoa den eta zein eduki dituen zehaztuta, eta, bestetik, eskubide hori baliatzeko eskura dauden bitartekoak zehaztuta (hala nola "erregelamenduzko herri-ekimena" eta Gobernu Irekia plataforma). - Gardentasunaren Sail arteko Batzordea eratzea Eusko Jaurlaritzan. - Gardentasunaren arloko jardunbide egokiak elkarrekin lantzea eta horien berri ematea elkarri, erakunde publiko autonomiko, lokal eta nazioartekoaren eta gobernu kanpoko erakundearen artean. "Euskadiko Demokraziari eta Herritarren Parte-hartzeari buruzko Liburu Zurian" jasotako konpromisoak betetzea. - Politika eta zerbitzu publikoen ebaluazioa sustatzea, elkarlanaren ikuspegitik eta kontuak emate aldera. - ZUZENEAN Herritarrentzako Arreta Zerbitzua garatzea eta hobetzea, herritarrei zerbitzuak eskura izatea erraztuz eta kanal anitzeko zerbitzu eraginkorra bermatuz.
62. konpromisoa:	Gobernantza publikoan berritzailea den Europako eskualde gisa sendotzea Euskadi. Gobernantzaren eta Berrikuntza Publikoaren 2020 Plan Estrategikoa onartzea, Gobernu Programa honetan administrazio publiko, berritzaile, ireki eta parte-hartzailea eraikitzeke jaso diren konpromisoen lana planifikatzeko.

XI. Legegintzaldiko Gobernu Programa 2020ko Euskadirako.

Giza Garapen Jasangarria

135. konpromisoa:	Zahartze aktiboa eta belaunaldi arteko elkartasuna • Zahartzeari, gaixotasun kronikoei eta mendekotasunari arreta integrala emateko politika berritzaileak sustatzea. • Pertsona nagusiek komunitateko edo auzoko jardueretan lankidetzan aritzea eta parte hartzea erraztea, herritar guztiei zuzendutako gizarte-etxeetan eta kultur etxeetan sartzeari sustatuz, landa-eremuetan batez ere. • Euskadiko Zahartze Aktiborako Estrategia 2015-2020 garatzea, bereziki Euskadi Lagunkoia Sustraietatik ekimenari lotutakoak, udalerri lagunkoien sarea sortzen baitu, eta Gobernantza +65 gobernantza partekatua sustatzen baitu. • Gizartearen sentsibilizazioa sustatzea pertsona nagusiekin zerikusia duten estereotipo negatiboen kontra.
137. konpromisoa:	Boluntarioen lana bultzatzea • Boluntariotzaren Euskal Estrategia (2017-2020) egitea, partaidetza altruista, antolatua eta solidarioak betetzen duen ezinbesteko rol sozialaren balioa azpimarratzeko. Boluntariotzaren Euskal Kontseiluarekiko lankidetzan estuan landuko dugu estrategia hori.
138. konpromisoa:	Hirugarren Sektore Soziala babestea • Elkarriketa Zibilerako Mahaia finkatzea, eta harremana estutzea Euskadiko hirugarren sektore sozialeko sareak biltzen dituen elkarrearekin, alegia, Sareen Sarearekin. • Hirugarren Sektorea Sustatzeko Estrategia (2017-2020) egitea, euskal gizartean, ehun soziala, partaidetza soziala eta elkartasun antolatua indartzen laguntzeko. • Hirugarren Sektore Sozialaren Behatokia sortzea, zeina dagoeneko dauden beste behatokiekin koordinatuko dena (gizarte-zerbitzuena, familiarena, haurrena eta immigrazioarena), eta informazioa eta jakintza biltzen, sistematizatzen, gaurkotzen eta sortzen jardungo du, bai eta zabaltzen ere, batez ere hirugarren sektore sozialarekin zerikusia duten mailetan.

Gobernu Programa lotuta dago, halaber, **Garapen Jasangarrirako 2030 Agendarekin (Nazio Batuak) eta Europa 2020 Estrategiarekin (hazkunde adimentsua, jasangarria eta integratzailea).**

2030 Agendak tresna bat izan nahi du, planeta osoan giza garapen jasangarria lortzeko, eta Garapen Jasangarriko Helburuak (GJH) inplementatzen eragile guztiek hartuko dute parte: maila guztietako administrazioek, sektore pribatuak, hirugarren sektore sozialak eta herritar guztiek, oro har. Agendak 17 helburu ditu, garapen jasangarriaren hiru dimentsioak artikulatzen dituztenak (soziala, ekonomikoa eta ingurumenekoa), kontuan hartuta garapenak nahitaezko euskarri dituela pobrezia ezabatzea eta bakea.

Bestalde, **Europa 2020 Estrategia** da Europar Batasunak 2010ean abian jarri zuen estrategia bat, hamarkada osorako, hazkunde jasangarri eta enplegua xede dituen: krisiak planteatutako erronkei erantzun, egiturazko aldaketak sustatu eta epe luzeko hazkundera akuilatu, hazkunde-eredu adimentsu, jasangarri eta integratzaile batera bideratua.

- **Zahartze Aktiborako Euskal Estrategia 2015-2020:**

*Zahartze Aktiborako Euskal Estrategia 2015-2020*⁸ dokumentuak jasotzen duen moduan, Euskadik aurre egin behar dio 'adintsutasunaren iraultzari', eta zeharkako politikak garatu behar ditu zahartzen ari diren biztanleen taldeak dagokion tokia hartu ahal izateko behar den aldaketa integrala gauzatzeko; toki hori ez dagokie soilik biztanle kopurua dela eta, baizik eta euskal gizarte moderno eta garatua eraikitzeke egiten ari diren lanarengatik orobat; gizarte moderno horrek zahartzarotik aberastasuna sortzen du, eta gizarte osatzen duten pertsonentzat ezinbestekoak diren balioak sedimentatzen ditu.

Zahartze Aktiborako Euskal Estrategian sartzen da zuzenean **AGENDA Nagusi** Gobernantzarako Euskal Estrategia, zehazki apartatu hauetan:

⁸ EUSKO JAURLARITZA (2015). "Zahartze Aktiborako Euskal Estrategia 2015-2020. *Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa*". Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila.

1. ALORRA

GOBERNAMENDU-EREDU BERRI BAT

O. 1

Euskadin, gizarteko eta antolakuntzako aldaketa sustatzea, biztanleriaren egiturarekin eta zahartzen ari diren pertsonen gizarte horretan duten rolaekin bat datorren gobernamendu-eredua garatzeko, bai politika publikoen alorrean, bai arlo pribatuan.

1.1. Gobernamendua hobetzea

- Botere publikoek zahartzeari buruzko zeharkako ikuspegia sustatzea, zahartzen ari diren pertsonen eragiten dieten planak, programak, zerbitzuak eta araudiak diseinatzeko orduan.
- Zahartzen ari diren pertsonen erabakiak hartzeko orduan duten ordezkaritza ereduari buruzko hausnarketa irekitzea, eta garrantzi handiagoa ematea pertsona nagusien elkartei eta gerontologiaren esparruan lan egiten dutenei.
- Prozesu horietan, era askotako adinekoek parte har dezaketela bermatzea. Bereziki garrantzitsuak dira alderdi hauek: desgaitasunak, orientazio sexuala, erlijio-sinesmena, kultur nortasuna, etab.; generoaren eta berdintasunaren ikuspegitik landu beharko dira denak.
- Nagusiekin harremana duten profesionalen artean sentsibiltatea eta alerta-egoera sustatzea, informazio-faltak ez diezaiei kalterik egin erabakiak hartzeko unean.
- Nagusiekin harremana duten profesionalen artean sentsibiltatea eta alerta-egoera sustatzea, informazio-faltak ez diezaiei kalterik egin erabakiak hartzeko unean.
- Euskadiko jakintzen sorkuntzan pertsona nagusiak ere integratzea, ez daitezen gera edozein diziplinatako ikerketetatik eta saiakera klinikotatik kanpo, eta adin-eta genero-ikuspegia txertatzea euskal I+G+B arloan.

1.2. Eskubideak bermatzea eta zahartzen direnen bazterkeriaren aurka borrokatzea

- Adinekoentzat informazio nahikoa, argia eta erabilerraza sortzen dela sustatzea eta bermatzea, eragiten dieten alderdietan erabakiak har ditzaten eta nahi dutena aukera dezaten.
- Adinekoentzat informazio nahikoa, argia eta erabilerraza sortzen dela sustatzea eta bermatzea, eragiten dieten alderdietan erabakiak har ditzaten eta nahi dutena aukera dezaten.
- Adinekoen eskubideak defendatzea eta adinari lotutako era guztietako bereizkeriak, zuzenekoak zein zeharkakoak, ezabatzea.
- Errealitatearekin bat datorren zahartze-irudia sustatzea, zeinak pertsona nagusien balioak eta gaitasunak azpimarratzen dituen, adinekoei tratu txarrak eragiten dieten estereotipoak saihestuz.

3. ALORRA**LAGUNKOITASUNA ETA PARTE-HARTZEA ONGIZATEAREN GIZARTEA ERAIKITZEKO GARAIA****O. 3**

Euskadiko “Lagunkoitasuna” paradigma sortzea sustatzea, prozesu horretan zahartzen direnen protagonismoa eta parte hartzea bermatuz.

3.1. Boluntarioen ekintza eta lankidetzakomunitarioaren partaidetzako mugimenduen ekintza sustatzea pertsona nagusiekin eta pertsona nagusien artean.

- Herritarrek parte hartzeko foroen sorrera sustatzea, batez ere hezkuntza-esparruetan; foro horietan aintzat hartuko da pertsona nagusiek ongizatearen gizartea eraikitzeke eta horri eusteko egiten duten ekarpena, baita gizarteari egiten diotena ere.
- Pertsona nagusiei komunitateko edo auzoko jarduketetan modu aktiboan parte hartzeko eta laguntzeko aukera ematen dieten ekimenak sustatzea.
- Pertsonak bizi diren tokian belaunaldien arteko harremana sustatzen duten ekimenak babestea; hala, aukerak eman beharko dira belaunaldien arteko loturak sortzeko eta ezagutza, kultura eta balio positiboak transmititzeko.
- Pertsona nagusiek aurrez aurre zein modu birtualean parte hartzeko dituzten aukerak eta guneak ezagutaraztea, eta beste gune batzuk sustatzea.
- Pertsona nagusiek komunitatearentzat beharrezko diren zerbitzuetan presentzia aktiboa izan dezatela bultzatzea eta haien presentziaren ikusgarritasuna hobetzea, baina lan-intrusismoan erori gabe.
- Pertsona nagusiek teknologia berriak eta informazioaren eta komunikazioaren sare sozialak ezagut eta erabil ditzatela sustatzea.
- Herritarren 2.0 parte-hartzea, IKTen bidezkoa, sustatzea.

3.3. Euskadiko lagunkoitasun-prozesuei bultzada ematea

- Gai zehatzei buruzko hedatze- eta prestakuntza-jardunaldiak egitea, sektore publikoko, pribatuko eta gizarteko eragileen inplikazioarekin.
- Gai zehatzei buruzko hedatze- eta prestakuntza-jardunaldiak egitea, sektore publikoko, pribatuko eta gizarteko eragileen inplikazioarekin.

• Euskadiko Demokrasiari eta Herritarren Parte-hartzeari buruzko Liburu Zuria (2014)

Liburu Zuri hau lankidetzan sortu zuten Eusko Jaurlaritzako, foru-aldundietako eta udaletako ordezkari politiko eta teknikariek, hauekin batera: gaian adituak ziren pertsonak, gizarte zibil antolatua eta gai honen inguruan zuten esperientzia eta ezagutza partekatu nahi zuten herritar interesdunak. Bada, liburu horretan honako behar hauek identifikatu ziren:

- Gure administrazioen eta kudeaketa publikoko prozesuen funtzionamendu demokratikoa hobetzea, herritarrekin batera sare bat osatzeko, entzuteko, arreta emateko eta lan publikoa herritarrekin partekatzeko, modu garden, eraginkor eta erantzunkidean.
- Burokrazian oinarritutako kudeaketa-ereduak gainditzea eta herritarrekin konektatzeko ahalmenean oinarritzen diren eredu biziagoekin ordeztzea.
- Esparru publikoa erantzukizun partekatu bihurtzea, eta ez soilik politikoengan eta erakundeengan eskuordetzea.
- Ulertzea herritarren parte-hartzea eskubide bat dela, bai eta betebeharrak ere, guztion ongia bermatzera bideratua, eta, azkenik, jarrera bat, konponbidearen parte izateko interesa eskatzen duena.

Era berean, liburu horretan azpimarratzen ziren parte-hartze prozesuek bete beharreko zenbait ezaugarri.

- Bi ardatzetan lan egitea, enpatiaz entzutea eta ekarpena egitea.
- Gardenak, inklusiboak eta irekiak izatea.
- Aniztasuna sustatzea "nola" egiteko moduetan.
- Euskarri eta mekanismo guztiak modu integralean eta koordinatuan kudeatzea.
- Parte-hartzea noranzko bikoitzean eman daitekeela onartzea: "behetik gorakoa" eta "goitik beherakoa".
- Autokritika-maila altua eta ebaluazio-ahalmena.
- Sare sozialen ahalmenaren erabilera eraginkorra.

Eta, azkenik, parte-hartze eta lankidetzaren eredu batean aurrera egiteko funtsezko hiru aldaketa zehazten zituen.

1. Parte-hartzearen balioa onartzea.
2. Parte-hartzea kokatzea agenda publikoan.
3. Barne-aldaketak sustatzea.

- **Gobernamendua eta Berrikuntza Publikoko Plan Estrategikoa 2020**

Hauek biltzen ditu helburu estrategikoen artean:

- Administrazio irekia: Gardentasuna eta Gobernu Ona.
- Administrazio efikaza: Herritarrekiko interakzioa.
- Administrazio efizientea: antolaketaren egokitzapena, kudeaketaren hobekuntza eta administrazio elektronikoa.
- Administrazio berritzailea.

Helburu horiek dakarte herritarrak eta profesional publikoak sartzea politika eta zerbitzu publikoen diseinuan, kudeaketan eta ebaluazioan.

“Ikuspegia”ren formulazioan deskribatzen duenez: “Euskadiko administrazioa, herritar arduratsuen eta gizartearen ongizatea lortzeko lan egiteaz harro dauden zerbitzu publikoko profesionalen arteko harreman-espazio bat eskaintzen duena”.

- **Boluntarioen Euskal Estrategia**

Hau dago jasota Boluntariotzaren Euskal Estrategia 2017-2020 dokumentuan: “Parte-hartze soziala eta boluntariotza, haien adierazpen nagusi bezala, gizarte demokratiko bat egituratzen duten ardatz nagusietako bi dira. Batetik, denon onerako konpromisoak eta erantzukizunak hartzeko norbanakoen eta taldearen gaitasuna da; bestetik, gobernantza estilo osasungarri baten adierazpenik adierazgarrienetarikoa bat da, jendearen baliabideak aprobetxatzen baititu eta gaitasuna ematen baitio jendeari kontu publikoetan eragina izateko, kudeaketan parte hartzen duten eragileen arteko etengabeko elkarriketaren bidez”.

Hona hemen dokumentu horretan jasotako ildo estrategikoetako batzuk:

L1.- Ekintza boluntarioarekiko sentikorra eta aktiboa den herritartasuna eraikitzea.

L2.- Elkarre sare dinamiko bat garatzea, ekintza boluntarioaren eta parte-hartze sozialaren erronka berriei erantzuna emateko gai izango dena.

L3.- Boluntariotzaren eta partaidetzaren fenomenoek ulermena normalizatzea, gizarte eta komunitate eginkizuna nabarmenduz eta berau bultzatzen duten gizarte eragileen giltzatze eta koordinazio esparruak indartuz.

L4.- Gizartean eta politikan eragina izateko gaitasuna duen gizarte-sarea bultzatzea.

Boluntariotzaren Euskal Estrategia horren barnean, **Bherria proiektua** jarri da martxan, **topagune aurrez aurrekoa nahiz digitalerako espazio gisa**. Ekimen horren helburua da elkarriketa, alderaketa eta hausnarketa bultzatzea, tokiko agintaritzetatik gure gizartea aldatzeko egiten ari garen ekarpenen abiapuntu diren estrategiei buruz, herritar aktiboekin lankidetzan, boluntariotzaren askotariko adierazpenak kontuan hartuta (klasikoenetatik hasi eta berritzaile eta disruptiboenetara).

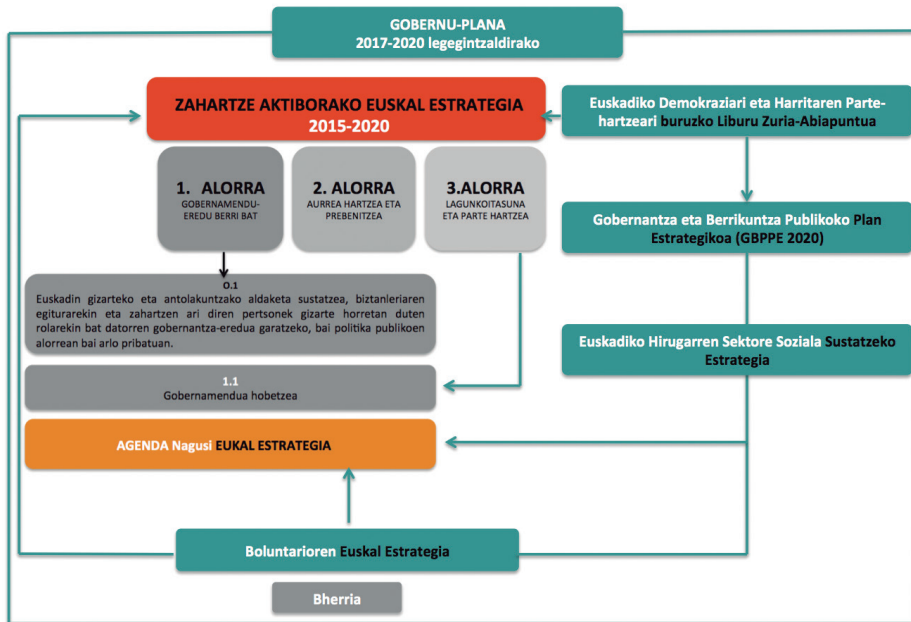
Lehen edizioan (2017), tokiko administrazioan erantzukizun politiko edo teknikoa duten eta proiektu publiko-sozial bat abian duten pertsonen zuzenduta egon da (edo herritarrekin batera lankidetzaren esperientziaren bat ezartzeko asmoa dutenei); betiere, pertsona horiek beren prozesua martxan edo bukatuta dauden beste prozesu batzuekin alderatu nahi badute, adituen laguntzarekin.

• Euskadiko Hirugarren Sektore Soziala Sustatzeko Estrategia

Eusko Jaurlaritzak, legea eta XI. legegintzaldiko gobernu-programa garatu nahian, Euskadiko Hirugarren Sektore Soziala Sustatzeko Estrategia egin du EHSSko erakundeekin eta sareekin lankidetzan, Euskadiko Elkarriketa Zibilerako Mahaiaren bitartez (EEZM), EHSS indartzeko eta sustatzeko asmoz, eta euskal sektore publikoaren eta EHSSren arteko lankidetzaren ibilbidearekiko koherentea den esparru arautzaile berri hau praktikan finkatzeko; baina, aldi berean, izugarritzko jauzi kualitatiboa da, elkarriketa zibila eta eredu mistoa oinarritzko zutabe dituen.

Beraz, Gobernuaren eta EHSSren arteko baterako estrategia da, eta diseinatu zen unean proposatzen zuen hura bera du oinarri: gero eta lankidetzaren handiagoa Gobernuaren sailen eta Euskadiko hirugarren sektore sozialaren sareen artean.

Lankidetzaren publiko-soziala honen bermea da eta izan behar du: gizarte zuzena eta solidarioa, berdinzalea eta kohesionatua, demokratikoa eta parte-hartzailea, guztion ongia bermatzera bideratuta eta pertsonen alde egiten duena. Eta, beraz, erantzukizun publikoa finkatzea eta gizarte-beharrei erantzuna ematean gizarteak aktiboki parte hartzea eskatzen duen gizarte-eta garapen-eredua izango du oinarri, batik bat gizarte-arloko esku-hartzearen esparruan.



2.2. Prozesuaren alderdi metodologikoak

Dokumentu honetan aurkezten diren estrategia eta gobernamendu-eredua 2016an hasitako lankidetza-prozesu baten emaitza da. Prozesu horrek bi fase izan ditu:

PRESTATZE-PROZESUA	
LEHEN FASEA	BIGARREN FASEA
HAUSNARKETAKO PARTE-HARTZE PROZESUA GOBERNANTZA + 65	AGENDA Nagusi ESTRATEGIA PRESTATZEKO PROZESUA

LEHEN FASEA:

GOBERNANTZA +65 ekimena, hemendik aurrera G+65, helburu hauekin sortu zen:

- **Hausnarketa egitea** zahartzen ari diren pertsonen zer ordezkaritza-eredu duten beraiei eragiten dieten erabaki sozial eta politikoa hartzeari dagokionez.
- **Hausnarketa prozesu parte-hartzaile horietan era askotako pertsona nagusiek parte har dezaketela bermatzea.**
- **Eztabaida sustatzea** Euskadiko bizitza politiko, sozial eta ekonomikoa eraikitzeko orduan pertsona nagusiek duten zereginari, eraginari eta egin ditzaketen ekarpenei buruz.
- **Topaguneak sortzea**, ekintza-proposamen berriak sortzeko aukera ematen dutenak.

a) Horren guztiaren bidez, xede hauek **lortu** nahi dira:

- **Zahartzen ari diren pertsonen asebetetze-maila** hobetzea administrazio publikoak eskaintzen dituen zerbitzuei dagokienez.
- **Pertsona nagusien erantzunkidetasuna** sustatzea, zerbitzuak diseinatzeko, emateko eta ebaluatzeko prozesuan parte har dezatela sustatuz.
- **Erabakiak har ditzatela** ahalbidetzea, prozesu parte-hartzaileetan txertatutako ebaluazio-ikuspuntu kualitatiboak erabiliz. Berrikuntza irekia sustatzea, pertsona nagusiekin batera eta pertsona nagusientzat sortuz.

G+65 ekimen parte-hartzailea gauzatzeko jarraitu den prozesuak **funtsezko hiru oinarri** izan ditu.

- Parte-hartzea eskubide gisa.
- Pertsonak bizi diren gizartearen eraikuntzaren protagonista gisa.
- Pertsona nagusien integrazioa eta ez bazterkeria, eragiten dieten erabaki politiko eta sozialak hartzeko eskubide osoa duten subjektu gisa.

b) Parte-hartzea kanalizatzeko **ikuspegi metodologikoari** dagokionez:

Lau hilabete pasatxo, ehunka pertsonak lankidetzan jardun zuten egungo gobernamentu-eredua eta testuingurua hobetzeko proposamenak egiteko. Parte-hartzea kanalizatzeko hiru lan-batzorde eratu ziren: NOR, ZER eta NOLA. Batzorde bakoitza hogeita hamar pertsona inguruk eratu zuten (gehi talde bideratzailea) eta batzorde bakoitzean ikuspegi desberdinak landu ziren:

Lehen batzordea **NOR** galderari erantzuten saiatu zen. Horretarako, zahartze-prozesuaren aniztasuna, irudia eta eragina identifikatu eta aztertu ziren. Aniztasun-aldagaiak aztertu ziren, baita kolektiboaren baldintza komunak ere, eta ordezkari itateko edo parte-hartze zailtasun handienak zituzten profilak zehaztu ziren.

Bigarren batzordea **ZER** galderari erantzuten saiatu zen. Horretarako, adinaren ikuspegia zer esparru eta gaitan txertatu behar den identifikatu zuen, pertsona nagusien ezagutzaz eta esperientziaz baliatuz. Zeharkako ikuspegi bat planteatu zen, eta ikuspegi hori errazago txertatzeko metodologiak proposatu ziren.

Hirugarren batzordea **NOLA** galderari erantzuten saiatu zen. Pertsona nagusiek erabaki politikoak hartzeko prozesuetan parte hartzeko edo ordezkari itateko modua edo eredua aurkitzen saiatu ziren.

c) **Parte hartu duten eragileak:**

G+65 ekimenean parte hartu duten eragileak aukeratzeko garaian, **lehentasuna eman zitzaion testuinguru desberdinetako eragileak hibridatzeari**, ikuspegi desberdinetatik eta askotariko ezagutzetatik hausnarketa irekia egiteko gai izateko, baina ikuspegi partekatu eta adostu bat lortzeko asmoz. Parte hartu zuten eragileen mapa honela dago egituratuta:

- Arduradun politikoak.
- Adituen batzordea.
- Eragile bideratzaileak eta koordinazioa.
- Prozesuan laguntzeko eragile kolaboratzaileak.
- Erakunde ordezkariak.
- Parte-hartzaile partikularrak.



Parte-hartzean eta zahartze-prozesuan espezializatutako **Adituen Batzorde bat** eratu zen, bi helbururekin: batetik, gizarte zibilaren eta arduradun publikoen artean partekatutako gobernantza-ereduak bilatzeko testuinguruak eta horrek dakartzan inplikazioak ezartzea; eta, bestetik, bizi-luzetasunak berekin dakartzan erronkak planteatzen dituen oraingo eta etorkizuneko egoeretan aurrera egitea.

d) **G+65 ekimenaren LEHEN FASEKO parte-hartze prozesuaren amaierako balantzea:**

G+65 hausnarketa berritzailea izan da, aztergai izan dituelako elkarlanean oinarritutako gobernamendu modu berriak, gizarte zibila ere barnean hartuko dutenak, parte hartzeko eskubidea baliatzen eta erabiltzen ez ezik, baita orain arte existitzen ez ziren eredu horiek eraikitzen eta diseinatzen ere. Horrenbestez, eraikuntza kolektiboa da.

Gaur egun, nahiko itxiak izaten dira, oro har, gizarteak parte hartzeko ereduak, kontuan hartuta haien inklusibitatea (nork hartzen du parte), intentsitatea (nola) eta eragina (zertarako). Hori dela eta, G+65 ekimenak parte hartzeko modu eta kanal zabalagoei buruz hausnartu du, herritarrei agenda publikoko gaiak diseinatzeko eta sortzeko prozesuetan intentsitate handiagoz parte hartzeko aukera emateko.

Hemen ikus daitezke G+65 prozesu horretatik sortutako hausnarketa nagusiak:

<http://www.colaboratoriosocial.com/gobernantza+65/home.html>

- **2. FASEA:** AGENDA Nagusi **ESTRATEGIA PRESTATZEKO PROZESUA**

Estrategia egiteko, Lan Mahai bat sortu zen. Lau hilabetez bost aldiz bildu zen mahai hori, eta dokumentu honetan jasotako ekarpen nagusiak egin zituen.

Mahai hori Eusko Jaurlaritzako Gizarte Politiketako Sailburuordetzak eta Gizarte Zerbitzuetako Zuzendaritzak osatu zuten, arlo hauetan ezagutza sakonak zituzten beste zenbait pertsonarekin batera: gerontologia soziala, parte-hartzea eta gobernamendua, etika eta balioak, esparru akademikoa eta administrazio publikoa. Horrez gain, kanpoko aholkularitza-enpresa batek ere laguntza eman zuen prozesuan zehar.



3

ESPARRU KONTZEPTUALA

3.1. Zer hartzen dugu gobernamentuzat?

Gobernamenduak, kontzeptu isolatu gisa, hau esan nahi du: **erabakiak hartzeko prozesua, eta erabakiak ezartzea edo ez ezartzea dakarren prozesua.** Gobernamendu terminoa hainbat testuingurutan erabil daiteke (gobernamendu korporatiboa, nazioartekoa, nazionala eta tokikoa). Horretarako, gobernamenduaren analisiak bi elementu hauek ditu ardatz: erabakiak hartzeko eta horiek ezartzeko prozesuan parte hartzen duten eragile formal eta informalak, eta erabakiak ezarri ahal izateko prestatu diren **egitura formal edo informalak.**

Gobernua da gobernamenduan parte hartzen duten eragileetako bat, baina ez bakarra. Gobernamenduko eragileak dira, halaber, herritar antolatu eta ez-antolatuak, eragile ekonomiko eta sozialak, presio taldeak, etab.

Gaur egun, Daniel Innerarity-k dioen moduan, gobernantza demokratikoa botere publikoaren osagarri izateko aukera da, botere publikoari eraginkortasun handiagoa ematekoa eta sakonetik eraldatzen laguntzekoa, gero eta konplexuagoa den gizarte hau (eragile ugari, interdependentziak, eskakizun kontraesankorrak, etab.) "ondo gobernatzeko", muturreko ziurgabetasun-egoera batean.

Hau dio egileak berak:

"...Gobernamendua ez dator gizarte konplexuen despolitizazioa justifikatzera; alderantziz, prozedura oso baliagarria izan daiteke konfigurazio politikorako espazioak berreskuratze, alboratuak baitzituen politikak, gaiaren zailtasunagatik beragatik edo gizartearen autoerregulazioa sinesten zuen aurreiritzi ideologiko batengatik..."

Estrategia honen muina da, hain zuzen, politika egiteko modu erlazionalago eta kooperatiboago bat ulertzea. Eusko Jaurlaritzatik bertatik partaidetzako demokrazian sakontzeko konpromisoa hartu da, elkarriketaren eta gardentasunaren printzipioak suspertuz eta aukerak eskainiz herritarren eskaerari erabaki publikoetan aktiboago parte hartzeko.

Aipatutako *Euskadiko Demokraziari eta Herritarren Parte-hartzeari buruzko Liburu Zuriak parte-hartzearen hiru dimentsio elkartzearen ondoriozko gobernantza-eredu bat sustatzen zuen:*

- **Parte-hartze politikoa,** hemendik sortzen den parte-hartze gisa ulertuta: administrazioaren eta herritarren artean politika publikoak

diseinatu, planifikatu, monitorizatu eta ebaluatzeko dagoen elkarreraginetik. Administrazioen eta gizarte zibilaren arteko parte-hartzeko/lankidetzako dimentsioa da, efikazia politikoa zentratuta eta izaera estrategikoa du: zer egin eta zertarako.

- **Zerbitzuak diseinatzeko parte-hartzea.** Herritarren ikuspegia eta esperientzia (zerbitzu publikoen erabiltzaile-ikuspuntutik) txertatu nahi duen parte-hartze gisa ulertuta, zehazki, diseinuan, birdefinizioan eta/edo hobekuntzan. Parte-hartzearen dimentsio hau gehiago zentratzen da efizientzian eta operatiboagoa da: azken batean, zerbitzu publikoak hobeto betetzea.
- **Lankidetzan oinarritutako parte-hartzea,** gizarte zibiletik balio publikoa sortzeko egiten diren ekimenak eta lankidetzak bezala ulertuta. Erantzunkidetasun-inguruneen garapena ere sustatzen dute, non esparru publikoa elkarrekin kudeatzen den: nola jardun lankidetzan batzeko.

Hiru dimentsio horiek proposatzen duten erreferentzia-esparruak, politikak modu efikaz eta efektiboagoan kudeatzea bilatzeaz gain, **esparru publikoa kudeatzeko modu berri bat** ere bilatzen du.

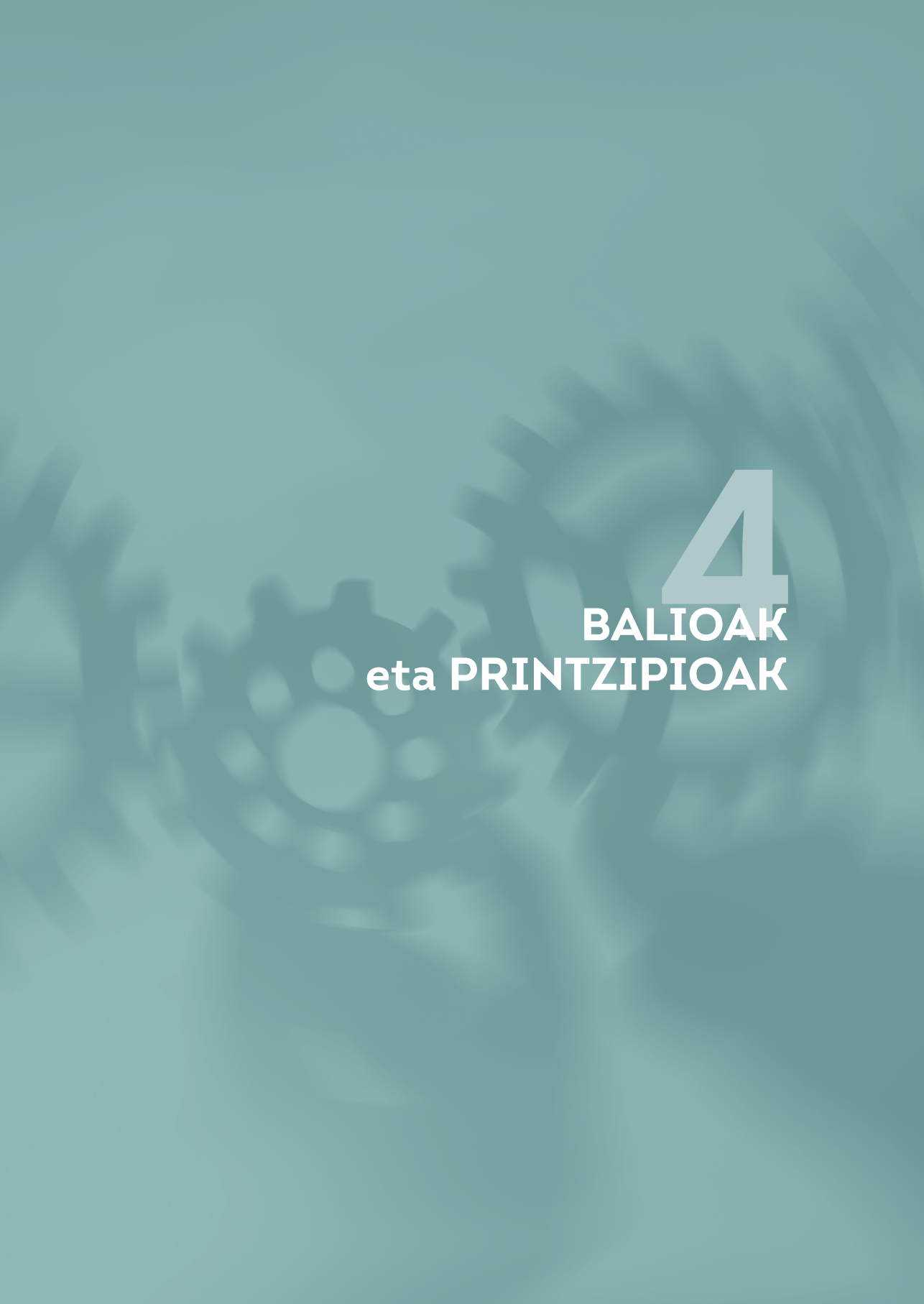
AGENDA Nagusiren gobernamendu-eredua aukera-multzo bat da. Eta horiei esker, Euskadin zahartzen diren pertsonen eragiten dieten arazoak zehazteko prozesuan parte hartu eta partekatu ahal izango dute, baita administrazio publikoari konponbide onenak bilatzen lagundu ere.

3.2. Lidergoaren zuzendaritza

Txosten honetan aurkezten dugun estrategiak erakunde publikoak **zuzendutako gobernamendu-eredua sustatzen du (goitik behera)**, baina eredu horren egitura bera irekita dago, gizarte zibilak eginiko proposamenak **agenda publikoan sar daitezela sustatzeko eta ahalbidetzeko (behetik gora).**

Eusko Jaurlaritzaren Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailak, Gizarte Zerbitzuen Zuzendaritzaren bidez, sustapen- eta bitartekaritza-lanak egiten ditu gizarte zibilaren eta gobernu-sail desberdinetako teknikarien eta politikarien artean; izan ere, zeharkako ikuspegian eragina duen eredu da.

Dokumentu honen 5. apartatuan zehatzago deskribatu dira **AGENDA Nagusi** ereduaren ezaugarriak.



4

**BALIOAK
eta PRINTZIPIOAK**

4.1. Estrategiaren balioak

AGENDA Nagusi Gobernantzarako Euskal Estrategiak gizarte erantzunkide bat eraikitzeko prozesuan alboraezinak diren zenbait balio ditu oinarri. Hain zuzen, eredu zuzentzen dute, bai xede dituen herritarren eta pertsona nagusien ikuspegitik, bai gizarte zibilaren eta erakundeen ikuspegitik.



a) **AGENDA Nagusi** Gobernantzarako Estrategia Eusko Jaurlaritzak zuzentzen du; hortaz, Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio orokor eta instituzionaleko goi-kargudunen eta behin-behineko langileen Kode Etikoa jasotako balioak errespetatu behar ditu, euskal herritarrek erakundeetan duten konfiantza berreskuratzeko eta sendotzeko funtsezko elementu gisa:

- **Integritatea.**

Alde batetik, kargu publikodunek eta parekatutakoek honako hauei atxikimendu sistematiko eta iraunkorra izatea: onetasun-, inpartzialtasun-, objektibotasun-, gardentasun-printzipioei, esparru juridikoaren errespetuari eta, zer diren gorabehera, ingurune publiko horretan esku hartzen duten edo harekin harremana duten pertsona guztiei; bestetik, haien eskumeneko gaien kudeaketan erantzukizun-parametroen arabera jokatzeari.

- **Bikaintasuna.**

Inplikatzea eta etengabe ahalegintzea beti hobetzeko, horren ondorioz, herritarren eskakizunak guztiz betetzeko erabaki publikoetan eta ematen diren zerbitzu publikoetan, eraginkortasunez jokatzeko eta bat etorraziz erakunde lan egiten duten pertsonak helburuetan, hala nola teknologiei eta prozesuei dagokienez.

- **Politika eta kudeaketa bat etorraztea.**

Kalitate instituzionalak nahitaezkoa du estrategiak, helburuak eta baliabideak ildo beretik joatea Goi Mailako Zuzendaritza Betearazlearen egiturako maila politikoetan eta zuzendaritzako nahiz bitarteko mailetan, hala nola erakunde horretan lan egiten duten gainerako pertsonen artean (enplegatu publikoak).

Bat etortze horretan, beharrezkoa da proiektuak eta informazioa partekatzea, konfiantza eta taldean lan egiteko giroa sortzea, eta ideiak eta jarduna sustatzea, gobernu-programa garatzeko eta, horrenbestez, herritarren beharrak betetzeko.

- **Lidergoa.**

Lidergoak beharrezkoa du ikuspegi estrategikoa izatea, zentzua eta norabidea ematea erakundeari, balioa egiaztatzea eta giro egokia sortzea, prestasuna, inplikazioa, gogoia eta egitura horretan lan egiten duten pertsonen arteko leialtasuna sustatzeko, taldeak trinkotzeko eta jokabide proaktiboa izateko, ardurak, kasuen arabera, delegatuz behar izanez gero.

- **Berrikuntza.**

Goi-mailako zuzendaritza betearazlean, berrikuntza-balioak berekin dakar kultura-molde hau ezartzea eta sustatzea: erakunde lan zehar sormena sustatzen duena; pertsonen lanbide-gaitasunak garatzen dituen; eta prozesuen, produktuen eta zerbitzuen emaitzak etengabe hobetzen dituen. Berrikuntzaren ondorio da erabakitasez eta etengabe egitea aldaketaren alde, herritarren eskariei eta beharrei aurrea hartzea, eta egokitze ahalmena eta irekitasuna izatea ideia, kontzeptu eta prozesu berrien aurrean.

b) Xede dituen herritarren eta pertsona nagusien ikuspegitik, ereduak balio hauek izan behar ditu oinarri:

- **Justizia:**

Ereduak aukera eman behar du pertsona nagusiei autonomia emateko **beren buruari eta eragiten dieten politikei buruzko erabakiak hartzeko**, eta ingurune konplexu eta aldakor batean erabakitze-prozesuetan parte hartzeko. Honela:

- **Elkarrekiko harremanak** sor daitezela ahalbidetu, **gizarte osoari on egiteko sareen bidez.**

- Gabezia biologiko, emozional eta sozialari lotutako beharrianak estaltzeko mekanismoak garatu, **subjektu aske eta arduratsuak izateko eta bizitza soziala eduki ahal izateko nahitaezko baldintza gisa.**
- Pertsona nagusien balio eta ekarpenei aintzatespena egin, **bai gizartearen aldetik bai beren buruaren aldetik.**

- **Berdintasuna eta diskriminaziorik eza:**

Diskriminaziorik ezak berekin dakar kontuan izatea desberdina izateko eskubidea, eta pertsona nagusien talde eta segmentu guztiak aintzat hartuak izatekoa, **beren jatorria, adina, sexua, autonomia funtzionalaren maila, desgaitasuna edo beste edozein parametro pertsonal edo sozial gorabehera.**

- **Duintasuna:**

Pertsona nagusiek herritar gisa dituzten eskubideen ondoriozko betebeharrak etiko eta legalak dira **mendekotasun-mailaren arabera beharritasuneko arreta ematea** eta norberaren bizi-proiektua aukeratzeko autonomia errespetatzea eta aitortzea. Eskubide horiek gauzatzeko, beharrezkoa da erlazionatzeko modu jakin batzuk indartzea, beren kabuz pertsonen duintasuna emango dietenak, gaitasuna eta balioa dutela sentiarazten dietelako.

- **Erantzunkidetasuna:**

- Gobernuaren eta herritarren arteko **inplikazioa** eta lan koordinatua funtsezkoak dira bi estamentu horien artean beharrezkoa den lankidetzarako, esparru publikoa erantzukizun partekatatu bihurtze aldera.
- Pertsona nagusiak, herritar gisa, **betebeharrak** betetzearen **eta eskubideez baliatzearen** erantzule dira. Horrenbestez, haien bizi-proiektuak gidatzearen ardura dute, gizartean parte hartzeko eskubidea baliatuz eta betebeharrak betetz.
- Belaunaldien arteko ikuspuntutik, belaunaldien arteko kohesio soziala sortzean balio erantsi sozial handiagoa izango duten parte-hartze moldeak indartu behar dira, eta **erretiroa hartzen ari diren edo hartzearen dauden belaunaldiak ahalbidetu, kapital soziala edo hiri-garapenerako forma berriak sortzen laguntzeko.** Ereduak xede izan behar du pertsona nagusiak belaunaldien arteko ongizate sozialari laguntzeko prozesu bateko protagonista izatea, gizartean parte hartzeko betebeharrak betetz eta eskubideak baliatuz.

4.2. Jarduteko printzipioak

Estrategiaren esparruko jarduketek printzipio jakin batzuei jarraitu behar diete. Jarduteko printzipioak dira, hain zuzen, eredu diseinatzeko eta abian jartzeko jarraibide eta irizpideak, gure ekintzak eta emaitzak zehaztutako balioetara orientatzeko aukera ematen digutenak:

- **Bazterkeriarik ez:**
 - Ahotsa eman behar zaie **ikusgaitasun gutxiago duten** pertsona nagusiei **haien egoera pertsonala eta soziala dela-eta, adineko ahulak edo mendekotasuna dutenak ere “protagonista” gisa ikus daitezzen.**
 - **Genero-ikuspegitik, adineko emakumeek familiako esferatik harago egiten duten ekarpena aitortzea zailtzen duten genero-desberdinkeriak desagerrarazteko tresna izan behar du ereduak. Horretarako, aintzat hartu behar dira, parte hartzeko modu estandarren definizio eta deskribapenekin bat etorri ez arren, gizarte berdintsuagoa eraikitzen laguntzen duten adineko emakumeen jardunbideak.**
- **Aintzatespena:**
 - **Gizarte-erabilgarritasunaren kontzeptua lan-erabilgarritasunaren kontzeptutik askatzen lagundu behar du, zahartzaroak produktibitate eza, autonomia-gabezia eta kostu soziala dakarrelako ideari aurka eginez, eta zahartze-prozesua eta bizi-itzaropen handiagoa laguntzarekin bakarrik lotutako gaiekin identifikatzea saihestuz.**
 - **Adineko pertsonen euren balioa eta ekarpenak aintzatestea** sustatu behar du. Adinekoen ahalduntzea sustatu behar da, haien botere potentziala garatzea ahalbidetuz benetako eta egungo botere eraginkorra bihurtu arte. Bestetik, gizarte kontzientziatu eta sentibilizatu behar da pertsona nagusiek gizarte osoaren aurrerapenari eskaintzen dizkioten gaitasuna eta aktiboak kanpoan ez uzteari buruzko garrantziaz.
- **Gardentasuna:**
 - **Gardentasuna bermatzeko, tartean diren alderdi guztiek eta, oro har, herritarrek informazioa eskura izan beharko dute, eta erakundeek kontu emateko gaitasuna izan beharko dute, konfiantza berrezartzeko eta prozesu honi aplikatzeko.** Erabaki eta jarduketak jakinarazteaz gain, herritarrei informazio

fidagarria eman behar zaie hartzen diren erabakien prozedurei, txostenei, azterlanei eta arrazoiei buruz.

- **Transzendentzia:**

Ereduak aukera emango du, **belaunaldien arteko trantsizio-eta aldaketa-prozesuen bidez, "hedonismo arduratsuari" edo "gozamenaren jakintzari" eusteko, hauek uztartuz: batetik, kontsumo-gizartearen kultura eta hortik datozen abantaila indibidualak, belaunaldi gazteenei lotuak; eta, bestetik, erantzukizuna eta lanaren etika, lehenagoko belaunaldiei lotuak.**

- **Efikazia:**

Neurriek **eraginkorrak eta egokiak** izan behar dute, **eta lortu nahi diren ondorioak sortzea helburu argi batzuk, etorkizunean izango duten eraginaren ebaluazioa, eta, hala badagokio, metatutako esperientzia oinarri hartuta.** Eraginkorrak izateko beharrezkoa da, halaber, politikak modu proportzionatuan aplikatzea eta erabakiak maila egokian hartzea.

- **Koherentzia:**

Ereduaren esparruko jarduketek koherenteak eta erraz ulertzeko modukoak izan behar dute. Koherentzia beharrezkoa da, hain zuzen, erronkak gero eta konplexu eta anitzagoak direlako (kasurako, bilakaera demografikoa, globalizazioa eta garapen teknologikoa). Hala, funtsezkoa da lidergo politikoa izatea eta erakundeek konpromiso irmoa hartzea, **sistema konplexu baten barnean ikuspegi koherentea bermatzeko.**

- **Eredugarritasuna:**

Euskal Autonomia Erkidegoko administrazio orokorraren eta instituzionalaren ospea, duintasuna eta irudi instituzionala kaltetzen duen edozein ekintza edo ez-betetze saihestu behar da, txikia izanik ere. **Hala, saihestu egingo da herritarrek sistema instituzionalean duten konfiantza murriztea.**

Bestetik, estrategia hau **gure gizartean parte-hartzearen kultura sustatzeko eredu gisa** planteatzen da. **Zentzu horretan, metodologiak garatzeak eta ekimen jakin batzuk gauzatzeak aukera ematen du herritarrek parte-hartzearen kultura ikasteko eta barneratzeko prozesu bat planifikatzeko, eta pertsona nagusiei dagozkien beste esparru zabalago batzuetara hedatu eta horietan aplikatu ahal izango diren tresnak eta kanalak garatzeko.**

- **Zeharkakotasuna:**

Beharrezkoa da zenbait sektore inplikatzeko, pertsona nagusien bizikaltatearekin tradizionalki lotura duten erreferentziazko sektoreez

gain (esaterako, gizarte-zerbitzuak eta osasuna). Sektore berri horien inplikazioarekin, jarduera-testuinguruak sortuko dira, non aukera egongo den gizarte-harreman esanguratsuak sortzeko, rol aktibo ugari eskaintzeko eta **esparru gerontologikotik haragoko zeharkakotasuna elikatzeke ezagutza erabilgarriak sortzeko, askotariko interesak daudela onartuz**. Modu horretan bermatzen da pertsona nagusiek gizarte osoarentzat benetan esanguratsuak diren ekarpenak egiten dituztela.



5

ESTRATEGIAREN HELBURUAK



5.1. Komunikazioa, informazioa eta gardentasuna



Funtsezkoa da informazio eta komunikazio nahikoa, argia, egiazkoa eta erabilerraza sortzea, tartean diren alderdi guztien konfiantza, errespetua eta erantzunkidetasuna sortzen duten kalitatezko prozesu parte-hartzaileak bermatzeko.

Gobernanta-prozesuetan parte hartzen duten eragileen aniztasunera egokitutako informazioa. Mugak eta gaitasunak prozesuaren hasiera-hasieratik zehaztu behar dira, herritarrei hutsik ez egiteko eta itxaropen faltsurik ez sortzeko; izan ere, halako itxaropen faltsuak sortzeak atzerapena ekar dezakete parte-hartze soziopolitikoaren kultura ezartzeko prozesu pedagogikoan.

EKINTZA ILDOAK/JOMUGAK

HE.1- 1. ILDOA

Herritarrei ezagutaraztea AGENDA Nagusi gobernantza-estrategia, pertsona nagusientzako parte-hartze soziopolitikoaren kultura sortzeko prozesu gisa:

1. Kanpaina publiko bat egitea, herritarrei **AGENDA Nagusi** parte-hartze eredia ezagutarazteko. Kanpaina diseinatzea bera izango litzateke lankidetzan oinarritutako esperientzia bat.
2. Estrategia aurkeztea parte hartzen duten egiturei.
3. Parte har dezaketen eragile eta parte-hartzaileen harremanetarako informazioa eskuratzea: datu-baseak sortzea eta kudeatzea, eragile eta parte-hartzaile horien ezaugarriak biltzeko eta segmentatzeko.
4. Informazio eguneratua zahartze aktiboaren esparruko agenda politiko esanguratsuenari buruz.

HE.1- 2. ILDOA

Pertsona nagusiei informazioa ematea parte hartzeko erabilgarri dauden kanal eta mekanismoei buruz, komunikazio-estrategia maila desberdinetara egokituz, bakoitzaren ezaugarrien arabera.

1. Pertsona nagusiei zuzendutako komunikazio- eta informazio-ekintzak garatzea, aurrez definitutako egituren bidez: informazio-saioak, "mailing"-ak, erreferentziatzko zentroetan jarritako kartelak, tokiko kanpainak, etab.
2. Ikusgaitasun txikiagoa eta parte hartzeko zailtasun handiagoak dituzten pertsona nagusiei berariaz zuzendutako komunikazio- eta informazio-kanpainak egitea. Hauek dira pertsona nagusi horiek: bakarrik bizi direnak, irisgarritasun-arazoak dituztenak, gaitasun fisiko eta/edo psikologiko murriztuak dituztenak, baliabide gutxi dituztenak (diruari, prestakuntzari eta harremanei dagokienez), etab.
3. Adineko emakumeentzako berariazko komunikazio- eta informazio-ekintzak gauzatzea.
4. Azterketa-lanean identifikatutako eragile berriei zuzendutako komunikazio-ekintza zehatzak identifikatzea. Eragile horiek izan daitezke, esaterako, erretiroa hartzeko adinean dauden eta intereseko eremuetan ibilbide esanguratsua izan duten langileak. Bada, horiei estrategiaren berri emateko ekintza hauek gauzatu beharko dira, aukeratutako gaien arabera: posta elektronikoz igortzeko aurkezpenak, foro espezifikoetako aurkezpenak, bilerak eta aurrez aurreko elkarriketak.
5. Aurreko ekintza guztietan datu-baseak eguneratzeko eta zabalitzeko informazioa eskuratzea.

HE.1- 3. ILDOA

AGENDA Nagusi gobernantza-eredu berrian parte hartzen duten eragile guztiei informazioa ematea zahartzen ari diren herritarren ikus-pegia eta ezagutza behar duten agenda politikoko esparru eta gaiei buruz:

1. Deialdi bat egin Adinekoen Kontseilu Sektorialaren bidez -Eusko Jaurlaritzaren sailetako, udaletako eta sektore profesionaletako ordezkariak baititu-, agenda politikoarekin lotura duten gaiak proposa daitezten.
2. Parte hartzen duten eragileei komunikatzea agenda politikoko zer gai aukeratu dituen Eusko Jaurlaritzaren Gizarte Politiketako Sailak **AGENDA** Nagusi gobernantza-ereduaren arabera lankidetzan garatzeko.
3. Parte hartzen duten eragile guztiei ematea ereduaren ezaugarrien eta metodologiaren berri.

HE.1- 4. ILDOA

Lortutako itzulkin sozialari buruzko informazioa ematea, aitorpena eginez eta balioa emanez, batetik, sortutako ezagutza kolektiboari eta, bestetik, pertsona bakoitzak komunitatearen ongizatearen garapenerako egiten duen parte-hartzeari eta ekarpenari:

1. Informazioa ematea zenbait gobernamendu-esperientziatik lortutako emaitza egiaztagarriei buruz bai eta proiektuen bilakaerari buruz ere, euskarri desberdinak erabiliz: webgunea, hedabideak, informazio-saioak, etab.
2. Esperientziaren berri ematea sortutako sare guztien bidez, bozgorailu-lana egin dezaten.
3. Esperientziaren berri ematea administrazio publikoaren euskarrien bitartez, sortutako ezagutza kolektiboa transferi dadila lortzeko.
4. Parte-hartzaile guztiei banakako aintzatespena egitea prozesu osoan zehar.

HE.1- 5. ILDOA

Informazio publikorako sarbidea ahalbidetzea, informazio horren egiazkotasuna, kalitatea, irisgarritasuna eta erraztasuna bermatuz, ekintza publikoarekin konfiantza eta segurtasuna sortzeko oinarri gisa:

1. "Irakurketa erraza" metodoen erabilera sustatzea prozesuan egiten diren txosten, material eta jakinarazpenetan.
2. Adierazpen- eta iritzi-askatasuna bermatzea prozesu osoan, parte-hartzeak berekin dakartzan eskubideak eta betebeharrak zehazten dituen "konpromiso-gutun" bat sinatuta.
3. Dibertsitate funtzionala eta/edo kognitiboa duten pertsonen parte hartzeko aukera ematea, euskarri egokituak eskainiz.
4. Parte hartzen duten eragileen artean aniztasun ideologikoa bermatzea, baita behar diren materialak egitean ere.
5. Hasiera-hasieratik prozesuaren mugak eta gaitasunak argi zehazteko behar den informazioa osatzea, gardentasun-printzipioa sendotuz, parte hartzen duten eragile guztien artean konfiantza eta erantzunkidetasuna sustatzeko berme gisa.

HE.1- 6. ILDOA**Ekimenen ikusgaitasuna sustatzea:**

1. Prozesutik ateratako jardunbide egokiak eta lortutako emaitzak zabaltzea estatu-mailako eta nazioarteko foroetan.
2. Prozesuaren eta ekimenen ikusgaitasuna hobetzen duten ikus-entzunezko euskarriak egitea (bideoak, ikusizko erregistroak, argazki-memoriak, etab.).
3. Sare sozialetan parte hartzea, profil propioa eginda.
4. Sinergiak ezartzea beste ekimen batzuen komunikazio-euskarriekin: Bherria, Euskadi Lagunkoia, GBPPEn esparruko ekimenak, etab. Hala, lortutako emaitzak gehiago zabaltzea lortuko da.

5.2. Zeharkakotasuna, inklusibitatea eta generoa



HELBURU ESTRATEGIKOA-H.E.2

ZEHARKAKOTASUNA, INKLUSIBITEA ETA GENEROA

Bazterketarik eza balio gisa ulertuta, pertsona guztiek parte hartzeko duten eskubidea aitortzen duena, baina, aldi berean, parte hartzen duten pertsona guztien askotariko gaitasun aberasgarriak txertatzeko aukerak eskaintzen dituen elementu gisa. Parte-hartze anitza eta berdintasunezkoa sustatzen du, herritar-eskubideak errespetatzen eta aitortzen dituena.

Pertsona nagusiek herritartasun osoaz gozatzeko eta gizartean modu integralean parte hartzeko duten eskubidearen aitortpen horrek behartzen gaitu gai sozialetan eta/edo asistentzialetan duten parte-hartzea ez mugatzera. Alderantziz, begirada zabala behar da, mugarik gabea, adinaren ikuspegia bizitzako esparru guztietan eta eragin-maila desberdinetan txertatzeko gai den zeharkako ikuspegi bat sustatzen duena.

Genero-ikuspegia berariaz hartuko da aintzat, adineko emakumeen egoera, baldintza, helburu eta beharrak kontuan hartuta; izan ere, politikean eta ekintzetan desberdintasunak desagerraraztea eta berdintasuna sustatzea du helburu, maila guztietan.

EKINTZA ILDOAK/JOMUGAK

HE.2- 1. ILDOA

Prozesuetan askotariko pertsona nagusiak sartzen direla bermatzea, arreta berezia emanez ohiko parte-hartze kanaletara iristeko zailtasun gehien dituztenei:

1. Egun dauden pertsona nagusien egiturak identifikatzea, irizpide kuantitatiboak edo ordezkaritzari dagozkionak kontuan hartuta, baina baita irizpide kualitatiboak ere, ezagutza eta iritzi anitzak eta bereziak dituzten pertsonak parte har dezaten. "Parte hartzen duten eragileen mapa" egitea bera lankidetzan gauzatuko da.
2. Prozesu parte-hartzaileetan aurreikusitako espazio fisiko nahiz birtualetara irisgarritasuna ahalbidetzea, eta edukiak gaitasun eta funtzionalitate desberdinetara egokitzea.

HE.2- 2. ILDOA

Parte-hartze plural eta bidezkoa bermatzea, iritzi eta ikuspegi guztiak errespetatuz:

1. **"AGENDA Nagusi** protokoloa" egitea, **ereduak oinarri dituen printzipioak bermatuko dituen, protokolo horren inklusibitateari, irisgarritasunari eta aniztasunari dagokienez.**

HE.2- 3. ILDOA

Zahartzeari buruzko zeharkako ikuspegi bat sustatzea planak, programak, zerbitzuak eta arau-xedapenak diseinatzean:

1. Matrize metodologiko bat diseinatzea, gaiak zeharkako ikuspegitik aukeratzeko irizpideak ezartzeko aukera ematen duena, garapen sozialerako interesa, beharra eta egokitasuna kontuan hartuta.
2. Eusko Jaurlaritzaren sailei eta Adinekoen Kontseilu Sektorialaren bidez inplikaturik dauden erakundeei deialdia egitea prozesuetan parte har dezaten eta **AGENDA Nagusi** ereduari jarraikiz denen artean diseinatu nahi dituzten gaiak aurkeztu ditzaten.
3. Beste egitura batzuei deialdia egitea.
4. "Eragileen mapan" sartzea askotariko ikuspegi eta ezagutzak dituzten pertsonak, sortutako ezagutza kolektiboaren zeharkakotasuna bermatzeko.

HE.2- 4. ILDOA

Aukera-espazioak eskaintzea, belaunaldien artean loturak ezartzeko eta, hala, finkatuta dauden ezagutza, kultura eta balioak transmititzeko, belaunaldien arteko justizia-paradigma baten barruan:

1. Adinekoen Kontseilu Sektorialak berrikustea hala prozesuak berak nola lortutako emaitzek eta eginiko proposamenek ez dakartela belaunaldien arteko desberdintasunik edo bidegabekeriazko harremanik.
2. Hainbat belaunaldi "parte hartzen duten egituren mapan" sar daitezela ahalbidetzea (adib.: ikastetxeak, unibertsitateak, enpresak, etab.).

HE.2- 5. ILDOA

Aurreko ekintza guztiekiko zeharkako ekintza gisa, genero-ikuspegia txertatuko da hauetan:

1. Ordezkaritza-irizpide kuantitatibo eta kualitatiboak.
2. Landu beharreko gaien tratamendua eta ikuspegia.
3. Emakunderen ordezkaritza, Adinekoen Kontseilu Sektorialeko berdintasun-politikak diseinatu, sustatu, aholkatu, koordinatu eta ebaluatze arduraren erakunde gisa.
4. "Eragileen mapetan" sartu beharreko ezagutza identifikatzeko prozesua.

5.3. Gaikuntza eta prestakuntza



3. HELBURU ESTRATEGIKOA - 3. HE GAIKUNTZA ETA PRESTAKUNTZA

Pertsona nagusiak ahalduntzeko beharrezkoa da aitortzea bizitza publikoan esku hartzeko gaitasuna dutela, arazo garrantzitsuekin lotutako ekimenak edo erabakiak hartuta. Esku-hartze horiek aipatu beharko dituzte publikoki esanguratsuak diren arazoak. Agenda publikoa arduratzen da komunitate bateko gai kolektibo nagusiak hierarkizatzeaz.

Berririo inbertitzeko eta errentagarri bihurtzeko giza kapital gisa ikusi behar dira pertsona nagusiak. Horretarako prestakuntza- eta gaikuntza-aukerak eman behar zaizkie, hala eskatzen badute, subjektu eragile gisa parte hartzeko aukera izan dezaten, eta ez objektu paziente gisa, eta izan dezaketen boterea benetako botere eraginkor bihurtu dezaten.

Parte-hartze prozesuak ikaskuntza-prozesu bihurtzen dira, trebetasun pertsonalak eta sozialak, entzutea, enpatia, komunikazioa, etab.) eskuratzeko eta garatzeko espazio. Hala, eragile aktiboak sortzen dituzte, parte-hartzearen kultura transmititzen dutenak.

EKINTZA ILDOAK/JOMUGAK**HE.3- 1. ILDOA**

Eztabaidatzeko eta batera diseinatzeko aukeratutako gaien inguruko prestakuntza-beharrak identifikatzea, parte-hartzaileen profilen arabera:

1. Parte hartzen duten egitura eta eragile desberdinak aztertzea, izan ditzaketen prestakuntza-beharrak identifikatzeko eta haien parte-hartzea osoa eta eraginkorra izateko.
2. Beharren eta baliabideen proposamen bat egitea, kontuan hartuta inklusibitate-maila desberdinek (politikoa, teknikoa, asoziatibo-formala) zer ezaugarri eta oinarri sozial dituzten.

HE.3- 2. ILDOA

Parte-hartzaileen profiletara egokitutako edukiak prestatzea, irizpide pedagogikoa erabiliz, parte-hartzearen kultura transmititzeko asmoz:

1. Prozesuetako parte-hartzeari aplikatutako teknologia berriak erabiltzen irakasteko ekintzak gauzatzea (web-era sartzea, sare sozialak, dokumentuak kudeatzea, artxiboak eta materialak biltegitratzea, etab.).
2. Eztabaidagaiarekin lotutako material teknikoa egiteaz arduratuko den lantaldea aukeratzea, aniztasun-, inklusibitate- eta irisgarritasun-printzipioei jarraikiz.
3. Materialak prestatzea, beharren ezaugarri desberdinak aintzat hartuz:
 - Tresnekin lotutako prestakuntza-behar espezifikoak.
 - Aztergaiekin lotutako prestakuntza-beharrak.
 - Parte hartzeko zailtasun bereziak dituzten kolektiboentzat egokitutako edukiak eta materialak prestatzea.
 - Prozesu parte-hartzaileak dinamizatzearekin eta zuzentzearekin lotutako prestakuntza-beharrak.
4. Adinekoen Kontseilu Sektorialak materialak berrikustea.
5. Materialak banatzea parte hartzen duten egitura guztiei.

HE.3- 3. ILDOA**Prestakuntza- eta gaikuntza-ekintzak garatzea:**

1. Parte-hartzearen kultura garatzeko Ezagutza Zentro bat sortzea, hauek eskainiko dituenak:
 - Tresnekin lotutako prestakuntza-saio espezifikoak.
 - Landu beharreko gaiekin lotutako ezagutza eskuratzeko prestakuntza-saioak.
 - Hauei buruzko prestakuntza-saioak: taldeak dinamizatzea, lidergoa, coaching-a etab.
 - Gizarte-trebeziekin lotutako prestakuntza-saioak (komunikazioa, entzuteko gaitasuna, enpatia, etab.).
 - Biztanleriaren zahartze-prozesuarekin lotutako prestakuntza-saioak: hurbilketa bat pertsona nagusien errealitatera.
2. Metodologia: Prestakuntza-ekintzak askotarikoak izango dira: aurrez aurrekoak, "online" plataformak erabiliz, ikus-entzunezko tresnak erabiliz, "visual thinking", etab.

5.4. Parte hartzeko kanalak



4. HELBURU ESTRATEGIKOA - 4. HE PARTE HARTZEKO KANALAK ETA MEKANISMOAK

Parte-hartzea ez da inprobisatzen; aitzitik, plangintza jakin bat eta gutxieneko tresna eta kanal batzuk behar ditu egoki gauzatzeko.

Beharrezkoa da identifikatzea dagoeneko martxan dauden egiturak, dinamika kolektiboak eta kanal formalak, eta horiek erabiltzea gobernamendu-eredu berrietan.

Gizarte-arkitektura erabilgarriagoa eta eraginkorragoa sortu behar da, zeinak herritarren eta erakundeen artean eztabaidatzeko kanal, espazio eta prozesuak sortzeko aukera ematen duen. Parte hartzeko, komunitatearen parte garela sentitu behar dugu, eta horretarako funtsezkoa da elikatzea gertakari kolektibo horiekin lotuko gaituzten kanalak.

Kanal zabalak eta irisgarriak sortu behar dira, fidagarriak eta eraginkorrak. "Joan-etorriko" bideak izan behar dituzte, ahalik eta parte-hartzaile gehien izateko moduan.

EKINTZA ILDOAK/JOMUGAK

HE.4- 1. ILDOA

Parte hartzeko kanal hedagarriak eta malguak, zeinek AGENDA Nagusi gobernamendu-eredua osotasunean barne hartzeko aukera ematen duten:

1. Makro egitura-mapak definitzea eta zehaztea, parte-hartzearen ziklo eta prozesu desberdinetako ordezkari egokiak identifikatzeko.
2. **AGENDA** Nagusin Parte hartzeko Batzordea sortzea, **edukiaren, lurraldetasunaren eta metodologiaren irizpideei jarraikiz.**
3. Tokiko, autonomia-erkidegoko, estatuko eta nazioarteko egitura berriak aztertzea eta bilatzea.
4. Parte hartzeko zailtasun gehien dituzten pertsonen aukera emateko mekanismoak aztertzea eta bilatzea, aurrez identifikatutako egiturak tartean sartuz.

HE.4- 2. ILDOA

Sinergiak parte-hartze soziopolitikorako beste estrategia eta ekimen batzuekin (instituzionalak izan edo ez), ereduaren garapena osatzeko:

1. Lehendik dauden beste ekimen batzuekin lankidetzan aritzeko aukerak identifikatzea: Euskadi Lagunkoia edo Bherria, Berrikuntza Publikoko Plan Estrategikoa, Boluntariotzaren Estrategia eta pertsona nagusien parte-hartzean eragiten duten proiektu sozialak.

HE.4- 3. ILDOA

EZTABAIDATZEKO/ELKARREKIN DISEINATZEKO/ELKARREKIN SORTZEKO/LANKIDETZAN ARITZEKO tresna eta espazio espezifikoak:

1. Lankidetzan aritzeko esperientziak gauzatzeko protokoloak egitea, estregia gidatzen duten inklusibitate-, irisgarritasun- eta aniztasun-printzipioak bermatuz.
2. Eztabaidatze-prozesuen eta egiaztatze-foroen ikusgaitasuna sendotzea, elkarrekin diseinatzeko metodologia espezifikoak eta herritarrek erraz ezagutzeko moduko espazioak erabiliz –eztabaidatzeko eta balio publikoa emango duen ezagutza kolektiboa elkarrekin sortzeko prozesuan parte hartzeko espazio gisa identifikatuta– (esaterako, “world-coffee”).

HE.4- 4. ILDOA

Parte hartzeko prozesuak dinamizatzea:

1. Ekimenaren erreferentziazko pertsonak aukeratzea parte hartzen duten egitura guztietan.
2. Prestakuntza ematea parte hartzeko prozesua dinamizatuko duten eragile bihurtzeko interesa duten egituretako pertsoneri.
3. Ibilbidea planifikatzea, helburuaren ezaugarriak eta hori betetzeko erabilgarri dagoen denbora kontuan hartuta.
4. Prozesuaren esparrua, helburua, mugak eta epeak identifikatzea.
5. Metodologia azaltzea eta apartatu horri buruzko proposamenak jasotzea.
6. Parte hartzeko dinamikak parte-hartzaileen profil desberdinetara egokitzea; horrela, pertsona guztiek haien ezagutza eta ikuspegia jakinarazteko aukera dutela bermatuko da.

5.5. Ezagutza kolektiboa sistematizatzea



Ezagutza kolektiboa banakako, taldeko eta antolatutako ikaskuntza-prozesu baten emaitza da.

Herritarrek bizitza publikoan eta politikoan parte hartzeak konpromiso kolektiboa eragiten du, sistema demokratikoa indartzeaz gain, eta adimen kolektiboa bideratzeko modurik egokiena da, guztion ongiaren alde.

Erakundeak ikasten du, hain zuzen, parte hartzen duten norbanakoek ere ikasten dutelako. Parte hartzeko prozesuetako ikaskuntzak berekin dakar eskuratzea ezagutza, bizipen eta esperientzia partekatu berriak.

EKINTZA ILDOAK/JOMUGA**HE.5- 1. ILDOA****Ezagutza kolektiboaren tratamendua, ezaugarrien edo helburuaren arabera:**

1. Prozesuaren emaitzak sailkatzea, ezaugarrien edo helburuaren arabera:
 - ✓ Diagnostikoa.
 - ✓ Araudi-ebazpena (legeak, dekretuak, etab.).
 - ✓ Gai zehatzei buruzko txosten teknikoak.
 - ✓ Sortzen diren auziei eta arazoei aurrea hartzea eta etorkizunean interesa izango duten gaiak detektatzea.

HE.5- 2. ILDOA**Sortutako ezagutza kolektiboa sistematizatzeko prozedurak, formatuak eta tresnak:**

1. Gai desberdinak lantzeko egituren gidoiak/aurkibideak egitea. Gidoi bakoitzak hauek izan beharko ditu gutxienez:
 - Prozesuaren planteamendua: helburua, esparrua, jarduketa-mugak, epeak eta konpromisoak.
 - Landu beharreko gaiari buruzko informazio teknikoa.
 - Lan-esparruen proposamen bat, parte-hartzaileei iradokitako egitura-aren alderdiren bat proposatzeko edo aldatzeko aukera emanez.
 - Eztabaida eta erabakia hartzeko prozesua ardazteko galdera nagusien zerrenda.
 - Informazioa biltzeko fitxak.
 - Materialak sortzen diren heinean horiek partekatzeko erabiliko diren tresna eta euskarrien aurkezpena.
 - Prozesuan parte hartzen duten eragile guztien aurkezpena.
 - Baimenaren fitxa.

HE.5- 3. ILDOA**Sortutako ezagutza zabaltzea eta transferitzea:**

1. Ziklo desberdinen ondoren hainbat gairen inguruan sortutako eduki kolektiboa biltzen duten txostenak egitea.
2. Emaitzak aurkeztea hainbat forotan.
3. Prozesuaren eta emaitzen alderdi esanguratsuenak biltzen dituzten material grafikoak egitea, hainbat euskarritan zabaltzeko.

5.6. Ebaluazioa eta etengabeko hobekuntza



Jardueren eragin-irizpideak ere jarraitu behar ditu parte hartzeko prozesuak eta, garatutako ekintzen eraginkortasun- eta aukera-irizpideak jaso behar ditu ere; era berean, bilatutako emaitzak lortzen diren zehaztu behar ditu, baita zein den adinekoen egituren eta parte hartze mailaren inpaktua, helburu argietan oinarrituz gero. Gobernamendu-ereduak zenbait mekanismo izan behar ditu bere egiturak, baliabideak, helburuak eta prozedurak berrikusteko, etengabe hobetzeko irizpideei jarraikiz.

EKINTZA ILDOAK/JOMUGA

HE.6- 1. ILDOA

Prozesuaren ebaluazioa:

1. Prozesua ebaluatzeko tresnak sortzea:
 - Lantaldeen auto-ebaluaziorako gidoiak / "check list"-ak
 - Inkestak
 - Adierazleak diseinatzea
 - Adierazleen kalkulua eta txostenak egitea
2. Lantaldeen barne-azterketa egitea, ebaluazioa egiteko eta ondorioak ateratzeko tresnak oinarri hartuta.
3. Ondorioen azken txosten bat egitea, prozesuen eraginkortasuna jasotzeko.

HE.6- 2. ILDOA

Eraginaren/emaitzen azterketa:

1. Eraginaren adierazleei buruzko inkesta-sistemak diseinatzea.
2. Eraginari buruzko datuak biltzea eta aztertzea.
3. Ondorioen azken txosten bat egitea, prozesuen eragina jasotzeko.

HE.6- 3. ILDOA

Etengabeko hobekuntzaren kudeaketa:

1. Hauek identifikatzea:
 - Jardunbide egokiak.
 - Hobetzeko eremuak.
 - Jarduketa-ildo posibleak.
 - Ereduaren berrikusketa estrategikorako ildoak.
2. Aurreko puntutik eratorritako ekintzak, epe labur, ertain eta luzerakoak.



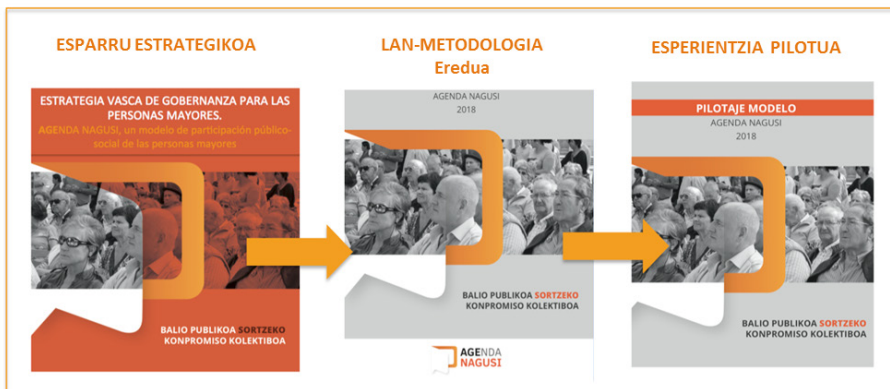
6

AGENDA Nagusi EREDUA

Proposatutako gobernamentu-ereduaren xedea da Euskadin zahartzen diren pertsonen espazio bat ematea eragiten dieten arazoaren definizioa partekatzeke, eta administrazio publikoarekin batera diseinatutako konponbideak eta proposamenak, balio publiko-soziala emango dutenak, bilatzen laguntzea. Asmoa da arduradun teknikoekin, politikariek eta gizarte zibilarekin aktiboki parte hartzea, denen artean pertsona nagusien bizi-kalitatea hobetzera bideratutako zerbitzuak eta politikak diseinatzeko.

Erakunde publikotik zuzendutako eredua da, baina gizarte zibilak egindako proposamenak txertatzeko aukera ematen du.

“Pertsona nagusiekiko Gobernantzarako Euskal Estrategiaren” dimentsio praktiko eta orientagarria dakar parte-hartze publiko-sozialeko eredu honek: AGENDA Nagusi.



6.1. Mugak eta ezaugarriak

Parte-hartzea, erabaki publiko-sozialak hartzeko prozesuan eraginkorragoak izateko tresna gisa hartuta, ez da lantegi erraza. Fernando Pindadok *“La participación ciudadana es la vida de las ciudades”* lanean adierazten duen moduan, parte-hartzea ezin da inprobisatu; aitzitik, plangintza jakin bat eta gutxieneko tresna eta kanal batzuk behar ditu egoki gauzatzeko.

Energiak eta ikuspegia, lortu nahi den horretan baino, ereduaren metodologian zentratzeko akatsa egin gabe, beharrezkoa da zuhurtziaz jokatzeko eta adieraztea ez dagoela arrakasta bermatzen duen “errezetarik”.

Estrategia honetan aurkezten dugun ereduaren esperientzia bat baino ez da, hori gauzatzeko bideragarria dela egiaztatzeko aukera emango diguna; hortaz, kasuan-kasuan zehaztu behar da, testuinguru, lurralde, eragile eta gai bakoitzera egokituta.

Hauek dira **eredu** honen ezaugarriak:

- **bizia da, malgua baina antolatua, eta Eusko Jaurlaritzak sustatutako beste ekimen eta tresna batzuekiko sinergietan oinarritzen da (Irekia, Euskadi Lagunkoia, Bherria, etab.), baita ildo beretik doazen beste estrategia batzuetatik sortzen diren ekimenetan ere (Boluntarioria, GBPPE, Hirugarren Sektore Soziala, etab.).**
- **parte-hartzailea da eta balio estrategikoa du, ulertuz ordezkarietako demokraziak, berez, ez duela ahalbidetzen herritar aktiboak eraikitzea eta, horregatik, beharrezkoa dela herritarrek agenda publikoaren barnean dauden (edo egon behar luketen) gaiak diseinatzeko prozesuan parte hartzeko aukera ematen duten kanal eta egituren alde egitea.**
- **Zeharkako ikuspegia izan nahi du, Eusko Jaurlaritzako sail guztiak inplikatur, baita esparru eta gai guztiak ere.** Gzarte-zerbitzuen eta osasunaren esparruetatik harago doa ereduaren. Baliabide orokorra da eta balioa erantzen die politika publikoei.
- **parte hartzeko modu indibidual eta kolektiboak hartzen ditu barnean, formal nahiz informalak, baina interes berezia jartzen dio iritzien, ikuspegiaren eta ezagutzen aniztasuna islatzeari.**
- **arreta berezia ematen die parte hartzeko ohiko kanalak erabiltzeko zailtasun handienak dituzten pertsonaei.**
- **bereziki indartu nahi du adineko emakumeen zeregina, baldintza berdinetan parte hartzeko duten eskubidea eta gizarteari egiten dizkieten ekarpenen ikusgaitasuna.**

- **ihes egiten die estereotipoei.**
- adineko pertsonen parte-hartze aktiboan eragiten du, **baina gizarte osoari begira dago eta errespetuari eusten dio, "belaunaldien arteko justiziaren" kontzeptua defendatuz.**
- bere metodologiak egokitzen ditu kasuan kasuko lurraldera, testuinguru soziopolitikora, biztanleriaren ezaugarrietara eta elkarlana garatzeko proposatutako gaien definiziora.
- **gertutasun-espazioak sendotzen ditu (erakundeak, tokiko gobernua, komunitate-ekintza...), ahalduntze eta aintzatespenaren eta aniztasunaren arreta espezifikoaren konbinazio konplexua ahalbidetuz.**
- **parte hartzen duten eragile guztiei aitorpena egiten eta balioa ematen die.**

6.2. Ereduen beraren helburuak

Hauek dira proposatutako ereduen helburu nagusiak, elkarlana-nerako gobernamentu bideragarriagoa egiteko, erakunde publikoaren eta herritar nagusiagoen artean, eta honen alde egiten dute:

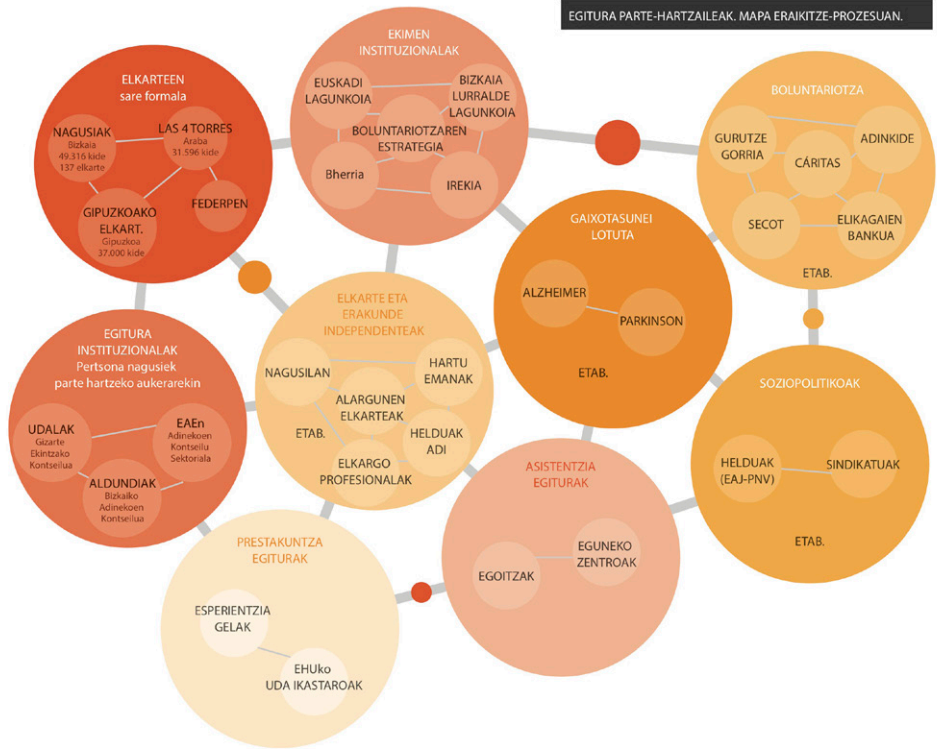
1. Parte hartzeko kanal **irisgarri eta inklusibo bat sortzea, estaldura-oinarri zabala izango duena.**
2. Metodologia parte-hartzaile **eraginkorra** diseinatzea, **itzulerarekin, antolatua eta gardena.**
3. Eztabaida sortzea **agenda publikorako eduki esanguratsu eta zeharkakoen inguruan.**
4. **Elkarrekintza horizontalerako prozesu pedagogikoak** ahalbidetzea, **interesak eta erabakiak modu partekatuan aztertzea sustatzen dutenak.**
5. Balio soziala ekarriko duen ezagutza kolektiboaren sorrera sustatzea.



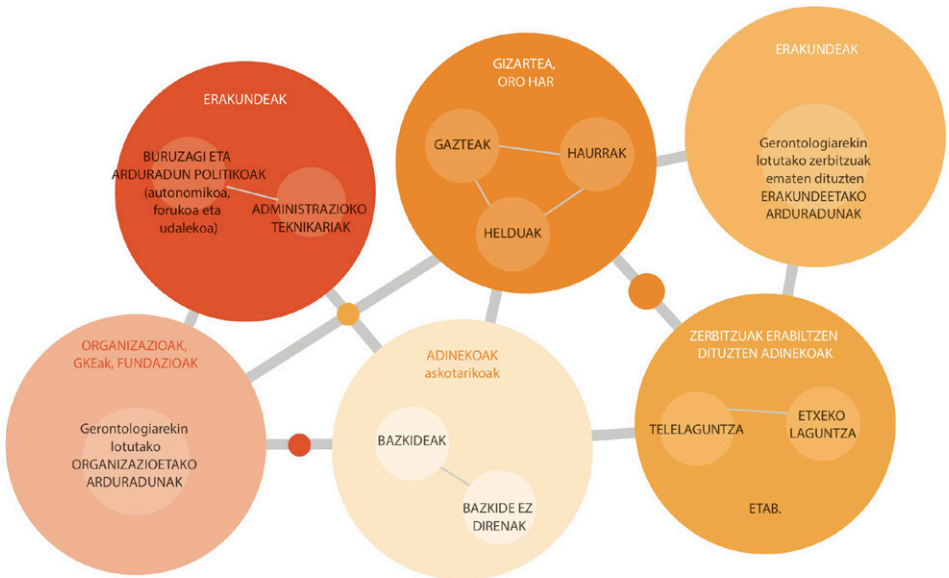
6.3. Kanalen eta egituren egungo testuingurua

Parte-hartzea antolatzeke eta planifikatzeko, beharrezkoa da aldeaz aurretik lurraldean esku hartzen duten eragile eta egituren arteko elkarrekintza aztertzea. **Parte hartzen duten egitura eta eragileen mapa identifikatu beharra da AGENDA Nagusi** ereduaren abiapuntua. Mapa hori tresna bizia da, etengabe eraikitzen ari dena, eta kasuan kasuko testuinguru eta gaitara egokituko da. Alabaina, maparen azken helburua beti da parte hartzeko aukera ematea eta bermatzea hala nahi duten pertsona guztiei (banaka edo kolektiboki, organizazio formal eta informaletan). Garrantzitsua da egun dauden pertsona nagusien egiturak identifikatzea, irizpide kuantitatiboak edo ordezkaritzari dagozkionak ez ezik, irizpide kualitatiboak ere kontuan hartuta, askotariko ezagutza eta iritzi bereziak dituzten pertsonen parte har dezaten. "Parte hartzen duten eragileen mapa" egitea bera ere gauzatu beharko litzateke lankidetzan.

EGITURA PARTE-HARTZAILEAK. MAPA ERAIKITZE-PROZESUAN.



ERAGILE PARTE-HARTZAILEAK





7

AGRADECIMIENTOS

Ibilbide partekatua

2016an ekin genion zalantza asko baina interes handia pizten zigun ibilbide honi, zehazki, nahi partekatu honek gauzak hobeto egiteko eta gauza hobeak egiteko bideak bilatzeko gogoia irekitzen zigun. Prozesu honek erantzukizun indibidual eta kolektiboa eskatu digu, euskal gizartearen garapena sustatuko duen balio publikoa sortu ahal izateko. Hain zuzen, beste aurrerapauso bat eman dugu Euskadi gobernantza publikoaren arloko Europako eskualde berritzaile gisa finkatzeko ahaleginean.

Berez, ikaskuntza partekatua eta praktika parte-hartzailea izan da. Estrategia eta eredu honek lan-ordu asko ditu atzean, baita ideiak, ezagutzak, esperientziak, materialak, erreferentziak eta abar eskaini dituzten pertsona ugari ere.

Horiei guztiei, ESKERRIK ASKO!

Beatriz Artolazabal Albeniz

**Enpleguko eta Gizarte Politiketako sailburua.
Enpleguko eta Gizarte Politiketako Saila. Eusko Jaurlaritza**

KOORDINAZIO INSTITUZIONALA – EUSKO JAURLARITZA

- **Lide Amilibia Bergaretxe**

Gizarte Politiketako sailburuordea.

Enpleguko eta Gizarte Politiketako Saila. Eusko Jaurlaritza

- **Emilio Sola Ballojera**

Gizarte Zerbitzuen zuzendaria.

Enpleguko eta Gizarte Politiketako Saila. Eusko Jaurlaritza

ESTRATEGIA EGITEN PARTE HARTU DUTENAK

Koordinazio orokorra eta laguntza teknikoa

- **Beatriz Gázquez**

Filosofia eta Letretan lizentziatua. Aisia eta Giza Baliabideetako masterra. Animazio soziokultureko teknikaria. Adinekoekin Lagunkoiak diren Hirien Sarean aditua (OME). 3D Social Movement gizarte-berrikuntzako aholkularitza-enpresaren bazkide eta sortzailea. Enpresa hori parte hartzeko prozesuak gauzatzeko metodologia eta tresnetan espezializatua da (colaboratoriosocial.com).

- **Nerea Goikoetxea**

Ekonomia eta Enpresa Zientzietan lizentziatua. Prozesuen kudeaketan eta kalitate- eta berrikuntza-sistemetan aditua. Kudeaketa-sistemak eta I+G+B sistemak ezartzeko proiektuak gauzatu ditu hainbat sektoretan, hala esparru publikoan nola enpresa pribatuetan.

Lan-mahaia

- **Xabier Aierdi**

Soziologoa eta kazetaria. UPV/EHUren Soziologia eta Gizarte Langintza Saileko zuzendari ohia eta **IKUSPEGI** Immigrazioaren Euskal Behatokiko zuzendari ohia, **2010eko abendura arte**.

- **Natxo Arnaiz**

Gizarte-hezitzailea eta Boluntako koordinatzailea (Bizkaiko Boluntariotza eta Parte Hartzerako Agentzia). 2002tik aurrera Boluntariotzaren Euskal Kontseiluan parte hartu zuen, eta 2010-2013 urtetan Espainiako Boluntariotza Plataformako Zuzendaritza Batzordeko kide izan zen, DIDANIA Federazioaren ordezkari gisa.

- **Elisabet Arrieta**

Soziologian doktorea eta Hezkuntza, Filosofia eta Antropologia Fakultateko irakasle agregatua (UPV/EHU). Azken urteotan, nagusiki herritarren parte-hartzearen eta zahartze aktiboaren arloko kudeaketan eta ikerketan egin du lan, eta zenbait Udako Ikastaro zuzendu ditu gai horren inguruan azken hamar edizioetan.

- **Arantza Etxaniz**

Ekonomia eta Enpresa Zientzietan doktorea. Irakaskuntza-esperientzia handia du Deustuko Unibertsitatean, honako arlo hauetan: etika, kudeaketa, lidergoa eta komunikazioa. Irakaslea da pertsona nagusiei zuzendutako Kultura eta Elkartasuneko Unibertsitate Tituluan. Bilboko Udalaren Etika eta Gobernu Oneko Batzordeko kanpo-aholkularia da.

- **Jesús A. Pérez-Arróspide**

Gizarte Ongizateko zuzendari ohia eta Droga Mendekotasunen idazkari nagusi ohia. Gazteria Zuzendaritzako aholkulari ohia eta Osasun Saileko teknikaria. Eguía Careaga Fundazioko presidentea. Hainbat GKEtako kolaboratzailea.

- **Mayte Sancho**

Matia Institutu Gerontologikoko zuzendari zientifikoa. Kargu hauek ditu, besteak beste: gizarte-babesaren eta zahartzearen arloko aditua ELGAn (1992-1995), Espainiako Geriatria eta Gerontologia Elkarteko (SEGG) Batzorde Teknikoko kidea, Zahartzearen eta Mendekotasunaren Behatokiko zuzendaria IMSERSON (1998-2008).

1. FASEKO PARTE-HARTZAILEAK: GOBERNANTZA +65

Adituen Batzordea

- **Daniel Innerarity**

Filosofia Politiko eta Sozialeko katedraduna, IKERBASQUEko ikertzailea Euskal Herriko Unibertsitatean eta Globernance Institutuko zuzendaria.

- **Susana del Río**

Politika Zientzietan doktorea eta Europako Batzordearen Aditu Batzordeko kidea *"Citizens and Governance"* proiektuan.

- **Sara de la Rica**

Euskal Herriko Unibertsitateko Ekonomiako katedraduna, Espainiako Bankua-FEDEAren Ikerketako 'Fuentes Quintana' FEDEA Katedraren zuzendaria eta *IZA Journal of European Labor Studies* aldizkariko editorea, beste batzuekin batera.

- **Roberto San Salvador del Valle**

Gizarte eta Giza Zientzietako katedraduna Deustuko Unibertsitatean eta Deusto Cities Lab Katedraren zuzendaria..

- **Imanol Zubero**

Soziologian doktorea eta Euskal Herriko Unibertsitateko irakasle titularra.

- **Joseba Muxika.**

Gipuzkoako Foru Aldundiko Herritarren Partaidetzako foru-zuzendaria.

- **Sergio Murillo**

Bizkaiko Foru Aldundiko Autonomia Pertsonala Sustatzeko zuzendari nagusia.

- **Marian Olabarrieta**

Arabako Foru Aldundiko Gizarte Zerbitzuetako foru-zuzendaria..

- **Javier Bikandi**

Eusko Jaurlaritzako Herritarrek Hartzeko eta Administrazioa Berritzeko eta Hobetzeko zuzendaria.

Eragile laguntzaileak

Horrez gain, **talde bideratzaileak beste hiru laguntzaile izan zituen edukiak diseinatzeko eta gainbegiratzeko orduan :**

- **Lourdes Zurbanobeaskoetxea**

Balorazio eta Orientazio Zerbitzuko burua. Euskadiko koordinatzaile soziosanitarioa. Bizkaiko Foru Aldundia.

- **Eva Salaberria.**

Herri Partaidetza Saileko Zeharkakotasuneko arduraduna. Donostiako Udala

- **Xabier Aierdi**

Euskal Herriko Unibertsitateko irakaslea eta Enpleguko eta Gizarte Politiketako Saileko aholkularia.

Lan Batzordeetan parte hartutako erakundeak

ADIMEN AGINTZARI/ APTES. Teknologia Soziala Sustatzeko Elkartea./ ARARTEKOA / Arrasateko Iturbide Egoitza / Elkarrekin Afro-amerikarra / ASCUDEAN ELKARTEA. Familia Zaintzaileen eta Mendetasuna duten Pertsonen Elkartea / BIZITZA BERRIA Elkartea / Egunsentia Elkartea / Gipuzkoako Erretiratu eta Pentsiodunen Probintzia Elkartea / ZAHARTZAROA Zahartzaroka Geriatriako eta Gerontologiako Euskal Elkartea / ASPALDIKO / Athlon Koop. E./ Bilboko udala / Getxoko udala / Bizitzaren Fundazioa / Bizkaiko Cáritas / CC.OO./ Bizkaiko Psikologoaren Elkargo Ofiziala / Euskadiko Gazteriaren Kontseilua / EAEko medikuen Kontseilua / Gurutze Gorria Deia / Eusko Jaurlaritzaren Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saila / Arabako Foru Aldundia / Bizkaiko Foru Aldundia / Kiroleko Zuzendaritza. Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saila. Eusko Jaurlaritza / Donostiako Udala - Donostia Lagunkoia /EAJ - PNV / EDE-SUSPERGINTZA / Eitb / El Correo / Ikasleak: Heziketa Sozialeko Gradua / gizarte-hezitzaileak-UPV-EHU /Ikasleak: Gizarte-laneko gradua / gizarte-langileak - DEUSTUKO UNIBERTSITATEA / EUDEL / FAE - Alzheimerre dutenen familien elkartearen Federazioa / UGTko Erretiratu eta Pentsiodunen Federazioa / Arabako, Bizkaiko eta Gipuzkoako Erretiratu eta Pentsiodunen Federazioa. EUSKOFEDERPEN / Lares Fundazioa/ Matia Fundazioa / San Prudencio / Zorroaga Fundazioa / Gurea Taldea/

GRUPO SERVICIOS SOCIALES INTEGRADOS S. COOP. / Gym Berdea / Hartu Emanak / HELDUAK ADI / HELDUEN HITZA / Igurco zerbitzu soziosanitarioak / Innobasque - Berrikuntzaren Euskal Agentzia / O+BERRI Berrikuntzaren eta Ikerkuntza Sanitarioaren Institutua/ Ipaze Psicología Aplicada S.L. / LAB / Las 4 Torres. Arabako erretiratu eta pentsiodunen Elkartea / Matía Institutu Gerontologikoa / NAGUSIAK NAGUSILAN / Gizarte Ekintza - BBK Kutxabank Fundazioa / Onda Vasca Osakidetza OSATEK / Osasunaren Pastoral / BIZIPOZ PROIEKTUA/ PSE-EE / TORRE ZURI Bizilekua (Gernika) / OSASUN PUBLIKOA. Eusko Jaurlaritza / SECOT /Laguntza integraleko zerbitzuak eta kronikotasuna. Osakidetzako zuzendaritza nagusia / Suspergintza Elkartea / TECNALIA TUNSTALL-TELEVID / UGT / Deustuko Unibertsitatea / UPV-EHU. Bizkaiko Esperientzia Gelak - EHU Gizarte eta Komunikazio Zientzien Fakultatea / ZAINDUZ ZUENTZAT.



8

BIBLIOGRAFIA eta ERREFERENTZIAK

Estatistika-iturriak

- SOZIOLOGIA IKERKETEN ZENTROA. CISen barometroa. Abril 2017 (http://www.cis.es/cis/opencm/ES/1_encuestas/estudios/ver.jsp?estudio=14338).
- EUSTAT. Biztanleriari buruzko datuak eta demografia (<http://www.eustat.eus/>)
- EUSKO JAURLARITZA (2015): "EAEko 55 urteko edo gehiagoko pertsonen bizi-baldintzei buruzko azterlana. 2014". Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila / Matia Fundazioa. Vitoria-Gasteiz.
- EUSKO JAURLARITZA (2017): "64. Euskal Soziometroa - Pertsona nagusiak- 2017ko uztaila". Lehendakaritza. Vitoria-Gasteiz.
- EIN. (<http://www.ine.es/>).

Azterlanak, txostenak eta esparru estrategikoak

Eusko Jaurlaritza:

- EUSKO JAURLARITZA. EAE, 2020. Gobernu Programa. XI. legegintzaldia (<https://www.irekia.euskadi.eus/es/debates/1105-programa-gobierno-euskadi-2020?stage=presentation>)
- EUSKO JAURLARITZA (2008). "Hacia un Plan integral de participación de las personas mayores. EAEko adinekoen egoerari buruzko diagnostikoa. Sintesia / Zaharrek parte hartzeko plan integralaren alde. EAEko zaharren egoeraren diagnostikoa. EDE FUNDAZIOA. Vitoria Gasteiz.
- EUSKO JAURLARITZA (2017): "Boluntarioritza eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2072", Eusko Jaurlaritza, Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila. Vitoria Gasteiz.
- EUSKO JAURLARITZA (2015). "Zahartze Aktiborako Euskal Estrategia 2015-2020. Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa". Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila.
- EUSKO JAURLARITZA (2015): "Euskadiko Demokraziari eta Herritarren Parte-hartzeari buruzko Liburu Zuria". Eusko Jaurlaritza. Vitoria-Gasteiz.
- EUSKO JAURLARITZA (2015): "EAEko 55 urteko edo gehiagoko pertsonen bizi-baldintzei buruzko azterlana. 2014". Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila / Matia Fundazioa. Vitoria-Gasteiz.

- EUSKO JAURLARITZA (2017): "Gobernantza +65 Prozesuaren Ondorioen Txostena". Colaboratorio Social.3D Social Movement. Vitoria-Gasteiz

Estatuko erakunde eta instituzioak

- ESPAINIAKO GOBERNUA. Hezkuntza, Kultura eta Kirol Ministerioa (2015). "Bizialdi Osoko Ikaskuntzaren Plan Estrategikoa".
- IMSERSO, (2011): Zahartze aktiboa. Liburu zuria. Osasun, Gizarte Politika eta Berdintasun Ministerioa. Gizarte Politika eta Kontsumoko Idazkaritza Nagusia. Adinekoen eta Gizarte Zerbitzuen Institutua (IMSERSO). Madril. Liburu Zuriaren barruan: Subirats, J. (2011) El reto de una nueva ciudadanía. Nuevos relatos y nuevas políticas para distintas personas mayores.

Europar Batasuna

- EUROPAKO BATZORDEA (2001): "Europako Gobernantzaren Liburu Zuria" COM (2001) 428 bukaera - (2001/C 287/01).
- EUROPAKO BATZORDEA (2013): "Active Ageing Index, Policy Brief".
- EUROPAKO BATZORDEA (2016): "Europa 2020 Estrategia"

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-and-fiscal-policy-coordination/eu-economic-governance-monitoring-prevention-correction/european-semester/framework/europe-2020-strategy_es

Munduko erakundeak

- NAZIO BATUEN BATZAR NAGUSIA (2015). Nazio Batuen goibileraren amaierako dokumentuaren proiektua, 2015etik aurrerako garapenerako agenda onartzeko (A/69/L.85). 2015eko abuztuaren 12a.
- NAZIO BATUAK. Garapen Jasangarrirako 2030 Agenda. <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>
<http://www.un.org/sustainabledevelopment/es/>
- ELGA - EKONOMIA LANKIDETZA ETA GARAPENKO ANTOLAKUNDEA (2016) "Open Government: The Global Context and the Way Forward, OECD" Publishing Paris <http://dx.doi.org/10.1787/9789264268104-en>
- OSASUNAREN MUNDU ERAKUNDEA (2002): "Zahartze aktiboa. Eremu politikoa". Geneva.

Zahartzeari, parte-hartzeari eta gobernantzari buruzko beste argitalpen batzuk

- CANAL, R., & CRUELLS, M. (2002-2012) *"Las Políticas de envejecimiento activo en el Estado Español: ¿promoviendo la ciudadanía y la participación de las personas mayores?"* Alfama, E.
- FRANCÉS GARCÍA, Francisco Y CARRILLO CANO, Antonio (2008): *"Guía metodológica de los presupuestos Participativos"*. Colectivo Preparación, Alakante.
- HARTU EMANAK, (2016): *"Adinekoen partaidetza sozialerako gakoak"*. 3. eta 4. kap. Hartu-emanak. Bilbo.
- HELDUAK ADI/UPV-EHU (2017): *"El movimiento social para el aprendizaje y la transformación social en equidad en la CAV"*. Cursos de verano-Uda ikastaroak.
- INNERARITY, Daniel (2011): *"La democracia del conocimiento. Por una sociedad inteligente"*. Espasa Libros. Bartzelona.
- PÉREZ, M., (2015) *"Envejecimiento y participación. Retos para un ejercicio plural de ciudadanía"*. Bartzelonako Unibertsitate Autonomoa. Bartzelona.
- PINDADO, FERNANDO (2008): *"Herritarren parte-hartzean datza hiriaren bizitza"*. Bartzelona. Ediciones del Serbal, 2008.
- PRIETO SANCHEZ, DANIEL; HERRANZ ANDUJAR, DIEGO; RODRÍGUEZ RODRÍGUEZ, PILAR (2015), *"Envejecer sin ser mayor. Nuevos roles en la participación social en la edad de la jubilación"*. Fundación Pilares para la Autonomía Personal.
- RODRÍGUEZ CABRERO, GREGORIO; RODRÍGUEZ RODRÍGUEZ, PILAR; CASTEJÓN VILLAREJO, PENÉLOPE y MORÁN ALÁEZ, ENRIQUE (2013). *"Las personas mayores que vienen. Autonomía, Solidaridad y Participación"* Fundación Pilares para la Autonomía Personal.
- RODRÍGUEZ RODRÍGUEZ, PILAR Y VILÁ I MANCEBO, ANTONI (koord.) (2014). *"Modelo de atención integral y centrada en la persona. Teoría y práctica en ámbitos del envejecimiento y la discapacidad"*. Madril: Tecnos.
- HAINBAT EGILE (2002). *"¿El poder gris? I. liburukia: Poder e Influencia"*. FIAPA. Adinekoen Elkarten Nazioarteko Federazioa.

Lege-erreferentziak

• Autonomia-erkidegoko arauak:

- 6/2016 LEGEA, maiatzaren 12koa, Euskadiko Hirugarren Sektorre Sozialari buruzkoa.
- 1/2013 LEGEA, urriaren 10ekoa, Bizialdi Osoko Ikaskuntzari buruzkoa.

- 283/2012 DEKRETUA, abenduaren 11koa, Elkarrizketa Zibilerako Mahaia eratu eta arautzekoa.
- 17/1998 LEGEA, ekainaren 25ekoa, Boluntarioei buruzkoa. Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria, 1998ko uztailaren 13koa.
- 13/2013 EBAZPENA, maiatzaren 28koa, Jaurlaritzaren Idazkaritzako eta Legebiltzarrarekiko Harremanetarako zuzendariarena, Jaurlaritzaren Kontseiluak hartutako erabaki hau argitara emateko dena: Erabakia, Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazio orokorreko eta instituzionaleko kargu publikodunen eta behin-behineko langileen etika- eta jokabide-kodea onartzen duena.

- **Pertsona nagusien parte hartzeko eskubideari buruzko beste erreferentzia batzuk:**

1. Nazio Batuei dagokienez:

- Giza Eskubideen Adierazpen Unibertsala (1948).
- Garapenerako Eskubideari buruzko Adierazpena (1986-12-4).
- Adinekoen aldeko Nazio Batuen Printzipioak (1991-12-16).

2. Zahartzeari buruzko mundu-mailako goi-bilerak:

- Vienako I. goi-bilera (1982).
- Madrileko II. goi-bilera (2002ko apirila).
- CEPE4ko Zahartzeari buruzko Ministro Konferentzia (Berlin - 2002ko iraila).

3. Beste batzuk:

- Espainiako Konstituzioa (1978).



1. ERANSKINA. ESTATISTIKA-DATUAK

AURKIBIDEA

1. Sarrera, testuingurua eta iturriak.....	97
2. Datu orokorrak eta biztanleriaren zahartzea	99
3. Euskadiko asoziazionismoari buruzko datuak	102
4. Adinekoen parte-hartzeari buruzko datuak	103
4.1. Adinekoen boluntariorzari eta partaidetza sozialari buruzko datuak.....	103
4.1.1. Parte-hartze soziala eta boluntariorza zentzu zabalean	104
4.1.2. EAEko boluntariorzari eta partaidetza sozialerako beste modu batzuei buruzko azterlan kuantitatiboak eta karakterizazio-azterlanak, 2012-2017	108
4.2. Parte-hartze soziala eta politikoa	118
4.2.1. CISen Barometroaren datuak	118
4.2.2. 64. Euskal Soziometroa - Adinekoak - 2017ko uztaila	122
5. Pertsonen jarrerak parte-hartzeari dagokionez: haien pertzepzioari eta interesari buruzko adierazle osagarriak	123
5.1. 64. Euskal Soziometroa - Adinekoak - 2017ko uztaila	123
5.2. Azterlana: "Las personas mayores que vienen. Autonomía, solidaridad y participación social	125
6. Pertsona nagusien iritzia eta jarrera beste gai garrantzitsu batzuei buru.....	128
6.1. Bizi-kalitaterako faktoreei emandako garrantzia	128
6.2. Bizi-kalitatearekin erlazionatutako jardueretan inplikatzeko interesa	130
6.3. Adinekoei gehien kezkatzen zaizkien alderdiak eta beraiekin lotutako alderdi kezkagarrienak	132
6.4. Hiri lagunkoiei eta pertsona nagusien arazoan beste alderdi garrantzitsu batzuei buruzko iritzia.....	136
7. Zahartze aktiboaren indizea (AAI)	140

1. Sarrera, testuingurua eta iturriak

Euskadiko pertsona nagusiei eta, haien parte-hartze sozialari eta politikoari buruzko informazio kuantitatibo adierazgarria biltzeko xedearekin egin da dokumentu hau, **AGENDA NAGUSI deituriko Gobernantzarako Euskal Estrategia definitzeko eta martxan jartzen laguntzeko tresna gisa; Eusko Jaurlaritzako Enplegu eta Gizarte Politiketako Sailak sustatuta.**

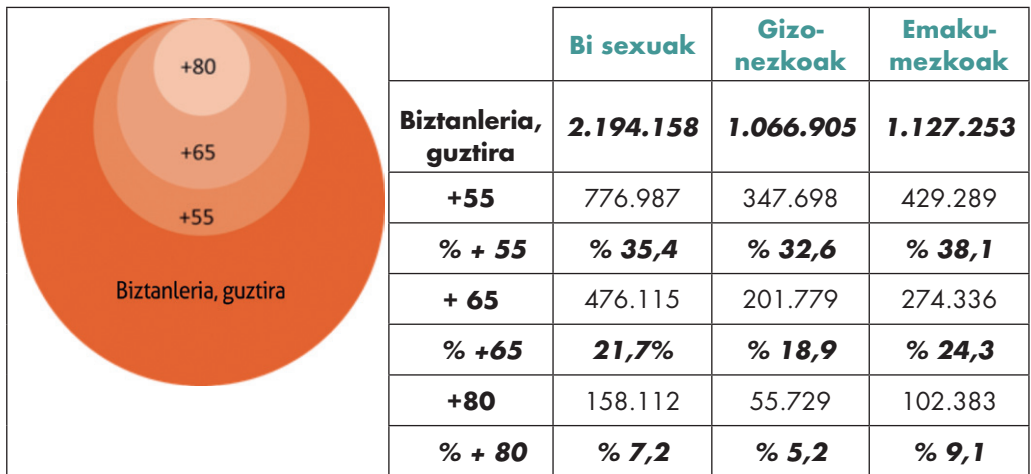
Jarraian datozen iturriak erabili dira horretarako:

- EUSTAT Biztanleriari buruzko datuak eta demografia (<http://www.eustat.eus/>)
- [SOZIOLOGIA IKERKETEN ZENTROA. CISen barometroa, 2017ko apirila. PRESIDENTETZAREN MINISTERIOA, Soziologia Ikerketen Zentroa.](http://www.cis.es/cis/openm/ES/1_encuestas/estudios/ver.jsp?estudio=14338)
(http://www.cis.es/cis/openm/ES/1_encuestas/estudios/ver.jsp?estudio=14338)
- EUSKO JAURLARITZA (2017): *"Boluntariotza eta partaidetza soziale-rako beste modu batzuk EAEn, 2017"*, Eusko Jaurlaritza, Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila. Vitoria-Gasteiz.
- EUSKO JAURLARITZA (2012): *"EAEko boluntariotzari buruzko azterlana: kuantifikazioa eta ezaugarriak, 2012"*, Eusko Jaurlaritza, Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila. Vitoria-Gasteiz.
- EUSKO JAURLARITZA (2015): *"EAEko 55 urteko edo gehiagoko pertsonen bizi-baldintzei buruzko azterlana, 2014"*. ENPLEGU ETA GIZARTE POLITIKETAKO SAILA / MATIA FUNDAZIOA. Vitoria-Gasteiz.
- EUSKO JAURLARITZA (2015) *"Zahartzaroaren Euskal Estrategia, 2015-2020. Euskal Autonomia Erkidegoko Administrazioa"*. Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila.
- EUSKO JAURLARITZA (2017): *"64. Euskal Soziometroa - Pertsona nagusiak- 2017ko uztaila"*. Lehendakaritza. Vitoria-Gasteiz.

- EIN. Biztanleen Udal Erroldako biztanleriaren datuak. (<http://www.ine.es/>).
- RODRÍGUEZ CABRERO, GREGORIO; RODRÍGUEZ RODRÍGUEZ, PILAR; CASTEJÓN VILLAREJO, PENÉLOPE; MORÁN ALÁEZ, ENRIQUE (2013). *“Las personas mayores que vienen. Autonomía, Solidaridad y Participación”* Fundación Pilares para la Autonomía Personal.

2. Datu orokorrak eta biztanleriaren zahartzea

Azken Biztanleen Udal Erroldaren arabera (EIN, 2017), Euskal Autonomia Erkidegoan 2.194.158 pertsona daude. Haien guztien artetik, 55 urte edo gehiagoko biztanleak 776.987 pertsona ziren (% 35,4), biztanleria osoaren herena baino gehiago; % 21,7k, berriz, 65 urteko atalasea zuen gaingaitua, hots, 476.115 pertsona; eta gain-zahartutako biztanleria, hots, 80 urtetik gorako biztanleak 158.112 pertsona ziren eta biztanleria osoaren % 7,2 eta 65 urte baino gehiagoko biztanleriaren % 32,8.



Iturria: EIN. 2017ko biztanleriaren datuak, guk landuak

65 urtetik gorako pertsonen generoari dagokionez, % 42,4 gizonak ziren eta % 57,6 emakumeak. Aldiz, lau rogei urtetik gorako biztanleria osoari dagokionez, % 64,8 ziren emakumeak eta % 35,2 gizonak.

Berriki bizi izan dugun bilakaeraren harira, hona hemen 2013-2017 aldiko datuak:

	Biztanleria, guztira		
	2013	2017	Aldakuntzaren %, 2013-2017
Biztanleria, guztira	2.191.682	2.194.158	% 0,1
55 urte eta gehiago	725.789	764.363	% 5,3
65 urte eta gehiago	443.250	469.466	% 5,9
80 urte eta gehiago	139.629	154.056	% 10,3

Iturria: EIN. 2013 eta 2017ko biztanleriaren datuak, guk landuak

Askoz hazkunde handiagoa dagoela ikus daiteke 55 urte edo gehiagoko adin-tarte guztietan, guztizko biztanleriaren hazkunde baina, eta are handiagoa da 80 urte edo gehiagoko adin-taldean gainerakoetan baina.

Sexuaren arabera azterketa eginda, ikus daiteke goian adierazitako joera nabarmenagoa dela gizonetan emakumeetan baino; izan ere, gizonen eta emakumeen heriotza-tasak berdintzeko joera dago.

	Gizonezkoak		
	2013	2017	Aldakuntzaren %, 2013-2017
Población total	1.068.716	1.066.905	% -0,2
55 y más años	323.957	341.859	% 5,5
65 y más años	186.372	198.738	% 6,6
80 y más años	48.295	54.325	% 12,5

Iturria: EIN. 2013 eta 2017ko biztanleriaren datuak, guk landuak

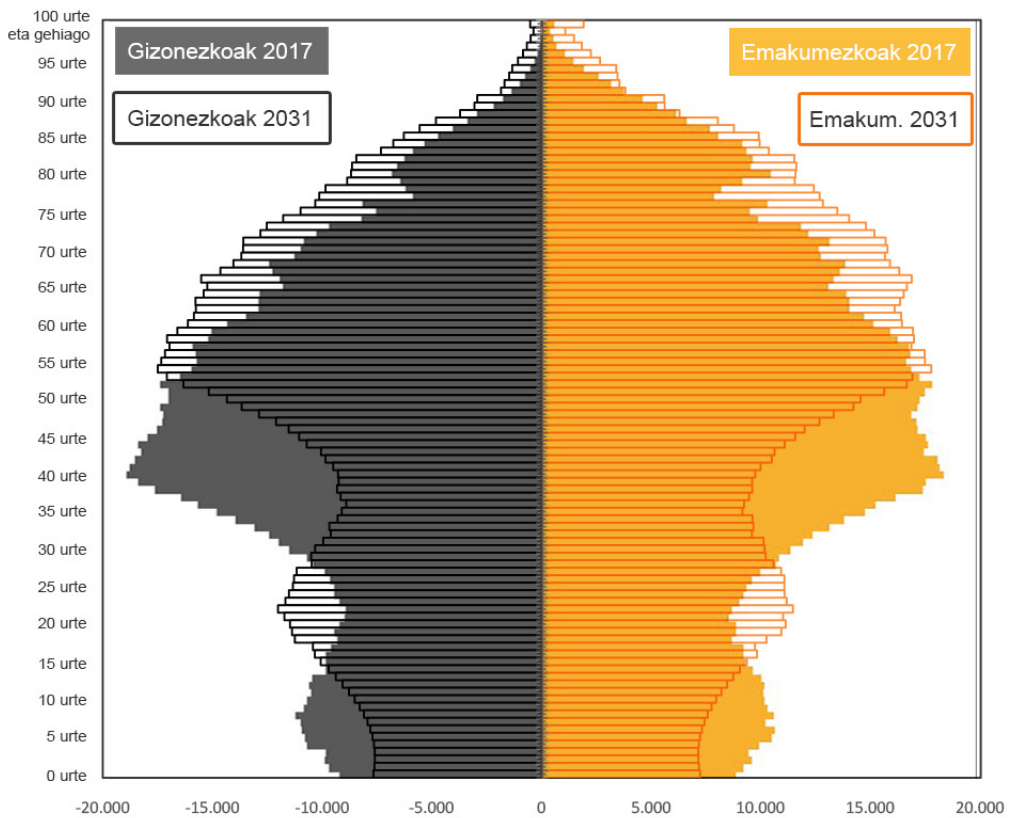
	Emakumezkoak		
	2013	2017	Aldakuntzaren %, 2013-2017
Población total	1.122.936	1.127.253	% 0,4
55 y más años	401.832	422.504	% 5,1
65 y más años	256.878	270.728	% 5,4
80 y más años	91.334	99.731	% 9,2

Iturria: EIN. 2013 eta 2017ko biztanleriaren datuak, guk landuak

Euskadiko biztanleriaren zahartzeko joeraren adierazgarri dira datu horiek. El-Nen estimazioen arabera, 2031n 65 urtetik gorako 681.329 pertsona egongo dira Euskadin. Biztanleria guztiaren % 32 litzateke populazio hori. 55 urteko eta gehiagoko pertsonen kopurua milioi batekoa izango da gutxi gorabehera, euskal biztanleriaren ia erdia. Bestalde, uste da 2031n Euskadin 80 urte eta gehiagoko 200.000 pertsona baino gehiago egongo direla. Guztizko biztanleriaren ia % 10 izango dira, eta biztanleria nagusiaren % 43.

Joera horiek oso era grafikoan adierazita daude Biztanleriaren Piramidean aurreikusitako bilakaeran. Piramidea EInen 2017ko eta 2031rako biztanleriaren proiektzioaren datuak erabilia egin da. Bertan ikus daiteke piramidearen goiko aldean hazkunde-joera dagoela, baby-boom belaunaldia iritsiko delako, eta jaiotza-tasak murriztearen ondorioz oinarria txikituko delako; izan ere, jaiotza-tasa apur bat baino ez da hobetu azken 10 urteotan.

Euskadi 2017-2031 Biztanleria Piramidea



Iturria: EIN. 2017ko biztanleriaren datuak, guk landuak

Piramide horren bilakaera hainbat faktoreekin dago erlazionatuta:

- Bizi-itxaropenaren hazkundera. Mendebaldeko herrialdeetan gertatu den bezalaxe, Euskadin ere aurreratze nabarmena ikusi da azken mendean, batez ere aurrerakuntza mediko eta teknologikoengatik, haurren heriotza-tasak murrizteagatik, nutrizio-ohiturak eta bizitza-estiloak aldatzeagatik, bizitzeko baldintza materialak eta hezkuntza hobetzeagatik eta biztanleriak osasun zerbitzuak eskuragarri izateagatik.
- *Baby-boom* belaunaldia iristea erretirotik gertu dauden adin-kohortetara (50 – 65 urte). Esan bezala, datozen 10 urteetan izango du eraginik handiena.
- Azken hamarkadetan jaiotza-tasa murriztu izana. Goreneko puntua 1995 eta 1996 artean izan zen, emakumeen ugalkortasun-tasa 0,9 haur/emakumeko indizera jaitsi zenean. Zifra hori oso urruti dago 2,1eko indizetik; izan ere, beharrezkoa da gutxieneko ugalkortasuna biztanleria itxi bat denboran zehar mugarik gabe eta bolumena murriztu gabe mantentzeko (migrazioak bereizita hartzen dira kontuan). Adierazi bezala, azken urteotan joera horren aldaketa txiki bat egon da, eta horrek piramidearen oinarria apur bat zabaltzea ahalbidetu du.

Atal honetan gehitutako datuak dokumentu honen 1. apartatuan aipatzen diren hainbat iturritatik hartu dira, eta informazio zabalagoa eskaintzen dute Euskadin zahartzen ari diren pertsonen identifikazio zehatzagoa egiteko. Horrengatik, honako estrategia hau martxan jartzeko oinarri dokumentala osatzen dute.

3. Euskadiko asoziazionismoari buruzko datuak

Pertsona nagusien asoziazio formal espezifikoak Euskadin garrantzi nabarmena duten kolektibo egituratuak dira, ez bakarrik jarraian ikusiko ditugun datuek erakusten duten dimentsio kualitatiboa dela eta, baizik eta ordezkaritza instituzionaleko hainbat organotan duten funtzioagatik, besteak beste, Adinekoen Kontseilu Sektorialean, erkidego-mailako Elkarrizketa Sozialerako Mahaian, foru-mailako Adinekoen Kontseiluetan eta udal-mailako organo eta kontseiluetan. Gainera, pertsona nagusien kolektiboan sartzeari aprobetxatu daitekeen indar guinea da; izan ere, parte hartzeko tresna osagarriak erabil ditzakete egun duten garrantzia eta funtzioa handitzeko.

Gutxi gorabeherako kalkulu bat eginda esan dezakegu 65 urte baino gehiagoko pertsonen % 25 EUSKOFEDERPEN (Araba, Gipuzkoa eta Bizkaiko Pentiodun eta Erretiratuen Elkarleen Lurralde Federazioa) osatzen duten pertsona

nagusien hiru elkarte nagusietako bateko kide dela. Izan ere, elkarte horiek emandako datuei jarraikiz, guztira 231 elkarte eta 117.833 bazkide dituzte:

FEDERPEN elkarten afiliatuak (*)

LAS CUATRO TORRES. ARABAKO PENTSIODUN, ERRETIRATU ETA ALARGUNEN ELKARTEA (*)	35.530
NAGUSIAK. BIZKAIKO JUBILATU ETA PENTSIONISTEN ELKARTEA (BIZKAIA) (*)	48.720
AGIJUPENS. JUBILATU ETA PENTSIONISTEN GIPUZKOAKO ELKARTEA (*)	37.000
Afiliatuak guztira, nagusientzako elkarten arabera	117.833
65 urtetik gorako pertsonak guztira (ElNen 2017ko biztanleriaren datuen arabera)	476.115
Euskadin elkarteren batean afiliatutako % (65 urtetik gora)	% 24,75

*(FEDERPEN-ek emandako datuak - 2018)

4. Adinekoen parte-hartzeari buruzko datuak

4.1. Adinekoen boluntariorzari eta partaidetza sozialari buruzko datuak

Jarraian datorren informazioa ondo mugatu eta testuinguru egokian jartze-ko, ezinbestekoa da aintzat hartzea, alde batetik, boluntariorza terminoaren konplexutasuna, eta, bestetik, parte-hartze sozialarekin duen harremana, zentzu zabalean. Hala, barnean hartuko lituzke bai antolatutako boluntariorza, esaterako hurbilekoak ez diren pertsonen eta/edo beste etxe batzuetako pertsonen laguntzea, bai parte-hartze sozialaren beste forma batzuk ere.

Boluntariorzak (dituen esanahietan ulertuta) eta lankidetzak sozialak herritarren parte-hartzearen ardatz nagusietako bat osatzen dute, eta are pertsona nagusientzako balio erantsia sortzeko funtsezko bide bat ere. Belaunaldien arteko kohesio soziala mantentzen laguntzen dute, baita erretirora hurbiltzen edo sartzen doazen belaunaldiak ahalduztzen eta gizarte-kapitala eta biztanleen garapenaren forma berriak sortzen ere; betiere, zahartuz doazen pertsonen kolektiboa osatzen duten taldeen aniztasunaren aitorpenetik abiatuta. Horregatik da hain garrantzitsua adinekoen kolektiboen oraingo boluntariorza-datuak eta etorkizuneko joerak aztertzea.

Jarraian aztertuko dira 1. apartatuan aipatutako adinekoen boluntariorzarekin eta parte-hartzearekin erlazionatutako iturrietatik ateratako datuak.

4.1.1. Parte-hartze soziala eta boluntarioria zentzu zabalean

Euskadiko 55 urtetik gorako pertsonen bizi-baldintzei buruzko 2014ko azterlane-ko partaidetza sozialaren inguruko datuak.

Azterlan hori inkesta baten bitartez egin zen, zeinetan adinekoren partaidetza zentzu zabalean jorratzen zuen galdera-bloke bat txertatu zen. Azterlanak adierazi bezala, emaitzek honakoa erakutsi zuten: “55 urtetik gorako pertso- nen % 18,7k hartzen dute parte boluntarioria-lanetan hainbat motatako elkar- teetan, hala nola gizarte-zerbitzuak eta komunitaterako zerbitzuak (adibidez, adinekoei, gazteei, desgaitasunak dituzten pertsonen eta premia bereziak dituzten beste kolektibo batzuei arreta ematen dieten erakundeak); hezkunt- za-, kultura-, kirol- edo lanbide-elkarteak, elkarte gastronomikoak, abesbatzen edo literatura-elkarteak; gizarte-mugimenduak (adibidez, ingurumenarekin edo giza eskubideekin lotutakoak) edo ongintzako elkarteak (funtsak biltzea, kanpainak); alderdi politikoak, sindikatuak; auzo-elkarteak; parrokia-elkarteak (adibidez, katekesiak, kofradiak), etab.”

TALDE OROKORRA	GIZARTE ZERB. ETA KOMUNITATE-RAKO ZERB.	ELKAR-TEAK	SINDIKATU MUGI-MENDUAK	ALDERDI POLITI-KOAK ETA SINDIKATUAK	AUZO-ELKARTEAK	PARROKIA	BESTE BATZUK
55 urtetik gorakoak	5,2	6,9	3,9	2	4,5	4,1	2,9
65 urtetik gorakoak	5,2	5,2	2,8	1,7	3,6	4,3	2,4
Sexua							
Gizonezkoa	4,8	9,3	4,4	3,4	4,3	2,9	2,6
Emakumezkoa	5,5	4,9	3,5	0,8	4,6	5	3,2
Adina							
55-64	5,1	9,5	5,6	2,5	5,8	3,6	3,7
65-79	5,8	6	3,2	1,8	3,8	4,1	2,7
80 urtetik gorakoak	3,9	3,5	2,1	1,3	3,4	4,8	1,9
Osasun-egoera							
Oso ona edo ona	6,4	9,4	5,3	2,8	6,1	4,4	3,8
Hala-holakoa	4,9	4,7	3,7	1,7	3,2	5	2,3
Oso txarra edo txarra	2,1	4,4	1,4	1,4	2,9	3,3	1,9
Laguntza premia							
Behar du	2,5	3	1,6	0,8	3,3	3,4	1,8
Ez du behar	5,8	7,9	4,5	2,3	4,8	4,2	3,2
Ikasketak							
Oinarrizko ikasketak baino gutxiago	2,7	4,3	1,6	0,8	3,3	3,4	1,8
Lehen Hezkuntza	4,5	4,6	2,9	1,3	4,2	2,3	2,2
Bigarren Hezkuntza eta goi-mailako ikasketak	8,3	11,7	7,2	3,3	4,5	4,8	3,9

Iturria: "EAEko 55 urtetik gorako pertsonen bizi-baldintzei buruzko azterlana. 2014".

Ikus daitekeenez, gizonei dagokien parte-hartzerik handiena alderdi politiko, sindikatu eta aisialdiko eremuko elkarteetako kide izatea da; emakumeei dagokiena, aldiz, gizarte-zerbitzuetako, komunitaterako zerbitzuetako eta parroikia-taldeetako partaidetza.

Adin-tarteen arabera ikusten da adin gutxiagoko zein taldek duen joera elkarte formaletan eta, eremu soziopolitiko eta aisialdikoan parte hartzeko; adinez nagusiak diren taldeetan, berriz, gizarte-zerbitzuetan, komunitaterako zerbitzuetan eta erlijiosoetan parte hartzeko joera handiagoa dute.

Horrez gain, ikus daiteke parte-hartzea handiagoa dela pertsonaren osasun-bal-dintzek eta autonomiak ahalbidetzen duten neurrian. Gainera, agerian geratzen da ikasketa-maila altuagoa duten pertsonen ere gehiago hartzen dutela parte.

64. Euskal Soziometroa

64. Euskal Soziometroa Eusko Jaurlaritzak argitaratu zuen 2017ko uztailean eta adineko populazioan dago zentratuta. Gainera, adinez nagusiak diren egungo eta etorkizuneko biztanleek boluntario gisa parte hartzeko duten joera —zentzu zabalean ulertuta— balioesteko datuak eskaintzen ditu, galdera honi emandako erantzunetan islatu direnak:

Adinez nagusia izango zarenean (edo adinez nagusia bazara egun), lan komunitarioetan edo boluntarioetan parte hartzea gustatuko litzaizuke?

	Laginen arabera erantzunen %				
	Gizonezkoa	Emakumezkoa	46-64	65+	Guztira
Bai	45	54	55	28	49
Ez	48	40	39	67	44
Horretan dabilta	1	1	1	3	1
Ed/Ede	6	6	5	2	5

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Ikus daiteke emakumeek gizonek baino joera apur bat handiagoa dutela boluntariora-jarduerak egiteko. Horrez gain, erantzunek agerian utzi dute erretirorako ohiko adin-tarteko aurreko taldeko pertsonen erdiak baino gehiagok erantzun duela zalantzarik gabe.

Boluntariotzaren eta partaidetza sozialaren azterketa Pilares Fundazioak argitaratutako "Las personas mayores que vienen. Autonomía, solidaridad y participación social, 2012" lanean.

Bestalde, "Las personas mayores que vienen. Autonomía, solidaridad y participación" liburuak hainbat joera erakusten ditu, zeinak kontuan hartzeko interesgarriak diren pertsona nagusien partaidetzako eredu bat garatzerakoan, 2012ko estatu-mailako datuak aztertzen dituen arren, hain zuzen, aztertzen diren faktoreengatik.

Komunitatearen aldeko lanak egiten dituzten elkarteekin lankidetzan dabilen edo bertan kide-tuta dagoen 50-69 urteko biztanleria, sexuaren eta adinaren arabera. Ehuneko horizontalak

	GUZTIRA	SEXUA		ADINA			
		Gizonezkoak	Emakumezkoak	50-54	55-59	60-64	65-69
Laginaren emaitzak	1001	488	513	280	280	220	221
GKE edo fundazioa	21,9	19,3	24,4	23,2	19,6	23,6	21,3
Kultura- edo aisialdi-elkartea	17,5	20,1	15,0	16,1	17,1	19,5	17,6
Auzo-elkartea	14,0	17,2	10,9	14,3	13,2	17,3	11,3
Eliza edo erlijio-elkartea	11,7	9,6	13,6	9,3	12,1	14,1	11,8
Kirol-talde edo -elkartea	10,3	13,9	6,8	12,5	10,0	9,1	9,0
Sindikatura	9,8	14,1	5,7	12,9	11,8	9,1	4,1
Pertsona nagusien elkarte	7,1	6,8	7,4	2,9	4,3	7,7	15,4
Emakumeen elkarte	6,5	1,0	11,7	6,4	5,0	9,5	5,4
Alderdi politikoa	4,2	5,9	2,5	5,4	3,9	4,1	3,2
Elkarte haietako baten (edo hainbaten) kide diren pertsonak, guztira	52,30	54,10	50,70	53,20	50,00	53,20	53,40

Iturria: Pilares para la Autonomía Personal Fundazioaren inkesta, 2012

Aipatutako azterlan horretan jasota dagoenaren arabera eta 2011ko CISeko barometroak aztertu eta gero, hauek dira 65 urtetik gorako espainiarrek mota horretako jarduerak ez egiteko arrazoiak: «ez daude horretarako gaituta» edo «ez dute inoiz pentsatu». Hala ere, boluntariotza-lanak egiten dituztenen artean, adinekoak dira jarduera horri denbora gehien eskaintzen diotenak (% 55 baino gehiago astean behin); izan ere, ikusten denez, haien ia erdiaren funtsezko arrazoiak besteei laguntzea da, eta, bigarrenik, erabilgarri sentitzea. Jarduera horretan dihardutenen gogobetetasun-mailari dagokionez, 65 urtetik gorakoak dira adierazle horri puntuaziorik altuena ematen diotenak (% 58 oso asebate sentitzen dira).

Txostenari jarraikiz, boluntario adindun gehiago egoteko oztopoetako bat da gabeziak egotea nagusiei zuzendutako informazioan.

Generoaren ikuspuntutik, emakume boluntarioek aurre egin behar diete beste belaunaldi batzuetan ez dauden genero-oztopo batzuei, besteak beste: «aurpegiratzea denbora eskaintzea senitartekoak ez diren pertsoneri (...) edo bilobak zaintzeak boluntariotzarako duten joera murriztea». Horrek neurri handi batean azal ditzake lortutako datuak EAEko boluntariotzari buruzko datuen azterlanean eta Euskal Soziometroan emakumeen boluntariotza potentzialari buruz.

4.1.2. EAEko boluntariotzari eta partaidetza sozialerako beste modu batzuei buruzko azterlan kuantitatiboak eta karakterizazio-azterlanak, 2012-2017

Apartatu honetan, Eusko Jaurlaritzak argitaratutako bi ikerlanetan jasotako datuak aztertzen dira:

- EUSKO JAURLARITZA (2017): *“Boluntariotza eta partaidetza soziale-rako beste modu batzuk EAEn, 2017”*, Eusko Jaurlaritza, Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila. Vitoria-Gasteiz.
- EUSKO JAURLARITZA (2012): *“EAEko boluntariotzari buruzko azterla-na: kuantifikazioa eta ezaugarriak, 2012”*, Eusko Jaurlaritza, Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila. Vitoria-Gasteiz.

EAEko biztanleriaren bi laginetan oinarritutako estimazioak dira azterlan ho-rretan dauden datuak eta dituen ezaugarri teknikoak azterlanetan bertan xe-hatuta aurki daitezke. Bi kasuetan azpimarragarria da Boluntariotzari buruzko 1998ko ekainaren 25eko Legean emandakoa dela boluntariotzaren defini-zioa. Horrek ekarri du atzera botatzea partaidetza sozialeko beste forma bat-zuk. Definizio horren arabera, jarraian aztertzen diren datuek aipatzen dute “persona fisikoek garatutako interes orokorreko jarduera multzoa, betiere bal-dintza hauek betetzen badituzte:

- Eskuzabaltasunez eta elkartasunez.
- Borondatez eta askatasun osoz; arrazoia izan gabe lan-, funtziona-riotza- edo merkataritza-harremana, ez eta obligazio pertsonala edo betebeharr juridikoa ere.
- Irabazi-asmorik gabeko erakundeen bidez eta programa edo egitas-mo zehatzei jarraikiz eginak izatea.
- Ordainsaririk gabeak izatea.
- Ordaindutako zerbitzu profesionalak inolaz ere ez ordezkatzeara”.

Bestalde, 2017ko azterketan, gainera, partaidetza sozialerako beste modu batzuk daraman biztanleriaren analisiak ez dio erantzuten, zentzu hertsian,

lehenago adierazitako boluntariotzaren definizioari, hala nola erakundeetan parte hartzea, ordaindu gabeko denbora Hirugarren Sektoretik kanpoko beste erakundeetan emanda, izaera sozialeko eta/politikoko jardueretan parte hartzea, komunitatean jarduera ludikoak, kirolekoak, kulturalak eta/edo hiritar-rrak antolatzea eta beste etxe batzuei laguntzea.

Boluntariotza, zorrotz hartuta: Analisi kuantitatiboa.

Jarraian jasoko eta aztertuko dira hala egungo boluntariotzari buruzko datuak, nola boluntariotza potentzialari eta galdutako boluntariotzari buruzkoak.

Egun dauden, izan daitezkeen eta galdu diren boluntarioen proportzioa. Emaita orokorrak. 2012-2017 bilakaera.

	2017		2012	
	%	Estimazio absolutua	%	Estimazio absolutua
Eguno boluntarioak	13,4	241.907	8,6	157.493
Boluntario potentzialak	22,0	329.173	11,0	202.325
Galdu diren boluntarioak	10,0	180.732	9,8	178.965

Iturria: Boluntariotza eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2017

Boluntariotzaren Plataformaren Behatokiak Estatuan jasotako boluntario-tasen gainetik daudela diote datuek; izan ere, azken horrek kalkulatzeko du Espainiako herritar boluntarioen % 8,5 dagoela eta igotzeko joera erakusten dute 2017ko boluntario potentzialak 2012koa bikoizten baitu.

Eguno boluntarioen proportzioa. Emaita orokorrak; sexuaren eta adinaren arabera emaitzak. 2012-2017 bilakaera.

		2017	2012
Sexua	Hirugarren sektoreko erakundeetako boluntarioak guztira	13,4	8,6
	Gizonezkoa	13,6	7,4
	Emakumezkoa	13,1	9,7
Adina	18-29 urte	29,9	17,2
	30-39 urte	10,7	7
	40-49 urte	14,4	6,8
	50-64 urte	11,9	8,9
	65 +	7,7	5,5

Iturria: Boluntariotza eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2017

Boluntario-tasek gora egiten dute adin tarte guztietan eta bi sexuei dagokienez, eta oreka mailakatua erakusten dute gizonezkoen eta emakumezkoen arteko boluntariotzan, emakumezkoena nagusiagoa izan ohi bada ere.

Azterlanaren ondorioen arabera, 65 urtetik gorako biztanleen kolektiboaren boluntariotza-tasak behar bezala interpretatzeko, aintzat hartu behar da kalkulua egiten dela adin-tarteko biztanleria osoaren gainean. Horrek esan nahi du pertsona oso nagusiak ere hartzen direla kontuan, eta, beraz, mendekotasuna duten pertsona gehiago dagoela beste adin-tarte batzuetan baino. 65 urtetik gorako biztanleen boluntariotza-tasak baxuenak direla dirudien arren eta hazkunde txikia izan arren, ezin da zuzenean konparatu beste adin-tarte batzuekin, aipatutako ezaugarri bereziak baititu kalkulua egiteko hartutako biztanleriaren oinarriak.

Bestalde, adinaren arabera tasen aldakortasuna oso lotuta dago biztanleriaren bizitza-zikloekin, eta pentsa daiteke 50 urtetik aurrera biztanleak aurre-erretiro eta erretiro prozesuetan murgiltzen hasten direla, baita seme-alaben emantzipaziokoetan ere; horrela, denbora libre gehiago dute, eta, beraz, tasak berriro ere egiten du gora helduaro-/jarduera-adinean sartu eta gero.

Nolakoak dira boluntarioak?

Boluntarioak bereizten dituzten datu nagusiak aztertzen dira jarraian, talde horretakoak diren adindunei buruzko informazio espezifiko eskaintzen dituztenak azpimarratuz.

Egungo boluntarioen ehunekoa adinaren arabera, 2012-2017

	2017	2012
Boluntarioen batez besteko adina	44,38	48,89
Emakumeen batez besteko adina	45	51,14
Gizonen batez besteko adina	43,78	49,2
18-29	28,3	19,3
30-39	13,5	12
40-49	21,1	15,1
50-64	22,7	17,2
65 +	14,5	26,4
Guztira	100	100

Iturria: Boluntariotza eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2017

Haien partaidetzagatik, bereziki azpimarratzekoak dira 18 eta 29 urte bitarteko pertsonak (% 28,3), baita 40 eta 64 urte bitartekoak ere, boluntarioen % 43,8 osatzen baitute. Ezberdintasunik handiena, 2012ko datuen aldean, boluntariotzaren jaitiera da 65 urte edo gehiago dituztenen artean, urte hartan % 26,4koa baitzen, eta 2017an % 14,5era jaitsi zen.

Kontuan hartzen badugu 50 urtetik gorakoen multzoa, ondorio garbia da jaitsi dela 50 urtetik gorako boluntarioen kopurua, boluntarioen tasak gora egin badu ere (boluntarioen % adin-tarte zehatzean): % 43,6 tik % 37,2ra jaitsi da.

Adinaren banaketaren arabera ehunekoak aplikatzen baditugu boluntarioen absolutuen estimazioan, adieraz daiteke egun 47.414 boluntario direla 50 urtetik gorakoak, 28.787 boluntario 50 eta 65 adin-tartekoak eta 18.627 boluntario 65 urte baino gehiagokoak.

Sexuaren arabera banaketari dagokionez, azterketak dio 2012tik orekatuagoa dela.

Egungo boluntarioen banaketa, sexuaren arabera. 2012-2017

Egungo boluntarioak	2017	2012
Gizonezkoak	49,0	35,5
Emakumezkoak	51,0	64,5

Iturria: Boluntariotza eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2017

Itxuraz, boluntarioen adinak ere badu erlazorik aukeratutako erakunde motarekin, adinez nagusiagoek askoz gehiago hartzen baitute parte gizarte-ekintzan eta arlo hiritarrean.

***Boluntarioen banaketa, erakundeen jarduera-eremuaren, sexuaren eta adinaren arabera.
%. 2017***

Egungo boluntarioak	GUZTIRA	Sexua		Adina				
		Giz.	Emak.	18-29	30-39	40-49	50-64	65 +
Garapene- rako na- zioarteko lankidetza	8,5	3,2	13,7	5,9	17,7	8,6	10,7	1,8
Arlo hiritarra	15,3	13,6	17,1	11,5	9,3	8,3	21,3	28,6
Artistikoa eta kulturala	9,1	10,1	8,2	6,7	11,0	10,7	12,0	5,4
Enplegua	4,0	7,1	9,0	20,3	19,8	5,4	0,0	1,8
Gizar- te-ekintza	26,6	22,4	30,9	0,0	13,6	25,3	33,1	42,2
Ingurumena eta anima- lien babesa	4,5	2,3	6,8	10,9	5,9	0,0	2,9	0,0
Asia eta den- bora librea	8,3	10,5	6,2	26,6	5,5	0,0	0,0	0,0
Osasuna	7,1	6,0	8,2	4,2	5,9	12,3	5,0	9,9
Giza eskubi- deak	2,0	1,9	2,1	0,0	0,0	2,9	4,8	2,0
Kirola	8,0	14,5	1,5	6,3	7,8	13,9	5,9	6,1
Hezkunt- za (guraso elkarteak barne)	3,3	2,7	3,9	0,0	3,4	9,0	4,2	0,0
Beste batzuk	3,1	5,7	0,6	7,5	0,0	3,4	0,0	2,0
Guztira	100	100	100	100	100	100	100	100

Iturria: Boluntariatza eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2017

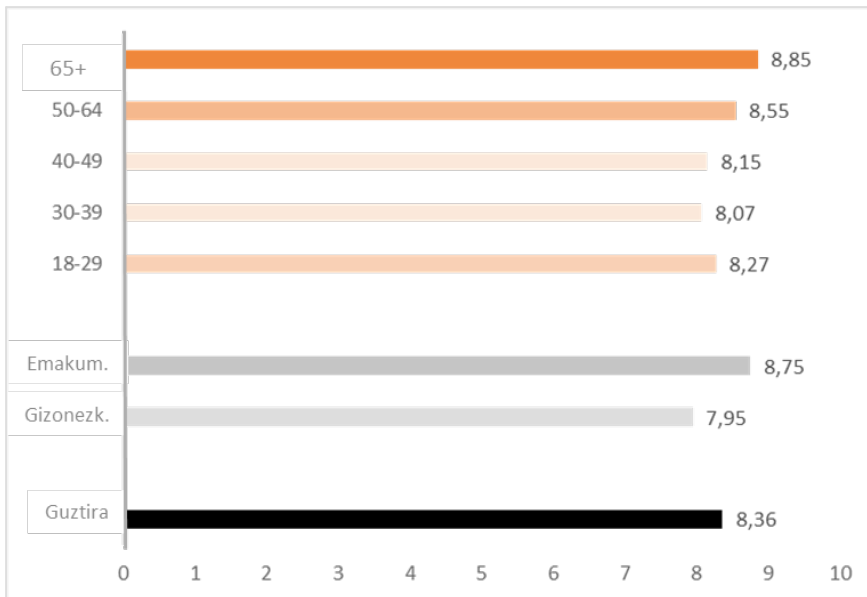
Modu egonkorrean aritzen diren emakumeen proportzioa gizonena baino pixka bat handiagoa da (% 60,1 eta % 57,1). Adinaren arabera, 30 eta 64 urte bitartekoek dute aldizkako lankidetzaren ehunekorik handienak, ohiko lankidetza 65 urtetik gora handitzen den bitartean.

Egungo boluntarioen banaketa, lankidetzta motaren, sexuaren eta adinaren arabera. 2017

Egungo boluntarioak	GUZTI-RA	Sexua		Adina				
		Giz.	Emak.	18-29	30-39	40-49	50-64	65+
Aldizkako lankidetzta	39,2	42,9	39,9	24,8	59,7	39,9	47,8	33,8
Ohiko lankidetzta	60,8	57,1	60,1	75,2	40,3	60,1	52,2	66,2
Guztira	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: Boluntariotza eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2017

Boluntarioek aukeratutako jardueraren asebate-mailari dagokionez, 2017ko batez bestekoa 8,36 da, 2002ko 8ren aldera.

Hirugarren sektoreko erakundeetan egindako borondatezko jardueraren batez besteko asebetetzea. Eraitza orokorrak; sexuaren eta adinaren arabera, 2017

Iturria: Boluntarioak eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2017an eta norberak egina

Ikusten denez, 50 urtetik gorakoek eta, bereziki, 65 urtetik gorakoek hoberen balioesten dute boluntario gisa burututako jarduera, batez bestekoaren eta gainerako taldeen gainetik baitaude.

Bestalde, inkestatutako taldearen etorkizuneko asmoak ere aztertzen du ikerketak, boluntarioak izaten jarraitzeari dagokionez. Inkestatuen % 90k lankidetzan jarraitzeko asmoa aitortzen du, 2012an zegoen antzeko zifra izanik.

***Boluntario izaten jarraituko dutelako ustea duten pertsonen banaketa.
Emaita orokorrak; sexuaren eta adinaren arabera. % 2017.***

Gizonezkoak	91,6
Emakumezkoak	88,2
18-29	90,6
30-39	97,6
40-49	91,9
50-64	84,2
65 +	87,7

Iturria: Boluntarioak eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2017an eta norberak egina

Lan hori egiten jarraitzeko asmoa 50 urtetik beherakoek argi badute ere, horretarako joera argiagoa du 65 urtetik gorakoek multzoak 50-64 adin-tarteak baino.

Aitortutako arrazoi nagusiak adin-taldean arabera boluntarioak sartzeko eragozteko. 2017.

18-29	Ez du asmorik, ez du horretan pentsatzen	% 57,10
30-39	Ez du astirik	% 50
40-49	Ez du astirik	% 51
50-64	Ez du astirik	% 43,80
65+	Adinagatik, haien burua nagusiegiztat ikusteagatik	% 38,10

Iturria: Boluntarioak eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAE, 2017an eta norberak egina

Ikerketaren arabera, denbora falta aipatzen dute 50 eta 64 urteetako pertsonen % 43,8k (askotan familia eremuko ardurengatik; sendien, biloben... zaintzagatik), adina ere aipatzen dute parte hartzeko eragozpen gisa haien burua nagusiegiztat ikusteagatik (% 16,7).

Batez ere, adina aipatzen dute 65 urtekoek edo hortik gorakoek parte hartzeko eragozpen nagusi gisa (haietako askok uste dute haien burua nagusiegia dela, % 38,1), denbora falta ere aipatzen du % 28,9k familia eremuko ardurengatik, batez ere sendien, biloben... zaintzagatik.

Partaidetza sozialerako beste modu batzuk

Jarraian, 2017ko ikerketan jasotako partaidetza sozialerako beste modu batzuei buruzko datu nagusiak jasotzen dira, eta ez diote erantzuten, zentzu hertsian, lehenago adierazitako boluntariotzaren definizioari. Taula honetan ikus daitezke:

EAEko boluntarioekin eta partaidetza sozialarekin lotutako emaitza nagusiak, sexuaren eta adinaren arabera. % 2017

	Guzti- ra	Sexua		Adina				boluntarioen %
		Giz.	Emak.	18-29	30-39	40-49	50-64	65 +
HIRUGARREN SEK- TOREKO ERAKUN- DEETAKO BOLUNTA- RIOAK	13,4	13,6	13,1	29,9	10,7	14,4	11,9	7,5
	38,9	40,1	37,7	24,7	40,4	48,2	47,4	29,2
	5,6	6,7	4,5	4,5	5,8	6,4	7,1	3,7
	63,6	63,6	63,5	38,2	60,7	69,4	75,3	62,0
	69,9	70,8	70,8	85,1	82,6	83,5	70,2	43,1
	24,3	27,9	27,9	42,1	34,6	25,5	20,9	10,8
	13,4	11,3	11,3	10,1	14,9	14,9	12,1	14,5
								18,5

Iturria: Boluntarioak eta partaidetza sozialerako beste modu batzuk EAEn, 2017an eta norberak egina

A. Erakunderen bateko kide izatea (bazkideak eta/edo afiliatuak)

Partaidetza handia dute 50 eta 65 urteko pertsonak (% 47,4), eta gutxitzen doa 65 urtetik aurrera (% 29,2). Nagusiki partaidetzako erakunde-motarekin lotuta, nabarmentzekoak dira lehen multzoko pertsonak hirugarren sektoreko erakundeetan eta sindikatu edo elkargo profesionaletan parte hartzeagatik; 65 urtetik aurrera, berriz, erakunde-mota hauetako partaidetza murrizten da, gainerako adin-tarteen aldera eta erlijio-zentroetan partaidetza handiena duen taldea izaten da.

B. Bestelako erakunde pribatuetan borondatezko lana egitea

Partaidetza handia izateagatik nabarmendu behar ditugu **50 eta 65 urteko pertsonak (% 7, 1 batez bestekoaren gainetik); baina, asko gutxitzen doa 65 urtetik aurrera (% 3,7).**

C. Erakunderen bati dohaintza ekonomikoak ematen dizkio

Ekarpen ekonomikoak egiten partaidetza handiena duen adin-tartea 50 eta 65 urtekoa da (% 75); baina, 65 urtetik aurrera batez bestekoaren inguruetara jaisten da.

D. Jarduera sozial eta/edo politikoetan parte hartzea

Arlo honetan, batez bestekoaren partaidetza dute 50 eta 65 urteko pertsonak (% 70) eta % 43ra jaisten da 65 urtetik aurrera.

E. Jarduera ludikoak, kirolekoak, kulturalak eta/edo hiritarrak antolatzen parte hartzea

Jarduera-mota honekin lotuta, batezbestekoa baino txikiagoa da 50 urtetik aurrera adin gehien duten taldearen partaidetza.

F. Ohikotasunez beste etxe batzuei laguntza ematea (edozein laguntza mota)

Partaidetzagatik nabarmentzen da 65 urtetik gorako taldea (% 14,5), apur bat handiagoa baita batezbestekoa baino; baina, 30 eta 49 urteko adin-taldeen azpitik, parte hartze handiena duena baita (% 14,9).

4.2. Parte-hartze soziala eta politikoa

Jarraian datozen datuak parte-hartze sozialaren adierazleen inguruko azterlan estatistiko eta inkesta hauetatik atera dira: Estatuan, 2017ko apirileko CISen Barometroa, eta erkidegoan, berriz, 64. Euskal Soziometroa - Adinekoak - 2017ko uztaila. Parte-hartze hori boluntariorik eta komunitaterako zerbitzuetatik eta politikatik kanpo ulertu behar da, eta, horrez gain, datu orokorrak pertsona nagusiei buruzko datu espezifikoekin konparatu behar dira, bai erretiroaren hasierarekin bat datorren kohortearekin, hau da, 65 urteko taldearekin, bai justu aurretik datozen taldeekin; izan ere, haiek irudikatzen dituzte etorkizuneko pertsona nagusien ezaugarri potentzialak.

4.2.1. CISen Barometroaren datuak:

Hemen bildutako datuek erreferentzia egiten diete estatu-mailako parte-hartze sozial eta politikoaren adierazletzat hartutako jardueri (2017ko apirileko CISen Barometroan bildu ziren):

Politika-, etika- edo ingurumen-arrazoiengatik produktu jakin batzuk erostea

	55 eta 64 bitartean	65+	GUZTIRA
Azken hamabi hilabeteetan hartu du parte	23,7	11,7	25,1
Askoz lehenago hartu zuen parte	10,8	6,2	10,8
Ez du inoiz parte hartu, baina egin dezake	31,1	29,8	32,1
Ez du inoiz parte hartu eta ez luke inoiz egingo	32,6	51,6	31
EDE	1,8	0,7	1

Iturria: 2017ko apirileko CISen Barometroa

Politika-, etika- edo ingurumen-arrazoiengatik produktu jakin batzuk ez erostea edo boikotatzea.

	55 eta 64 bitartean	65+	GUZTIRA
Azken hamabi hilabeteetan hartu du parte	23,7	10,4	22,5
Askoz lehenago hartu zuen parte	10,8	4,7	10,1
Ez du inoiz parte hartu, baina egin dezake	31,1	29,8	32,8
Ez du inoiz parte hartu eta ez luke inoiz egingo	32,6	54,4	33,5
EDE	1,8	0,7	1,2

Iturria: 2017ko apirileko CISen Barometroa

Greba batean parte hartzea.

	55 eta 64 bitartean	65+	GUZTIRA
Azken hamabi hilabeteetan hartu du parte	4,2	0,8	7,2
Askoz lehenago hartu zuen parte	42,4	25	35
Ez du inoiz parte hartu, baina egin dezake	23,9	12,6	24,7
Ez du inoiz parte hartu eta ez luke inoiz egingo	28,2	61,5	32,7
EDE	1,3	0,2	0,4

Iturria: 2017ko apirileko CISen Barometroa

Manifestazio batera joatea

	55 eta 64 bitartean	65+	GUZTIRA
Azken hamabi hilabeteetan hartu du parte	13,7	4,4	12,4
Askoz lehenago hartu zuen parte	42,6	26,1	35,7
Ez du inoiz parte hartu, baina egin dezake	19,5	16,1	23,6
Ez du inoiz parte hartu eta ez luke inoiz egingo	23,7	53,1	28
EDE	0,5	0,3	0,3

Iturria: 2017ko apirileko CISen Barometroa

Politiko batekin harremanetan jartzea edo jartzen saiatzea iritzia adierazteko

	55 eta 64 bitartean	65+	GUZTIRA
Azken hamabi hilabeteetan hartu du parte	8,7	4,2	6,6
Askoz lehenago hartu zuen parte	10,5	6,9	7,3
Ez du inoiz parte hartu, baina egin dezake	35,3	23,1	35,2
Ez du inoiz parte hartu eta ez luke inoiz egingo	44,7	65,8	50,6
EDE	0,8		0,3

Iturria: 2017ko apirileko CISen Barometroa⁷

Funtsak biltzea edo ematea jarduera sozial edo politiko baterako

	55 eta 64 bitartean	65+	GUZTIRA
Azken hamabi hilabeteetan hartu du parte	20,8	13,7	17,6
Askoz lehenago hartu zuen parte	20	13,1	15,8
Ez du inoiz parte hartu, baina egin dezake	22,6	15,7	25,5
Ez du inoiz parte hartu eta ez luke inoiz egingo	35,5	57,1	40,6
EDE	1,1	0,3	0,5

Iturria: 2017ko apirileko CISen Barometroa

Bilera edo mitin politikoren batera joatea

	55 eta 64 bitartean	65+	GUZTIRA
Azken hamabi hilabeteetan hartu du parte	5,3	4,2	5,5
Askoz lehenago hartu zuen parte	31,3	6,9	19,9
Ez du inoiz parte hartu, baina egin dezake	21,3	23,1	23,5
Ez du inoiz parte hartu eta ez luke inoiz egingo	41,3	65,8	50,5
EDE	0,8	-	0,5

Iturria: 2017ko apirileko CISen Barometroa

Harremanetan jartzea komunikabideekin edo haien aurrean agertzea iritziak adierazteko

	55 eta 64 bitartean	65+	GUZTIRA
Azken hamabi hilabeteetan hartu du parte	3,4	0,5	2,4
Askoz lehenago hartu zuen parte	6,3	4	4,7
Ez du inoiz parte hartu, baina egin dezake	35,3	22,8	34,8
Ez du inoiz parte hartu eta ez luke inoiz egingo	54,2	72,4	57,7
EDE	0,8	0,3	0,4

Iturria: 2017ko apirileko CISen Barometroa

Eztabaida politikoaren blog, foro edo talde batean parte hartzea Interneten

	55 eta 64 bitartean	65+	GUZTIRA
Azken hamabi hilabeteetan hartu du parte	3,7	0,7	5,2
Askoz lehenago hartu zuen parte	4,2	1	3,7
Ez du inoiz parte hartu, baina egin dezake	20,8	8,5	22,6
Ez du inoiz parte hartu eta ez luke inoiz egingo	70	88,9	68
EDE	1,3	0,8	0,5

Iturria: 2017ko apirileko CISen Barometroa

Eskaera/sinadura-bilketa batean sinatzea

	55 eta 64 bitartean	65+	GUZTIRA
Azken hamabi hilabeteetan hartu du parte	31,3	9,2	27,5
Askoz lehenago hartu zuen parte	28,9	23,6	25,1
Ez du inoiz parte hartu, baina egin dezake	18,2	20,8	22,9
Ez du inoiz parte hartu eta ez luke inoiz egingo	19,7	45,9	23,9
EDE	1,8	0,5	0,6

Iturria: 2017ko apirileko CISen Barometroa

Nola egin zen eskaera/sinadura-bilketa hori?

	55 eta 64 bitartean	65+	GUZTIRA
Aurrez aurre	63,3	92,3	63,5
Internet bidez	18,2	4,1	18,6
Bi eratara	17,1	3,1	17,2
Ez du gogoratzen	1	-	0,5
EDE	0,3	0,5	0,2

Iturria: 2017ko apirileko CISen Barometroa

Ikus daitekeenez, egungo nahiz iraganeko parte-hartzeari eta parte hartze-ko asmoari buruzko datuak biztanleria osoaren batezbestekoak baino nahi-ko baxuagoak dira 65 urte baino gehiagoko adin-tartean; hala ere, 55-64 adin-tartekoa baino altuagoak dira. Datu horiek adieraz dezakete datozen pertsona nagusien hurrengo bi belaunaldiek parte hartzeko joera handiagoa

izan dezaketela, hala jarreragatik eta interesagatik nola horretarako teknologia berriak erabiltzeko gaitasunagatik.

Esango zenidake zer egin zenuen 2016ko ekainaren 26ko hauteskundeetan?

	55 eta 64 bitartean	65+	GUZTIRA
Bozkatzera joan eta egin zenuen	87,4	83,9	81,1
Ez zenuen bozkatzeko adinik	-	-	1,2
Bozkatzera joan zinen, baina ezin izan zenuen bozkatu	-	-	0,3
Ez zinen bozkatzera joan ezin izan zenuelako	0,8	1,7	2,4
Nahiago izan zenuen ez bozkatzea	11,6	14,1	14,7
Ez zenuen bozkatzeko eskubiderik	-	-	0,1
Ez du gogoratzen	0,3	-	0,1
EDE	-	0,3	0,1

Iturria: 2017ko apirileko CISen Barometroa

55 eta 64 urte bitarteko biztanleriak talde zaharragoak baino parte-hartze altuagoa erakusteaz gain, biztanleriaren osotasunak baino parte-hartze altuagoa ere erakutsi zuen.

4.2.2. 64. Euskal Soziometroa - Adinekoak - 2017ko uztaila

Oro har, nolako interesa duzu politikaz?

	Laginararen arabera erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Interes handia	7	6	6
Interes nahikoa	23	15	21
Interes gutxi	31	31	32
Interesik gabe	38	46	39
EE-EDE	1	2	2

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

5. Pertsonen jarrerak parte-hartzeari dagokionez: haien pertzepzioari eta interesari buruzko adierazle osagarriak

5.1. Euskal Soziometroa - Adinekoak - 2017ko uztaila

Zure ustez, nork hartu behar ditu bakarrik bizi diren eta laguntza behar duten pertsona nagusien premien ardurak

	Laginaren arabera erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Familiak edo ingurukoak soilik	8	8	9
Batez ere familiak edo ingurukoak, Administrazio publikoen laguntzarekin	55	55	58
Batez ere administrazio publikoak, familien edo inguruko laguntzarekin	25	25	24
Administrazio Publikoak soilik	7	9	6
EE-EDE	1	3	2

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Adinekoek esperientzia eta ezagutza partekatzen dute gizartearekin

	Laginaren arabera erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Muy de acuerdo	57	68	63
Bastante de acuerdo	35	25	30
Poco de acuerdo	7	3	4
Nada de acuerdo	0	2	1
Ns-Nc	1	3	2

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Zure ustez, adinekoek gizartean benetan dagokien lekua betetzen dute gaur egun?

	Laginarek arabarako erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Si	32	39	38
No	59	56	53
Ns-Nc	9	5	8

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Adinekoek eragin diezaieketen premia hauetako zeintzuri eman beharko liekete lehentasuna administrazio publikoek? Aukeratu bi

	Laginarek arabarako erantzunen %				
	Giz.	Emak.	46-64	65+	Guztira
Etxeko laguntzako zerbitzu gehiago garatzea	44	46	45	45	45
Adinekoak zaintzen dituztenei laguntzea	33	32	30	33	33
Etxebizitzak egokitzea adinekoen beharretara	30	33	27	33	31
Adinekoen egoitza publikoetan plazak gehiago	26	20	27	22	23
Bakarrak bizi diren adinekoen gizarte-zerbitzuen jarraipen estuagoa egitea	20	21	20	20	20
Aholkularitza eta laguntza ekonomikoa zaintzaile profesionalak kontratatatzeko	19	19	21	13	19
Eguneko zentroen eskaintza handitzea	13	14	17	12	14
Besterik	1	0	0	1	0
EE-EDE	3	3	3	4	3

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

5.2. Azterlana: “Las personas mayores que vienen. Autonomía, solidaridad y participación social (2013)”

“Las personas mayores que vienen. Autonomía, solidaridad y participación social (2013)” azterlanean galdera bat gehitu zen pertsona nagusiek arazo kolektiboak konpontzerakoan inplikazioa nola banatu behar den galderaren inguruan zein pertzepzio duten balioesteko asmoz.

Nortzuk inplikatu behar dira gehien arazo kolektiboak konpontzeko?

	Laginaren emaitzak	Denok	Erretiratuak, duten espe- rientziagatik	Gazteak, du- ten energia eta etorkizu- nagatik	Politikarien kontua da	Bakoitza bere arazoen erantzule da	Ed/ Ede
Guztira	1001	69,8	1	4,8	14,5	2,2	7,7
Sexua							
Gizonezkoak	488	69,7	0,6	4,1	15,8	7,8	2
Emakumezkoak	513	70	1,6	5,5	13,3	7,4	2,3
Adina							
50-54	280	75	0,7	5,7	13,6	3,6	1,4
55-59	280	73,2	0,7	2,1	13,2	7,5	3,2
60-64	220	67,7	1,4	5,9	12,7	9,5	2,7
65-69	221	61,1	1,8	5,9	19	10,9	1,4
Jarduera							
Landunak	400	75,3	0,8	4,8	11,8	6	1,5
Langabeak	108	75	0,9	2,8	12	7,4	1,9
Erretiratuak	258	64,7	1,2	5,8	17,4	8,1	2,7
Ez-aktiboak	235	63,8	1,7	4,7	17	9,8	3
Prestakuntza-maila							
Lehen Hezkuntza bukatu gabe	114	58,8	0,9	5,3	19,3	10,5	5,3
Lehen Hezkuntza bukatuta	366	69,4	1,4	5,5	13,7	8,2	1,9
Bigarren Hezkuntza	281	69,4	1,1	5	16,4	6,8	1,4
Unibertsitate- ikasketak	240	76,3	0,8	3,3	11,3	6,3	2,1
Ideologia politikoa							
Ezkerra	172	73,8	0,6	4,1	16,3	4,1	1,2
Zentroa	474	71,5	1,1	4,4	13,7	7,6	1,7
Eskuina	120	69,2	0,8	5	13,3	9,2	2,5

*Iturria: Azterlana: Las personas mayores que vienen. Autonomía, solidaridad y participación so-
cial. 2012 Pilares Fundazioa.*

Las personas mayores que vienen. Autonomía, solidaridad y participación social. 2012 azterlanean egindako analisiaren arabera: "ongizate-jardueren zeharkakotasuna berretsi egiten da arazo kolektiboak konpontzeko nor inplikatu behar den gehien galdetzen denean. Gehiengoak emandako erantzuna «denok» da (% 79); ez da erretiratuen esperientziara jotzen datua marjinala baita (% 1), ezta gazteen energiara ere (% 4,8). Badago talde txiki bat uste duena arazo kolektiboak politikariek konpondu behar dituztela (% 14,5), eta bakoitzaren erantzukizunaren esku uzten dituen % 7,6ko datu marjinala".

6. Pertsona nagusien iritzia eta jarrera beste gai garrantzitsu batzuei buruz

Jarraian jaso dira 64. EUSKAL SOZIOMETROA - Pertsona nagusiak - 2017ko uztaila inkestan egindako hainbat galderaren emaitzak. Interesgarriak dira pertsona nagusien iritzi eta jarrerei buruzko ikuspuntuen perspektiba eskaintzen dutelako biztanleria osoaren eta ohiko erretiro-adinetik gertu dauden adin-tarteetako pertsonen dituztenen aldean. Aztertutako galderak erlazioa-tuta daude pertsona nagusien bizi-kalitaterako garrantzitsutzat hartzen diren faktoreekin, eta pertsona nagusiek interes orokorreko hainbat gairekiko duten kokapenarekin ere bai.

6.1. Bizi-kalitaterako faktoreei emandako garrantzia

Jarraian daude jasota zahartze aktiboari eta parte-hartzeari lotutako ohitura edo jarduera jakin batzuek pertsona nagusien bizi-kalitaterako duten garrantziari buruzko galderari emandako erantzunak.

Hobby edo zaletasun bat izatea

	Laginarek araberako erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Oso garrantzitsua	64	64	65
Nahiko garrantzitsua	32	30	30
Ez oso garrantzitsua	3	4	3
Batere ez garrantzitsua	0	1	0
Ed/Ede	1	1	1

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Kultura-jarduerak burutzea

	Laginen araberako erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Oso garrantzitsua	62	56	58
Nahiko garrantzitsua	32	31	34
Ez oso garrantzitsua	5	11	6
Batere ez garrantzitsua	0	2	1
Ed/Ede	2	1	2

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Munduan gertatzen denaren inguruan informatuta egotea

	Laginen araberako erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Oso garrantzitsua	52	50	50
Nahiko garrantzitsua	33	38	34
Ez oso garrantzitsua	11	9	12
Batere ez garrantzitsua	3	2	2
Ed/Ede	2	1	2

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Boluntarioen erakundeetan edo elkarteetan parte hartzea

	Laginen araberako erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Oso garrantzitsua	45	40	42
Nahiko garrantzitsua	33	36	33
Ez oso garrantzitsua	16	16	19
Batere ez garrantzitsua	4	5	3
Ed/Ede	2	2	3

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Ez da ezberdintasun nabarmenik antzeman adin-tarte batean ere; horrenbestez, ondoriozta daiteke joera dagoela, biztanleriaren % 70 baino gehiagok hala uste duelako, adierazitako jarduerak pertsona nagusien bizi-kalitaterako nahiko garrantzitsuak edo oso garrantzitsuak direla pentsatzeko. Edozein kasutan, 46 eta 64 urte bitarteko taldeak oso garrantzitsuak direla pentsatzeko joera du, eta ez hainbeste nahiko garrantzitsuak.

6.2. Bizi-kalitatearekin erlazionatutako jardueretan inplikatzeko interesa

Inkestatuei galdetu zitzaion ea nagusiak direnean (edo nagusiak badira orain) bizi-kalitate hobeari lotutako jarduera zehatzak egitea gustatuko litzaieken. Hona hemen emaitzak:

Hobby edo zaletasuna edukitzea

	Laginaren arabera erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Bai	86	67	84
Ez	10	23	12
Horretan dabilta	2	8	2
EE-EDE	2	1	2

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Participar en algún club o asociación recreativa

	Laginaren arabera erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Bai	63	45	63
Ez	32	48	31
Horretan dabilta	1	5	1
EE-EDE	4	2	4

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Ikastaroren bat egitea (hizkuntzak ikastea, unibertsitatea...)

	% respuestas según muestra				
	Hombre	Mujer	46-64	65+	Total
Sí	50	60	55	28	55
No	44	34	39	67	39
Está en ello	1	1	1	4	1
Ns-Nc	5	4	5	2	4

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Lana bilatzea (edo lan egiten jarraitzea)

	Laginaren arabera erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Bai	18	7	20
Ez	79	90	77
Horretan dabilta	0	1	0
EE-EDE	3	2	3

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

6.3. Adinekoek gehien kezkatzen zaizkien alderdiak eta beraiekin lotutako alderdi kezkarrienak

Atal honetan 64. Euskal Soziometroa - Adinekoak - 2017ko uztaila inkestaren daturik esanguratsuenak bildu dira hautemandako arazo eta kezkei dagokienez. Datu orokorrak eta 46-64 adin-tarteko eta 65 urte baino gehiagoko adin-tarteko taldeei dagozkien datu espezifikoak alderatu dira. Sexuaren arabera ezberdintasun esanguratsuak aurkitu diren kasuetan, dagozkien datuak gehitu dira, baina ez dira adin-taldeen arabera sailkatu.

Atal hau ez da gehitu adinekoen kezka eta interesei buruzko mapa oso eta zehatz bat osatzeko xedearekin, baizik eta horietara gerturatzeko eta erreferentziak eta informazio-iturri kualitatiboak identifikatzeko asmoz, etorriko den lanera begira.

Zure ustez, zeintzuk dira euskadiko hiru arazo nagusienak?

	Laginararen arabera erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Lan-merkatuari lotutako arazoak	79	73	72
Arazo ekonomikoak	17	15	14
Egoera politikoa, politikariak eta gatazka politikoa	11	9	11
Etxebizitza eta etxe-gabetzeak	10	6	11
Zerbitzu publikoen funtzionamendua eta estaldura, laguntzak	9	5	8
Osasungintza, Osakidetza, Gizarte Segurantzza, osasuna	8	8	8
Hezkuntza	7	4	7
Immigrazioa eta horrekin lotutako arazoak, arrazakeria	9	5	7
Ustelkeria eta iruzurra	7	5	6
Arazoak eta desberdintasun sozialak	6	3	4
Delinkuentzia eta segurtasun falta	5	2	3
Pentsioak	2	11	3
Azpiegiturak eta garraioak	3	2	3
Murrizketak	3	2	2
Indarkeria, terrorismoa, presoak, bake-prozesua	3	3	2
Hizkuntza egoerarekin lotutako arazoak	2	1	2
Ingurumena	2	1	2
Emakumeen aurkako indarkeria	1	1	2
Gazteen arazoak	1	3	2
Balio-krisia, nobreakoikeria, tolerantziarik eza, errespetu-falta, kontsumismoa	1	1	1
Beste arazo batzuk	3	3	3
Ed/Ede	5	10	10

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Ikus daiteke, logikoa denez, kezka handiagoa dagoela pentsioen inguruan 65 urtetik gorako pertsonengan. Bestalde, aipagarria da biztanleria osoa baino gutxiago kezkatzen direla lan-merkatuaren egoera ekonomikoari eta etxebizitzari buruz. Dena den, alderantzizkoa gertatzen da 46 eta 64 urte bitarteko taldean.

Zure eguneroko bizitzara etorrita, zeintzuk dira zure hiru arazo edo kezka nagusienak?

	Laginararen araberako erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Lan-merkatuari lotutako arazoak	47	16	43
Arazo ekonomikoak	18	12	16
Osasungintza, Osakidetza, Gizarte Segurantza, osasuna	18	25	15
Etxebizitza eta etxe-gabetzeak	7	4	9
Hezkuntza	5	2	8
Familia	8	6	6
Pentsioak	5	20	6
Zerbitzu publikoen funtzionamendua eta estaldura, laguntzak	4	5	4
Azpiegiturak eta garraioa	3	1	3
Egoera politikoa, politikariak eta gatazka politikoa	2	2	2
Delinkuentzia eta segurtasun falta	2	3	2
Immigrazioa eta horrekin lotutako arazoak, arrazakeria	2	1	2
Lana eta familia-bizitza bateratzea	1	0	1
Ustelkeria eta iruzurra	2	1	1
Ingurumena	1	0	1
Arazoak eta desberdintasun sozialak	1	1	1
Hizkuntza egoerarekin lotutako arazoak	1	0	1
Murrizketak	1	0	1
Gazteen arazoak	1	0	1
Emakumeen aurkako indarkeria	1	1	1
Indarkeria, terrorismoa, presoak, bake-prozesua	1	1	1
Balio-krisia, noberekoikeria, tolerantziarik eza, errespetu-falta, kontsumismoa	1	1	1
Beste arazo batzuk	0	5	4
Ed/Ede	4	33	25

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Ostera, arazoek zer-nolako eragina duten galdetzen denean, ikus daiteke aurreko galderan hautemandako joera horiek polarizatu egiten direla: 65 urtetik gorako kolektiboa pentsioengatik dago kezkatuta eta aurreko adin-tartea, al-

diz, lan-merkatuagatik. Bestalde, bi taldeetako kezka nagusia da osasunarekin erlazionatutako gaiak, biztanleria osoaren batezbestekoaren gainetik.

Zein neurritan kezkatzen zaitu zahartzaroak, asko, nahikoa, zertxobait, gutxi edo batere ez?

	Laginarek arabera erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Asko	15	18	15
Nahikoa	23	21	20
Zertxobait	15	14	13
Gutxi	24	21	26
Batere ez	22	26	26
EE- EDE	1	1	1

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Ez da ezberdintasun esanguratsurik hauteman ez biztanleria osoaren datuekin alderatuta, ezta taldearen barnean ere, adinak gora egin ahala interesa pixka bat handitzetik harantz.

Zergatik?

	Laginarek arabera erantzunen %				
	Gizona	Emakumea	46-64	65+	Guztira
Beren kabuz moldatzeko gaitasunik ezagatik	43	43	50	40	43
Narriadura fisikoagatik	39	40	41	49	39
Adimen-narriaduragatik	25	26	30	22	25
Dirurik ez edukitzeagatik edo orain baino gutxiago	16	18	13	10	17
Bakartasunagatik	12	19	8	19	16
Alferrikakoa sentitzeagatik	16	15	15	16	15
Lagunak eta senitartekoak galtzeagatik	12	11	9	12	11
Heriotzaren hurbiltasunagatik	10	8	10	7	9
Erretiro hartu behar izateagatik	6	3	3	3	5
Besterik	1	1	0	2	1
EE-EDE	2	1	2	1	1

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Orokorrean, kezka gehien eragiten duen faktorea beren kabuz moldatzeko gaitasunik eza da. Dena den, azpimarragarria da faktore horrek, adimen-nariadurarekin batera, pisu nahiko handiagoa daukala 46 eta 64 urte bitarteko adin-tartean 65 urte baino gehiagoko taldean baino, azken hori intzidentzia-maila altuagoko taldea bada ere. Bestalde, bakartasunaren faktoreak garrantzi handiagoa du emakumeengan gizonengan baino, baita nagusiagoen taldean ere.

6.4. Hiri lagunkoiei eta pertsona nagusien arazoen beste alderdi garrantzitsu batzuei buruzko iritzia

Atal honetan 64. Euskal Soziometroa - Adinekoak - 2017ko uztaila izeneko azterlanean lortutako datu esanguratsuak jaso dira adinekoei dagozkien alderdi garrantzitsuei buruz. Horretarako, datu orokorrak alderatu dira 65 urtetik gorako pertsonen datu espezifikoekin.

“Hiri lagunkoiak” dira pertsona nagusientzat ondo egokituta dauden hiriak. Zure ustez, zure herria edo hiri pertsona nagusien beharretara egokitutako “hiri lagunkoia” da?

	Laginaren arabera erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Bai	62	71	67
Ez	29	24	26
Ed/Ede	8	5	7

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Zein eremutan egin beharko dira hobekuntzak adinduentzat “hiri lagunkoiagoa” izan dadin zure herria?

	Laginararen arabera erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Instalazio gehiago pertsona nagusiak sasoian eta osasuntsu mantendu daitezen laguntzeko	36	32	32
Garraio publikoa (esaterako, autobusak eta trenak)	30	33	32
Errepideak eta bide segurtasuna (adibidez, oinezkoen pasabideak, bide-seinaleak)	26	26	27
Espazio publikoak, besteak beste, parkeak...	23	20	24
Eraikin publikoetarako irisgarritasuna	22	21	21
Merkataritza gunetarako irisgarritasuna, esaterako dendak eta banketxeak	23	16	18
Arrapalak eta igogailuak auzo garaietara	1	2	1
Bat ere ez	3	6	5
Beste batzuk	1	3	1
Ed/Ede	3	6	5

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Zure ustez, adinduek gizartean benetan dagokien lekua betetzen dute gaur egun?

	Laginararen arabera erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Bai	32	39	38
Ez	59	56	53
Ed/Ede	9	5	8

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Oro har, zure ustez, nola portatzen da gizartea adindunekin?

	Laginarek arabera erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Ondo tratatzen ditu	36	45	39
Axolagabekeriak tratatzen ditu	42	38	41
Gaizki tratatzen ditu	17	14	16
Ed/Ede	5	3	4

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Zein adinetatik aurrera uste duzu esan daitekeela pertsona bat nagusia dela?

	Laginarek arabera erantzunen %				
	Gizonezkoa	Emakumezkoa	46-64	65+	Guztira
60 urte baino gutxiago	6	3	4	2	5
60 - 64 urte bitartean	15	9	8	10	12
65 - 69 urte bitartean	21	14	14	15	17
70 - 74 urte bitartean	23	28	27	21	25
75 - 79 urte bitartean	8	12	13	9	10
80 urte eta gehiago	8	16	15	16	12
Ez dago lotuta adinarekin	14	15	16	20	15
Ed/Ede	4	4	3	7	4

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

Zein da arrazoi inportanteena pertsona bat adinekoa dela esateko?

	Laginararen arabera erantzunen %		
	46-64	65+	Guztira
Gaitasun fisikoen gainbehera	53	51	48
Gaitasun intelektualen gainbehera	41	32	33
Osasuna	25	33	26
Adina	18	19	23
Itxura fisikoa	14	19	18
Pentsatzeko edo izateko modua	18	15	16
Bizitzeko modua	11	11	12
Erretiratuta egotea	4	5	7
Ed-Ee / Ns-Nc	1	1	2

Iturria: EUSKAL SOZIOMETROA 64 - Adinekoak - 2017ko uztaila

7. Zahartze aktiboaren indizea (AAI)

Zahartze aktiboaren indizea (Active Aging Index) Europako Batzordeak eta Nazio Batuen Europarako Batzorde Ekonomikoak elkarlanean egindako ikerketa-proiektu baten emaitza da; zehazki, adierazle-sistema bat. Proiektu horren xedea da datu enpirikoak ematea politika publikoak garatzeko, pertsona nagusien ongizatera ez ezik, gizarteari ekarpenak egiteko potentzialera bideratuta ere.

Sistema horrek 4 eremutan sailkatutako 22 adierazle biltzen ditu. Horietariko bakoitzak pisu espezifikoak du adierazle orokorraren kalkulua egiterakoan:

- Ordaindutako jardueren bitarteko ekarpena: enplegua, % 35eko pisu espezifikoarekin.
- Ordaindu gabeko jardueren bitarteko ekarpena: enplegua, % 35eko pisu espezifikoarekin.
- Bizitza autonomia eta independentea, % 10eko pisu espezifikoarekin.
- Zahartze aktibo eta osasuntsurako gaitasuna / ingurune egokia, % 20ko pisu espezifikoarekin.

Indize hori egiteak OMEren zahartze aktiboaren hiru zutabeen paradigmari (osasuna, segurtasuna eta parte-hartzea) dimentsio berriak gehitzea dakar Euskadiko 55 urteko edo gehiagoko pertsonen bizi-baldintzei buruzko azterlana 2014 dokumentuak azpimarratutakoaren arabera: alde batetik, pertsona nagusiak lan-merkatuan sartzea, eta, bestetik, gazte eta helduak uztartzen dituen belaunaldien arteko solidaritatea.

Jarraian laburbilduta datoz aipatutako azterlanean sartutako datuak, betiere jorratzen ari garen testuinguruko bi atal esanguratsuenei dagozkienak. Horren harira, kontuan hartu behar da laburpen hori eta rankinga egiteko erabilitako datuak 2011-2012koak direla.

Aurkibide orokorra

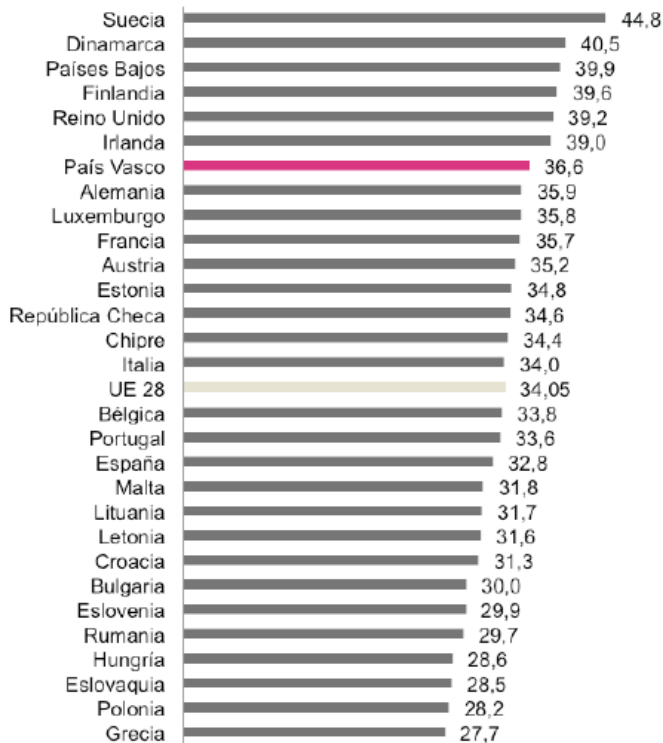
Datuei jarraikiz, aurkibide orokorrean lortutako puntuazioa 36,6koa izan zen, Europako batezbestekoa baino altuagoa eta erreferentziatzat har daitezkeen

herrialde batzuetan lortutakoa baino altuagoa: Alemania, Austria edo Frantzia. Horri esker, Euskadi 28 herrialdeak barne hartzen dituen rankingeko 7. postuan zegoen. Euskadik lortutako puntuazioa Europako batezbestekoa baino altuagoa zen 4 dimentsioetako 3tan (enpleguan izan ezik); horrez gain, estatuko batezbestekoa gainditu zuen aztertutako lau dimentsioetan.

Indize globaleko emaitzen alderaketa (Euskadi-Estatua-EB28)

	Parte-hartze soziala	Zahartze aktiborako eta bizitza osasunturako gaitasuna	Bizitza independentea	Enplegua	Balioa	Postua
Euskal Autonomia Erkidegoa	21,03	65,7	72,3	25,38	36,6	7
Estatua	18,26	56,28	69,8	23,33	32,8	18
EB28	18,1	54,5	70,6	27,9	34,05	

Iturria: EAEko 55 urteko edo gehiagoko adinekoen bizi-baldintzei buruzko azterlana 2014.
Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila



Iturria: EAEko 55 urteko edo gehiagoko adinekoen bizi-baldintzei buruzko azterlana 2014.
Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila

Parte-hartze sozialerako indizea

Parte-hartze sozialak zahartze aktiboaren indizearen (AAI) % 35 hartzen du. Parte-hartze mota hori kalkulatzeko, boluntariotza motako jarduerak hartzen dira kontuan, pertsonen ordaindu gabeko zainketa-lanei (ondorengoak, arbasoak, ezintasunak dituzten pertsonak...) eta parte-hartze politikoari dagozkionak.

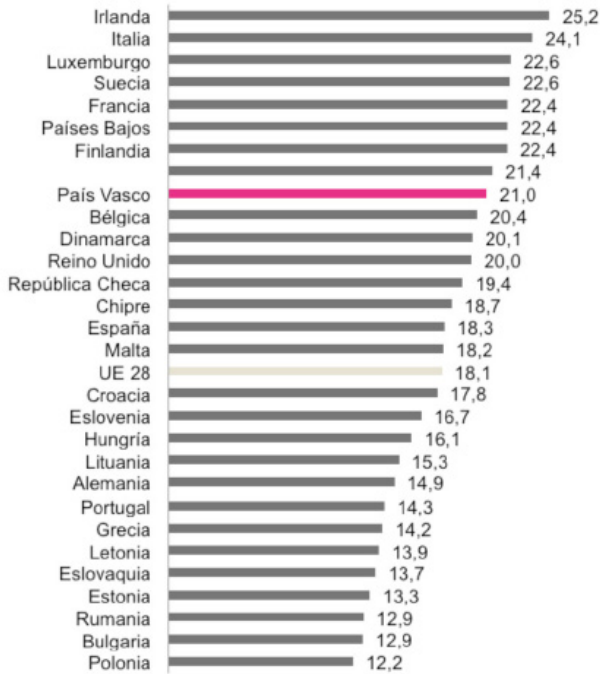
Euskadi 9. postuan egongo litzateke Europar Batasuneko 28 herrialdeen ranking hipotetiko batean.

Parte-hartze sozialaren emaitzen alderaketa (Euskadi-Estatua-EB28)

	Boluntarioak	Seme-alabak eta bilobak zaintzea	Nagusiak edo ezintasunak dituzten pertsonak zaintzea	Parte-hartze politikoa	Balioa	Postua
Euskal Autonomia Erkidegoa	19	44	9,4	12,3	21	9
Estatua	9,6	36,1	15,7	10,6	18,3	15
EB28	14,8	32,5	12,9	12	18,1	

Iturria: EAEko 55 urteko edo gehiagoko adinekoen bizi-baldintzei buruzko azterlana 2014. Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila

Jarduera guztiei dagokienez, Europako eta Estatuko batezbestekoak baino puntuazio hobea lortzen zuen Euskadik boluntarioen jarduerari, parte-hartze politikoari eta adingabekoen zaintzari dagokienez. Aldiz, puntuazio baxuagoa lortzen zuen nagusien edo ezintasunak dituzten pertsonen zaintza-lanetan.



AAlaren beste adierazle batzuk

Indizean jorratutako gainerako hiru eremuei dagokienez, azpimarragarria da Euskadi bigarren postuan dagoela zahartze aktiborako eta bizitza osasuntsurako gaitasunari dagokionez: 10 puntutan gaingiditzen du aztertutako 28 herrialdeetako eta Estatuko batezbestekoa. Dena den, emaitzak ezberdinak dira aintzat hartutako faktoreen arabera, jarraian datorren taulan ikus daitekeen moduan:

Emaitzen alderaketa zahartze aktiborako eta bizitza osasuntsurako gaitasunari dagokionez (Euskadi-Estatua-EB28)

	Bizi-itxaropenaren proportzioa	Desgaitasunik gabeko bizi-itxaropena	Osasun mentala	IKTak erabiltzea	Gizarte-konektagarritasuna	Ikasketak	Balioa	Postua
Euskal Autonomia Erkidegoa	60,5	62,5	76,6	38,8	95,8	42,4	65,7	2
Estatua	59,1	52,9	68,2	29	67,5	28,9	56,3	13
EB28	53,8	53,2	64,6	40,8	49	59,7	54,4	

Iturria: EAEko 55 urteko edo gehiagoko adinekoen bizi-baldintzei buruzko azterlan 2014. Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila

Bizitza independentearen eta enpleguaren adierazleei dagokienez, Estatuan eta EBko 28 herrialdeetan lortutako batezbestekotik gertu dago Euskadi, lehenengo kasuan apur bat gorago eta bigarren kasuan batezbesteko orokorra baino apur bat beherago.

Taula hauetan, emaitza horiek jasotzen dira xehetasun gehiagorekin:

Bizitza independenteari dagokienez, emaitzen alderaketa (Euskadi-Estatua-EB28)

	Ariketa fisikoa	Mediku- eta dentista-premiak beteta	Lagun bakarreko edo bikote bateko etxebizitza	Errenta ertainaren gaineko ratioa	Pobrezia-arriskurik ez	Gabezia materialik gabe	Segurtasun fisikoa	Bizialdi osoko ikaskuntza	Balioa	Postua
Euskal Autonomia Erkidegoa	60,9	81,5	61	91,3	94,8	97	89,1	5,3	72,3	13
Estatua	15,8	89,6	73,4	93,1	93,8	97,1	67,4	4,8	69,8	16
EB28	15,6	88,2	84,2	86,3	93,0	93,0	69,3	4,5	70,6	

Iturria: EAEko 55 urteko edo gehiagoko adinekoen bizi-baldintzei buruzko azterlana 2014. Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila

Enpleguaren emaitzen alderaketa (Euskadi-Estatua-EB28)

	55-59 okupazio-tasa	60-64 okupazio-tasa	65-69 okupazio-tasa	70-74 okupazio-tasa	Balioa	Postua
Euskal Autonomia Erkidegoa	62,1	35,1	3	1,3	25,4	15
Estatua	54,8	31,8	5,2	1,5	23,3	19
EB28	62,2	31,6	11,6	6,1	27,9	

Iturria: EAEko 55 urteko edo gehiagoko adinekoen bizi-baldintzei buruzko azterlana 2014. Enplegu eta Gizarte Politiketako Saila

